

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

ЛАРИСА МАКОВЕЦЬКА

РЕГІОНАЛІСТИКА

***Навчально-методичні рекомендації для проведення
практичних та семінарських занять з освітнього компоненту***

ЛУЦЬК 2024

УДК 332.14(072)

M16

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 1 від 25. 09. 2024 р.)

Рецензенти:

Нетробчук І.М. – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки.

М

РЕГІОНАЛІСТИКА : навчально-методичні рекомендації для проведення практичних та семінарських занять з освітнього компоненту / Л.О. Маковецька. Луцьк. Волинський націон. ун-т ім. Лесі Українки, 2024.126 с.

У навчально-методичних рекомендаціях подано інформаційний обсяг та структуру освітнього компоненту, тематику лекційних, семінарських, практичних та самостійних занять, індивідуальної науково-дослідної роботи, методику їх виконання, тестові запитання підсумкового контролю, критерії оцінювання тощо, а також рекомендовану літературу .

УДК 332.14(072)

©МаковецькаЛ.О., 2024

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ.....	4
2. АНОТАЦІЯ КУРСУ.....	4
3. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ.....	5
4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	6
5. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ.....	8
6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.....	10
7. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ.....	11
8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ.....	14
9. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ.....	15
10.ВАРІАНТИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ..	57
11.ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ.....	122

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компоненту
Денна форма навчання Заочна форма навчання	<i>10 Природничі науки</i> <i>106 Географія</i> <i>ОПП Регіональний розвиток і просторове планування</i> <i>Магістр</i>	Вибіркова
		Рік навчання 1
Кількість годин/кредитів 120/4		Семестр 1-ий
ІНДЗ: немає		Лекції :10 год.(денна.форм. навч.) 4 год.(заочн.форм. навч.)
		Практичні (семінарські): 14 год.(денна.форм. навч.) 6 год.(заочн.форм. навч.) Лабораторні - год. Індивідуальні - год.
		Самостійна робота : 88 год.(денна.форм. навч.) 96 год.(заочн.форм. навч.) год.
	Консультації: 8 год.(денна.форм. навч.) 14 год.(заочн.форм. навч.)	
Мова навчання Українська	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою викладання освітнього компоненту «Регіоналістика» є здобуття знань для – розуміння теоретичних основ та виконання прикладних завдань з соціально-економічного аналізу регіону та регіонального розвитку; обґрунтування й вирішення територіальних завдань господарського розвитку у процесі виробництва, обміну та споживання; розуміння та надання практичних пропозицій щодо вирішення господарських і соціальних проблем; визначення і застосування традиційних та сучасних методів регіональних досліджень; актуалізації сучасних проблем регіонального розвитку і державної регіональної політики; аналізу світового досвіду регіональних досліджень та регіонального розвитку.

«Регіоналістика» є невід'ємною складовою ґрунтового освоєння та здобуття економ-географічних знань і вмінь відповідно збалансованого розвитку території й регіональних основ дослідження.

У процесі освоєння навчального матеріалу здобувачі освіти мають сформулювати всебічне, просторове сприйняття регіону з позицій зростання ролі збалансованого (сталого) її розвитку в усіх сферах суспільного виробництва,

освоїти особливості дослідження інтегрального потенціалу території і його комплексного використання у формуванні продуктивних сил з врахуванням досягнень науково-технічного прогресу та вирішення економічних, управлінських та інших проблем й завдань.

Методика вивчення передбачає розгляд теоретичних питань у взаємозв'язку з категоріями економічної теорії, фізичної, економічної та соціальної географії, соціології та менеджменту.

Предметом вивчення освітнього компоненту є: регіон; економічні зв'язки між регіонами різних таксономічних рівнів; різного роду проблеми територій щодо розміщення продуктивних сил; територіальні аспекти соціально-економічного життя; удосконалення механізмів і методів управління і регулювання господарською діяльністю, світові гео економічні пріоритети регіонального розвитку.

Пререквізити

Фізична географія, Економічна та соціальна географія.

Постреквізити

Просторовий аналіз та ГІС, Просторове планування розвитку територіальних громад.

3. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання освітнього компонента є розкриття суті, ролі, основних цілей, методів та теоретико-методичних основ формування продуктивних сил регіону та соціально-економічних процесів територій різних таксономічних рівнів, зокрема і рівня національної економіки; визначення гео економічних пріоритетів України; надання здобувачам освіти теоретичних знань та практичних навичок з проведення прикладних досліджень регіонального розвитку.

Завданнями є забезпечення здобувачів освіти знаннями та навичками стосовно:

- сутності, мети і завдань освітнього компонента «Регіоналістика»;
- теоретичних основ та методології оцінки й аналізу економіки регіону, зокрема продуктивних сил та виробничих відносин;
- процедури та напрямів здійснення моніторингу регіональних ситуацій та регіональних проблем;
- інституційного та правового забезпечення регіонального розвитку;
- оцінки та аналізу інтегрального потенціалу та рівня соціально-економічного розвитку регіону;

- особливостей здійснення аналізу інвестиційної привабливості та інвестиційних процесів в регіоні та фінансового забезпечення регіонального розвитку;
- здійснення практичних розрахунків щодо оцінки й аналізу демографічної ситуації та ринку праці, рівня життя та розвитку соціальної інфраструктури, екологічної ситуації в регіоні;
- існуючих підходів, з врахуванням зарубіжного досвіду, щодо оцінки й аналізу людського розвитку на регіональному рівні;
- напрямів формування й зміцнення конкурентних позицій регіональних систем;
- пріоритетності розвитку регіонів й держави.

6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері географії, природокористування міського та регіонального розвитку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.

Загальні компетентності(ЗК):

- ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
 ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
 ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності(СК)

- СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.
- СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.
- СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК 5. Здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно-географічну експертизу та моніторинг.

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 9. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.

Програмні результати навчання

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР07. Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.

ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.

ПР09. Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг.

ПР12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.

5. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали	
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи науки							
Тема 1. Теоретичні основи регіоналістики. Розуміння «регіону», «продуктивних сил», «регіонального розвитку»	12	2		10		ДС 5	
Тема 2. Розміщення продуктивних сил – основа регіоналістики й регіонального розвитку	14		2	10	2	ДС 5	
Тема 3. Інтегральний потенціал регіонів та його економічна оцінка	12		2	10		ДС 5	
Тема 4. Регіональна політика та регіональна економіка	14	2	2	10		ДС 5	
Тема 5. Стратегія економічного розвитку регіонів	16	2	2	10	2	ДС 5	
Тема 6. Глобалізація та регіоналізація як закономірності розвитку сучасних регіонів	16	2	2	10	2	ДС 5	
Разом за модулем 1	84	8	10	60	6	30	
Змістовий модуль 2. Регіоналізація й структура економіки України							
Тема 7. Міжгалузеві комплекси України, особливості структури і трансформації в сучасних умовах	18		2	14	2	ДС, Т 20	
Тема 8. Регіональний розвиток та економіка природокористування	18	2	2	14		ДС, Т 10	
Разом за модулем 2	36	2	4	28	2	30	
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал	
Контрольна робота						Т	40
Інше (вказати)							
Всього годин/ Балів	120	10	14	88	8	100	

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (семін.)	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи науки						
Тема 1. Теоретичні основи регіоналістики. Розуміння «регіону», «продуктивних сил», «регіонального розвитку»	12	2		10		ДС 5
Тема 2. Розміщення продуктивних сил – основа регіоналітики та регіонального розвитку	16		2	12	2	ДС 5
Тема 3. Інтегральний потенціал регіонів та його економічна оцінка	12			10	2	ДС 5
Тема 4. Регіональна політика та регіональна економіка	12			10	2	ДС 5
Тема 5. Стратегія економічного розвитку регіонів	16		2	12	2	ДС 5
Тема 6. Глобалізація та регіоналізація як закономірності розвитку сучасних регіонів	14			12	2	ДС 5
Разом за модулем 1	82	2	4	66	10	30
Змістовий модуль 2. Регіоналізація й структура економіки України						
Тема 7. Міжгалузеві комплекси України, особливості структури і трансформації в сучасних умовах	16			14	2	ДС, Т 20
Тема 8. Регіональний розвиток та економіка природокористування	22	2	2	16	2	ДС, Т 10
Разом за модулем 2	38	2	2	30	4	30
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал
Контрольна робота	Т					40
Інше (вказати)						
Всього годин/ Балів	120	4	6	96	14	100

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Кожна з визначених тем містить питання для додаткового, самостійного опрацювання. Питання самостійної роботи оголошуються викладачем як на лекціях, так і під час проведення практичних занять. Загалом, основне коло самостійної роботи здобувача освіти буде стосуватись наступних питань:

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНАЛІСТИКИ

1. Зміст неокласичних теорій регіонального розвитку.
2. Основні положення теорій кумулятивного зростання та розвитку.
3. Суть експертної діагностики регіонального розвитку.

ПРОДУКТИВНІ СИЛИ ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

4. Джерела статистичної інформації, що використовуються для оцінки та аналізу території в регіональній економіці та регіоналістиці.
5. Основні проблеми статистичного забезпечення оцінки регіонального розвитку.
6. Система національного рахівництва
7. Основні показники розвитку регіону.

ОЦІНКА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

8. Економічна оцінка земельних ресурсів.
9. Економічна оцінка земель сільськогосподарського призначення
10. Особливості економічної оцінки міської території.
11. Особливості економічної оцінки лісових ресурсів та їх використання.
12. Особливості економічної оцінки водних ресурсів та їх використання.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

12. Зміст поняття «типологізація проблемних територій».
13. Критерії визначення диспропорцій розвитку регіону.
14. Показники регіональних диспропорцій в національній економіці України.
15. Поняття «територія зі спеціальним статусом».
16. Економічна безпека регіону: показники.
17. Базові нормативні документи з питань управління регіональним розвитком.
18. Напрями подальшого удосконалення нормативно-правової бази з питань управління регіональним розвитком.
19. Компетенції Верховної Ради України в питаннях регулювання регіонального розвитку?
20. Компетенції Міністерства економічного розвитку та торгівлі в питаннях регулювання регіонального розвитку?

21. Компетенції Мінрегіону України в питаннях регулювання регіонального розвитку?
22. Угоди щодо регіонального розвитку.
23. Агентства регіонального розвитку у забезпеченні розвитку окремих територій.
24. Зміст поняття «динамічні якості регіону».
25. Зміст показників рівня галузевої диверсифікації та концентрації в регіоні.
26. Регіональний інвестиційний менеджмент.
27. Роль органів державної влади щодо стимулювання інвестиційної діяльності в регіоні.
28. Показники оцінки ефективності інвестицій.
29. Роль місцевих бюджетів у фінансовому забезпеченні регіонального розвитку.
30. Поняття фінансової автономії.
30. Неформальний сектор економіки.
31. Оцінка рівня зайнятості в неформальному секторі економіки.
32. Матеріальний добробут населення.
33. Зміст поняття «тіньові доходи населення».
34. Як оцінюється майнове розшарування населення?

ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В РЕГІОНІ

35. Оцінка ефективності використання водних, лісових ресурсів в регіоні?
36. Як оцінити ступінь забрудненості атмосферного повітря в регіоні?
37. Які види робіт включають в себе природоохоронні заходи?

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА КРАЇН СВІТУ

46. Регіональна політика розвинутих країн (загальні риси)
47. Регіональна політика в постсоціалістичних країнах.
48. Регіональна політика в країнах, що розвиваються.

7. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань магістрів з освітнього компонента «Регіоналістика» здійснюється на основі результатів поточної роботи. Об'єктом оцінювання є програмний матеріал, засвоєння якого перевіряється під час поточного контролю, або на заліку.

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу з освітнього компоненту – 100 балів. За поточну успішність здобувач освіти може отримати максимум 60 балів, за виконання підсумкових завдань (підсумкова контрольна робота за двома Тематичними модулями у тестовій формі) – 40 балів.

Теми практичних занять сформовані із поєднання усних запитань для обговорення і практичних завдань (розрахунково-аналітичні завдання, складання картосхем, таблиць і т. д.) – оцінюються у 6 балів кожне. Практичні навички можуть бути оцінені, якщо виконані всі завдання, оформлено роботу, написані висновки.

Самостійна робота оцінюється під час усних відповідей магістрантів, семінарських занять і доповнює загальне оцінювання (до 5 балів).

Підсумкова контрольна робота (КР)

Під час виконання контрольної роботи оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набув здобувач освіти після опанування тем 2 теоретичних модулів.

Контрольна робота проводиться у формі тестових завдань 2 рівнів складності та оцінюється у 40 балів, зокрема: 1 рівень – сформований із 10 завдань (по 1 балу за кожне завдання (10 балів)), 2 рівень – 15 завдань по 2 бали (30 балів).

При оцінюванні усіх видів діяльності застосовуються такі критерії (академічна доброчесність):

Рівень знань, умінь, навичок	Критерії
6 балів (семінарське заняття)	Якщо магістрант всебічно, безпомилково і в логічній послідовності вільно розкрив теоретичне питання; самостійно і правильно виконав практичне завдання та продемонстрував знання методики його розв'язання.
5 бали (семінарське заняття)	Правильно, але недостатньо повна відповідь на теоретичне питання, або розкрив всі аспекти поставленого питання, але припустився несуттєвих помилок; володіє знанням методики розв'язання практичного завдання, припускається несуттєвих помилок.
3-4 бали (семінарське заняття)	Якщо магістр дав неповну відповідь на теоретичне питання або розкрив не всі аспекти поставленого питання, припустився помилок. В цілому володіє програмним матеріалом та методикою розв'язання практичного завдання, хоча є помилки.
2 бали (семінарське заняття)	Виставляється магістру, який не розкрив вузлових елементів теоретичного завдання; не володіє методикою розв'язання практичного завдання або який відмовився відповідати на питання, поставлене викладачем.

Політика щодо дедлайнів та перекладання:

У разі відсутності здобувача освіти на семінарських заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом семінарських занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбуватися до останнього семінарського (практичного) заняття під час індивідуально-консультативної роботи викладача.

Неформальна освіта при викладанні ОК

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки». Режим доступу: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Vизнання_результатів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf.

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

У межах навчального року Університет може визнати результати навчання, набуті в неформальній та/або інформальній освіті, в обсязі не більше як 10 % загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На магістерському рівні – не більше ніж 5 кредитів.

Підсумковий контроль

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за результатами поточної успішності в межах 100 балів. Якщо визначений результат становить не менше 60 балів – він може бути зарахований як підсумкова оцінка з освітнього компонента (за згодою здобувача освіти). У іншому випадку, або за бажанням, щоб підвищити рейтинг складається залік. При цьому бали, набрані за результатами поточної роботи анулюються. Здобувач освіти заново здає залік і формує бальну оцінку (в межах 100). Таке складання заліку вважається другою прездачею.

Залік з «Регіоналістики» проводиться у форматі виконання тестових завдань трьох рівнів складності: перший рівень тестових завдань оцінюється у 10 балів (10 тестів по 1 бали), другий рівень завдань - 30 балів (15 тестів по 2 бали), третій рівень складності (план-схема) – 60 балів.

Розроблений пакет тестів містить завдання з різних розділів освітнього компоненту, що відповідає програмним вимогам, характеризується професійним спрямуванням та комплексністю завдань.

Максимальна кількість балів, які може набрати студент на заліку – 100 балів. Явка здобувача освіти на залік є обов'язковою.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 - 74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Аванесова Н. Е. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка: підручник. Х. Щедра садиба плюс, 2015. 223 с.
2. Богословська А. В. Регіональна економіка: навч. посібник. Миколаїв:Видавець Ємельянова Т. В., 2018. 488 с.
3. Дорогунцов С. І., Пітюренко Ю. І., Олійник Я. Б. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підручник . К. КНЕУ, 2005.
4. Дмитрієв І. А. Регіональна економіка: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів закладів вищої освіти.Х.:ФОП Бровін О. В., 2018. 284 с.
5. Мартусенко І. В. Регіональна економіка.Тернопіль: Крок, 2015.626 с.
6. Матвейчук Л. О. Регіональна економіка: навч.-метод. Посібник. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2015.135 с.
7. Пак Н. Т. Регіональна економіка: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 325 с.
8. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / за ред.. З. С.Варналія. К. 2005. 498 с.
9. Регіональна економіка: підручник / за ред. О. М. Бандурки, О. В. Носової. Х.: Золота миля, 2016. 333 с.
10. Сталій розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2017: колект.моногр. / Аверіхіна Т.В.,Адамець Т.П., Андерсон Т.П.[та ін.]: НТУУ . Київ, політехн. Ін-т ім. Ігоря Сікорського; Ін-т телекомунікацій та глобального інформаційного простору НАН України: Вища економіко-гуманітарна школа / за наук.ред. проф.Хлобистова Є.В. Київ. 2017. 546с.
- 11.Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика . К. Вікар, 2002. 375с.
- 12.Топчієв О.Г. Регіоналістика: географічні основи раціонального розвитку і регіональної політики: навч.посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2015. 372с.
- 13.Хвесик М.А. Стратегія соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Волинської області). К. Кондор, 2004. 376 с.

ІНТЕРНЕТ – САЙТИ

- 1.Бібліотека–<http://www.library.com.ua/>
- 2.Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
- 3.Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
- 4.Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/
5. Українське право: www.ukr.pravo.com/

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Практична робота №1

Тема: Теоретико-методологічні основи дисципліни «Регіоналістика»

Мета: розглянути суть науки «регіоналістика» як галузевого суспільно-географічного освітнього компонента, дослідити теоретико-прикладні аспекти понять «продуктивні сили», «регіональний розвиток», «сталий розвиток», виявити основні закономірності та фактори розміщення продуктивних сил функціонування території

Питання для обговорення

1. Об'єкт, предмет, мета та завдання курсу «Регіоналістика»
2. Методи дослідження науки «Регіоналістика» та їх практичне використання.
3. Інформаційна база вивчення «Регіоналістики»
4. Суть понять «регіональний розвиток», «продуктивні сили», «розміщення продуктивних сил» та їх складові елементи.
5. Основні закони і закономірності, чинники регіонального розвитку та розміщення продуктивних сил.

Аудиторні завдання

1. Визначте місце дисципліни «Регіоналістика» у системі географічних наук. Складіть графічну схему міждисциплінарних зв'язків навчального курсу «Регіоналістика» з іншими науками
2. Охарактеризуйте загальні принципи розміщення продуктивних сил та суспільного виробництва
3. Зберіть інформацію про сучасне місце України(до 2022року) в різних рейтингах країн світу за показниками економічного розвитку, крім рейтингу за індексом глобальної конкурентоспроможності (наприклад, рейтинг валового внутрішнього продукту, рейтинг валового національного доходу, рейтинг економічної свободи, рейтинг ведення бізнесу, рейтинг захисту прав власності, рейтинг міжнародної торгівлі,

рейтинг споживання електроенергії, рейтинг продовольчої безпеки, рейтинг за індексом економіки знань та інші). Відзначте, за якими показниками розраховують зазначені Вами рейтинги (*не менше 5-ти рейтингів*). Заповніть табл. 1.

Джерела:

- 1) Україна [Електронний ресурс] // Інформаційно-аналітичний портал «Гуманітарні технології». Режим доступу : <http://gtmarket.ru/countries/ukraine/ukraine-info>
- 2) Рейтинги країн та регіонів // Інформаційно-аналітичний портал «Гуманітарні технології». Режим доступу : <http://gtmarket.ru/research/countries-ranking>

Таблиця 1

**Місце України в міжнародних рейтингах
за економічними показниками**

Назва рейтингу	Організація або джерело	Місце / кількість країн	Рік	Показники, за якими розраховується рейтинг

Основні терміни і поняття: продуктивні сили, розміщення і територіальна організація продуктивних сил, регіональний розвиток, комплексний розвиток території, сталий розвиток, територіальний поділ праці, суспільний поділ праці.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Розвиток регіону – багатовимірний і багатоаспектний процес, який розглядається з погляду сукупності різних соціальних і економічних цілей. Серед цілей комплексного соціально-економічного розвитку регіону використовуються такі, як збільшення доходів, поліпшення освіти, покращання навколишнього середовища, рівність можливостей, розширення особистої свободи, збагачення культурного життя. Деякі з цих цілей ідентичні, але в певних умовах вони можуть мати істотні відмінності.

Формування напрямків розвитку регіональних господарських систем та їх стимулювання залежить від розуміння глибинної комплексності та етапності цього процесу. Адже оптимізація пріоритетних напрямків регіонального розвитку є запорукою системного та збалансованого розвитку країни як єдиного комплексу загалом. Правильне ж виділення цих напрямків базується на глибинному вивченні теоретико – методологічних основ регіонального розвитку (теорій та концепцій, законів, принципів та методів) та практичних їх проявів, зокрема закономірностей, тенденцій та чинників впливу. Наукове обґрунтування базових та новітніх закономірностей територіального розвитку, що на сучасному етапі проявляються як тенденції соціально – економічного розвитку регіонів, дослідження принципів та чинників впливу дозволяють вирішувати завдання прикладного характеру урядом країни та органами виконавчої влади на місцях.

У завданні 1,2 на основі лекційного матеріалу, додаткової літератури пропонується провести порівняльний аналіз ряду термінів ознайомитись із їх різними науковими трактуваннями.

У 1 завданні необхідно намалювати схему, яка б демонструвала місце дисципліни «Регіоналістика» у системі географічних та економічних наук. Доцільно буде продемонструвати не лише, до якого розділу Суспільної географії належить дана дисципліна, а й показати її взаємозв'язки з іншими галузевими та суміжними науками. Також варто зазначити з якими іншими науками пов'язаний даний предмет, матеріали та здобутки яких галузей знань використовує дисципліна «Регіоналістика».

2 завдання передбачає вивчення базових понять курсу:

Регіональний розвиток – це економічна концепція, яка враховує взаємний вплив економічної діяльності та інтеграції ринків на територіально-географічні об'єкти. Процеси регіонального розвитку обумовлюються дією загальних і спеціальних законів економіки, які відображають об'єктивні взаємозв'язки та взаємозалежності в процесі виробництва, розподілу та споживання певних благ.

Продуктивні сили — це система факторів виробництва, яка забезпечує перетворення речовин природи, відповідно до потреб людей створює матеріальні

та духовні блага і визначає зростання продуктивності суспільної праці. Вони виступають серцевиною економічної системи, становлять її матеріальну основу. На цьому етапі аналізу виробництва його можна визначати як цілеспрямоване функціонування продуктивних сил, яке забезпечує людина. Структурно являють собою процес поєднання засобів виробництва (предмети та засоби праці) та трудових ресурсів.

Територіальний поділ праці – за визначенням М. М. Баранського: «Географічний поділ праці – це просторова форма суспільного поділу праці. Суспільний поділ праці – це розподіл виробничих та невиробничих обов'язків між членами суспільства». Конкретніше це процес спеціалізації території на виробництві тієї чи іншої продукції залежно від впливу груп чинників, і є найбільш економічно вигідним.

На основі пізнання закономірностей розміщення виробничих процесів та відповідно до цілей розвитку, які в свою чергу визначаються соціально-економічною стратегією і наявними ресурсами, розробляють принципи регіональної політики, чи регіональної соціально-економічної політики: головні напрями розвитку економіки та життєдіяльності загалом у просторовому аспекті на конкретний (наявний або прогнозний) період. Кожен із принципів повинен відображати потреби розвитку суспільства, мати в основі певну закономірність, торкатися проблеми просторового, територіального розвитку, не суперечити загальним принципам національної соціально-економічної політики і слугувати інструментом розв'язання стратегічних завдань.

Сукупність регіональних принципів зі стратегічним значенням формують просторовий аспект стратегії, чи геостратегію. Принципи розвитку і розміщення продуктивних сил взаємозв'язані зі законами та закономірностями.

У 3 завданні, на основі теоретичного матеріалу, необхідно виділити основні принципи та закономірності розміщення продуктивних сил.

Питання для *самостійного опрацювання*: 1. Суть та значення регіональної політики. 2. Механізм та інструменти реалізації регіональної політики. 3. Національно-економічне мислення.

ДО УВАГИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: виконання певних завдань передбачає дослідження конкретного локального регіону, який здобувач освіти самостійно обирає (бажано за місцем проживання).

Практична робота №2

Тема: Збалансованість (сталість) розвитку регіону

Мета: з'ясувати суть понять «територія», «регіон», розглянути та проаналізувати основні показники соціально-економічного розвитку регіонів України

Питання для обговорення

1. Поняття сталого (збалансованого) та комплексного розвитку території
2. Спеціалізація регіону та його визначення у системі ТПП
3. Показники оцінки спеціалізації регіону та основні показники соціально-економічного розвитку регіону
4. Поняття «проблемних» та «депресивних» територій. Критерії їх визначення

Аудиторні завдання

1. Регіони України можна класифікувати за різними критеріями – часом освоєння, відношенням до столиці, положенням адміністративного центру, демографічною ситуацією, рівнем урбанізації, міграційною привабливістю, особливостями трудових ресурсного потенціалу, особливостями географічного положення, галузями спеціалізації, природно-ресурсним потенціалом, ВВП, рівнем і темпами економічного розвитку, сальдо надходжень до держбюджету та з держбюджету, особливостями розселення населення, соціальною структурою тощо. Класифікуйте регіони України за цими критеріями станом на 2016 рік (*не менше 4-х класифікацій на вибір студента*). Необхідну статистику слід брати на сайті Державної служби статистики України (*Джерело:*

Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>). Побудуйте відповідні картосхеми.

2. Більш складним методом систематизації регіонів є типологія. Якщо класифікують за однією якоюсь ознакою, то типологію проводять за цілим комплексом критеріїв. Нижче наведені деякі типології регіонів України. Виберіть одну (з тих, що перераховані нижче, або знайдіть іншу), детально її розгляньте, з'ясуйте, які критерії покладені в основу, схарактеризуйте виділені типи регіонів, наведіть відповідну картосхему.

Приклади типології регіонів України:

- за індексом регіонального людського розвитку (порівняння : 2014 - 2024 роки) (*Джерело*: Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.idss.org.ua/ukr_index.html);
- за основними проблемами розвитку (*Джерело*: Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. Додаток 1 [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Annex_1-UA.pdf);
- згідно Інституту громадянського суспільства, 2024 рік (*Джерело*: Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.csi.org.ua/?p=2816>);
- згідно проекту Програми Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», 2024 рік (*Джерело*: Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. Додаток [Електронний ресурс].Режим доступу : http://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Annex_3-UA.pdf).

3. Визначте регіональні відмінності територіальної структури вашої області та складіть ранджування адміністративних одиниць за такими показниками: площа, щільність населення, обсяг (індекс) промислового виробництва, валова продукція сільського господарства на 1 жителя, забезпеченість житлом
4. Розробіть SWOT-аналіз для вашого адміністративного району (області), вкажіть Сильні і слабкі сторони, Можливості і Загрози. Виділіть пріоритетні напрямки розвитку (Відповідно ІНДЗ)

Основні терміни і поняття: територія, регіон, економіка регіону, соціально-економічний розвиток, регіональна політика, регіональний продукт (ВРП), національний дохід, інші показники регіонального розвитку.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Поняття "регіон" походить від латинського слова "region", що у перекладі означає територію, яка за сукупністю явищ або ознак відрізняється від інших територій і характеризується єдністю, взаємозв'язком елементів, що її складають, і цілісністю, що є закономірним результатом її розвитку.

Територія визначається: 1) як частина поверхні землі з властивими їй природними, а також створеними в результаті людської діяльності, властивостями і ресурсами; 2) в деяких зарубіжних країнах як адміністративно-територіальна одиниця, що виокремлюється поряд з основною адміністративною одиницею за ознаками меншого освоєння; 3) як частина поверхні земної кулі, що знаходиться під суверенітетом певної держави і включає сушу (материкову частину держави, острови і анклави), внутрішні територіальні води, корисні копалини і повітряний простір. Таким чином, територія являє собою насамперед природне середовище людства, включаючи і так звану "вторинну природу" як наслідок перетворення її людиною.

Район (від франц. *Raion* – промінь, радіус): 1) територія (акваторія), яка відокремлюється за сукупністю будь-яких взаємопов'язаних ознак або явищ; таксономічна одиниця у будь-якій системі територіального членування; 2) у географії — цілісна територія (акваторія), що характеризується, як правило,

спільністю генезису і взаємозалежністю компонентів географічної оболонки або суспільного відтворення (ці ознаки відрізняються від тих, що спостерігаються на сусідніх територіях).

У завданні 3 пропонується ознайомитись із основними показниками соціально-економічного розвитку вашого регіону. У нагоді стануть матеріали Державної служби статистики України, зокрема Статистичний щорічник України 2024р., 2023р., та Статистичний щорічник Волинської області 2024 р., 2023 р.

Ознайомившись із загальними рисами розвитку регіону, соціально-економічною ситуацією, пропонується підійти критично до аналізу соціально-економічної ситуації та сталого розвитку визначеної території. Для цього слід здійснити SWOT – аналіз вибраного згідно ІНДЗ адміністративного району.

SWOT – аналіз дає змогу виявити сильні та слабкі сторони внутрішньо територіального розвитку, можливості та загрози, які виникають ззовні. Назва «SWOT – аналіз» походить від перших літер англійських слів. Strengths – сильні сторони – це внутрішні особливості території, які мають потужну основу для його розвитку. Weaknesses – слабкі сторони – це внутрішні особливості, які ускладнюють його розвиток. Opportunities – можливості – наявні або можливі в майбутньому, зовнішні для регіону умови, сприятливі для його розвитку. Threats – загрози – наявні або можливі в майбутньому, зовнішні для території умови, несприятливі чи навіть небезпечні для його розвитку.

Мета здійснення SWOT – аналізу:

- пошук можливостей для того, щоб скористатись сильними сторонами та подолати слабкі;
- пошук шляхів для того, щоб скористатись можливостями й навчитись урахувати та протистояти загрозам або, ще краще, перетворити їх на можливості.

Внутрішні для регіону чинники оцінюють з погляду їх сили і слабкості (напр., це певні наявні на момент здійснення аналізу умови, що їх спільнота дістала природно чи історично: кліматичні умови, економіко-географічне

розташування, стан економіки, інфраструктура та природне середовище, склад населення, громадська думка, а також наявні передумови для якихось позитивних чи негативних процесів).

Зокрема, сильними сторонами будь-якої території є її ресурси, а слабкими – перешкоди на шляху розвитку території. Серед них, як свідчить проведений аналіз, для більшості регіонів України такими перешкодами є неврегульованість міжбюджетних відносин, неадекватна соціальна інфраструктура, проблеми у функціонуванні житлово-комунального господарства, фінансуванні освітньо-виховного комплексу та закладів охорони здоров'я тощо. Проте у різних регіонах України є й специфічні слабкі сторони.

Зовнішні для регіону чинники оцінюються з позиції можливостей і загроз. Під можливостями слід розуміти ті сприятливі умови, які створює зовнішнє середовище (наприклад, прийняття законів про спеціальні економічні зони та спеціальні режими інвестування на певних територіях, що активізує інвестиційну діяльність, створює робочі місця, поживляє економічну діяльність, призводить до збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів; динаміка національної та світової економіки, світова кон'юнктура цін та продукцію, що виробляється в області; глобальні технологічні зміни; національне та міжнародне законодавство; національні й міжнародні події, тощо). На жаль, зовнішнє середовище також багате чинниками, що негативно впливають на розвиток будь-якої території й тому визначаються як загрози, бо здатні призвести до втрат або зниження темпів зростання її соціально-економічного розвитку (наприклад, демографічні зміни в країні та світі загалом як сучасна мегатенденція; глобальні кліматичні зміни та екологічна загроза; георегіональні політичні та економічні тенденції тощо).

Результати SWOT– аналізу трансформуються в матрицю – TOWS, яка формується на основі різних комбінацій: сильні сторони – можливості, сильні сторони – загрози, можливості – слабкі сторони, слабкі сторони – загрози.

На основі SWOT– аналізу необхідно виділити основні проблеми території, шляхи їх вирішення, а також передбачити можливі шляхи розвитку, стратегічні напрямки діяльності.

Питання для *самостійного опрацювання*: 1. Асиметрія та показники регіонального розвитку. 2. Структурна трансформація господарського комплексу України та її регіонів. 3. Показники національної макроекономіки. 4. Оцінка продуктивності та ефективності національної економіки.

Практична робота № 3

Тема: Природно-ресурсний потенціал території

Мета: сформулювати суть поняття «природно-ресурсний потенціал», навчитись чітко розділяти категорії «природні умови» та природні ресурси», детально охарактеризувати природно-ресурсний потенціал України та визначеного регіону дослідження у взаємозв'язку та динаміці

Питання для обговорення

1. Сутність природно-ресурсного потенціалу та його структура
2. Кількісна і якісна оцінка природних ресурсів та природних умов
3. Особливості економічної оцінки природно-ресурсного потенціалу регіону
4. Характеристика природно-ресурсного потенціалу України та її адміністративних областей
5. Вплив природно-ресурсного потенціалу на формування господарського комплексу адміністративного району
6. Ресурсозбереження – головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу

Аудиторні завдання

1. Проведіть систематизований аналіз визначень терміну «природно-ресурсний потенціал», складіть графічну схему структури природно-ресурсного потенціалу. Назвіть існуючі методи оцінки природно-ресурсного потенціалу

2. Користуючись лекційним матеріалом, картографічними та літературними джерелами, нанесіть на контурну карту усі види природних ресурсів вашої області/району
3. Письмово у зошиті проаналізуйте коротко природно-ресурсний потенціал країн світу, проведіть їх групування за економічною оцінкою.
4. За даними таблиці 2 встановіть регіони України із найбільшим сумарним природно-ресурсним потенціалом, найвищою часткою ресурсів: а) мінеральних; б) лісових; в) земельних. Коротко охарактеризуйте регіональні відмінності.

Таблиця 2

**Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу регіонів
України**

Регіони	Потенціал ресурсів, у % до інтегрального ПРП					
	Мінеральні	Земельні	Водні	Лісові	Фауністичні	Природно-рекреаційні
Україна	28,26	44,38	13,08	4,17	0,47	9,64
АР Крим	10,01	39,02	19,28	1,78	0,28	29,63
Області:						
Вінницька	2,09	79,11	9,66	3,55	0,48	5,11
Волинська	0,95	55,18	18,02	16,24	0,41	9,20
Дніпропетровська	68,89	21,34	4,78	0,34	0,36	4,29
Донецька	72,77	16,80	4,84	0,44	0,12	5,03
Житомирська	5,48	59,79	15,89	12,60	0,66	5,59
Закарпатська	3,06	19,36	31,48	17,44	0,08	28,58
Запорізька	20,40	49,74	20,05	0,06	0,65	8,50
Івано-Франківська	7,41	24,13	33,31	17,62	0,13	17,40
Київська	3,76	59,47	12,33	5,53	0,51	18,49
Кіровоградська	10,79	70,34	11,88	1,59	0,62	4,78
Луганська	73,79	13,83	6,77	0,85	0,19	4,57
Львівська	22,55	29,24	22,68	11,07	0,18	14,28
Миколаївська	2,83	66,67	23,23	0,45	0,96	5,86
Одеська	1,82	71,78	11,12	1,30	0,48	13,50

Полтавська	11,40	68,10	11,01	2,94	1,14	5,41
Рівненська	5,00	55,01	16,45	16,14	0,75	6,65
Сумська	3,41	65,28	15,93	7,63	1,08	6,67
Тернопільська	1,24	74,97	13,59	4,66	0,15	5,40
Харківська	14,00	54,64	11,44	3,89	0,62	15,31
Херсонська	1,62	67,05	22,74	1,01	1,18	6,40
Хмельницька	3,47	72,61	13,76	3,80	0,36	5,66
Черкаська	5,84	67,68	12,70	4,59	0,90	9,55
Чернівецька	5,18	50,01	18,30	12,56	0,21	13,74
Чернігівська	10,77	59,13	12,89	6,70	0,96	9,55

Основні терміни і поняття: природні умови, природні ресурси, природно-ресурсний потенціал, ресурсовикористання, ресурси економічні, ресурси природні, ресурси рекреаційні, ресурсозбереження.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Базовою складовою інтегрального потенціалу регіону (незалежно від його таксономічного рівня) є природно-ресурсний потенціал, який виступає визначальним чинником формування спеціалізації економіки регіону в межах господарського комплексу країни. Природно-ресурсний потенціал тісно пов'язаний з конкретним регіоном і набуває індивідуальних ознак, властивостей, теоретичного і практичного значення.

Для виконання завдання 1 слід пам'ятати основні складові елементи природно-ресурсного потенціалу: ресурсний, рекреаційний та екологічний. Ресурсний, в свою чергу, поділяється на земельний, водний, лісовий, мінерально-сировинний, фауністичний. Окрім загальноприйнятої структурної схеми природно-ресурсного потенціалу ви можете відобразити власну.

Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу – необхідний етап для забезпечення його ефективного використання. Визначають дві групи економічних оцінок: перша – характеризує економічні результати використання природних ресурсів, друга – економічні наслідки дії на навколишнє природне середовище (переважно це економічні втрати від забруднення чи порушення

природного середовища). Для економічної оцінки природних ресурсів застосовують передусім методичні підходи, засновані на категоріях ренти та ефективності. Необхідно стисло охарактеризувати дані методи та підходи.

Завдання 2 вимагає чіткого розуміння та розрізнення понять «природні умови» і «природні ресурси». *Природні умови* – тіла й сили природи, що на даному рівні розвитку продуктивних сил мають істотне значення для життя й діяльності суспільства, але не беруть безпосередньої участі у виробничій та обслуговуючій діяльності людей. *Природні ресурси* – тіла та сили природи, які на даному рівні розвитку продуктивних сил і вивченості можуть бути використані для задоволення потреб у формі безпосередньої участі в матеріальній діяльності.

При виконанні завдання на карті необхідно скористатись додатковою літературою, атласами України і нанести усі види природних ресурсів вашого регіону (грунтові, мінерально-сировинні, водні, агро-кліматичні, рекреаційні).

У 3 завданні необхідно охарактеризувати природно-ресурсний потенціал вашого адміністративного району, пояснити як саме він впливає на спеціалізацію території. Виявити причинно-наслідкові зв'язки між наявними видами природних ресурсів та структурою господарського комплексу регіону.

Питання для *самостійного опрацювання*: 1. Проаналізувати зарубіжні точки зору стосовно сучасних методик оцінювання економічного потенціалу регіону.

Практична робота №4

Тема: Демографічна ситуація та система розселення

Мета: виявити особливості розміщення населення, визначити динаміку основних демографічних показників, розвинути уміння та навички аналізувати статистичні дані та здійснювати інтерпретацію отриманих результатів

Питання для обговорення

1. Роль народонаселення у розвитку та розміщенні продуктивних сил та господарства

2. Динаміка чисельності та склад населення, особливості його розміщення(відповідно ІНДЗ):

- Чисельність та розміщення населення (порівняння з іншими адміністративними районами)
- Міське та сільське населення
- Урбанізація та проблеми довкілля
- Статеві-вікова структура населення
- Національний склад населення та його територіальні особливості

3. Демографічна ситуація та її регіональні особливості

- Регіональні особливості відтворення населення
- Міграція населення та її види

Аудиторні завдання

1. Простежте динаміку зміни чисельності населення вашої області/району у 1998-2024 рр. Побудуйте відповідний графік. На тій же системі координат побудуйте графік динаміки чисельності міського і сільського населення. Прокоментуйте результати, які причини призвели до таких змін?
2. Побудуйте статеві-вікову піраміду населення вашого регіону. Про що свідчить даний графік?
3. Створіть картосхему щільності міського та сільського населення. Які чинники зумовлюють такі особливості розміщення ?
4. Письмово у зошиті охарактеризуйте міграційний потік вашого регіону, його потужність та напрям.
5. В Таблиці 3 представлені коефіцієнти народжуваності, смертності (в т. ч. дитячої), природного приросту населення, сумарний коефіцієнт народжуваності та очікувана тривалість життя при народженні за регіонами України в 2016 році. Виділіть у таблиці:

червоним фоном:

- регіони з найнижчим загальним коефіцієнтом народжуваності (9,0 ‰ і менше);
- регіони з найвищим загальним коефіцієнтом смертності (16,5 ‰ і більше);

- регіони з найнижчим коефіцієнтом природного приросту (-7,0 ‰ і менше);
- регіони з найвищим коефіцієнтом дитячої смертності (9,0 ‰ і більше);
- регіони з найнижчим сумарним коефіцієнтом народжуваності (менше 1,300);
- регіони з найнижчою очікуваною тривалістю життя при народженні (нижче 70,50 років);

зеленим фоном:

- регіони з найвищим загальним коефіцієнтом народжуваності (12,0 ‰ і більше);
- регіони з найнижчим загальним коефіцієнтом смертності (менше 13,0 ‰);
- регіони з найвищим коефіцієнтом природного приросту (-1,0 ‰ і більше);
- регіони з найнижчим коефіцієнтом дитячої смертності (6,0 ‰ і менше);
- регіони з найвищим сумарним коефіцієнтом народжуваності (більше 1,650);
- регіони з найвищою очікуваною тривалістю життя при народженні (73,00 років і вище).

Які причини обумовили такі регіональні особливості народжуваності, смертності, природного приросту та очікуваної тривалості життя населення України? (*усно*)

Користуючись даними Таблиці 3, виявіть регіональні особливості вродження, вимирання та депопуляції населення, письмово відповівши на наступні питання:

а) для яких регіонів України вродження, вимирання та депопуляція населення не є проблемою регіонального розвитку?

б) для яких регіонів України проблема вродження, вимирання та депопуляції населення стоїть найбільш гостро?

Відповідь обґрунтуйте.

Таблиця 3

Демографічні показники населення за регіонами України в 2016 році

(за даними Держслужби статистики України)

Регіони України	Загальні коефіцієнти, ‰		Коефіцієнт природного приросту (скорочення), ‰	Коефіцієнт смертності дітей у віці до 1 року ²	Сумарний коефіцієнт народжуваності ³	Очікувана тривалість життя при народженні, років
	народжуваності	смертності				
Україна¹	10,3	14,7	-4,4	7,4	1,466	71,68
<i>області</i>						
Вінницька	9,6	15,4	-5,8	6,6	1,432	72,47
Волинська	12,5	13,0	-0,5	7,0	1,731	71,76
Дніпропетровська	9,6	16,4	-6,8	8,0	1,412	70,19
Донецька ⁴	8,8
Житомирська	10,4	16,2	-5,8	7,9	1,544	70,14
Закарпатська	12,7	12,2	0,5	10,4	1,766	70,92
Запорізька	9,0	16,1	-7,1	6,6	1,344	71,26
Івано-Франківська	10,6	12,5	-1,9	6,7	1,463	73,72
Київська	11,0	16,3	-5,3	5,1	1,576	70,23
Кіровоградська	9,1	16,8	-7,7	9,4	1,430	70,30
Луганська ⁴	9,0
Львівська	10,7	12,7	-2,0	6,7	1,492	73,55
Миколаївська	9,3	15,1	-5,8	8,1	1,387	70,67
Одеська	11,1	14,1	-3,0	7,9	1,592	70,83
Полтавська	8,7	17,1	-8,4	5,9	1,329	71,33
Рівненська	13,5	12,5	1,0	8,3	1,863	71,56
Сумська	8,0	16,9	-8,9	6,5	1,208	71,68
Тернопільська	9,4	14,1	-4,7	5,2	1,320	73,69
Харківська	8,9	15,6	-6,7	7,4	1,273	71,46
Херсонська	10,2	15,5	-5,3	9,9	1,501	70,16
Хмельницька	9,9	15,5	-5,6	6,6	1,495	72,31
Черкаська	8,6	16,4	-7,8	8,4	1,306	72,07
Чернівецька	11,2	12,7	-1,5	8,9	1,515	73,34
Чернігівська	8,2	18,5	-10,3	9,2	1,290	70,65
<i>міста</i>						
Київ	12,5	10,5	2,0	5,5	1,569	74,21

¹ Без урахування тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

² На 1000 живонароджених.

³ На одну жінку.

⁴ Здійснення розрахунків є некоректним у зв'язку з відсутністю інформації по частині зони проведення антитерористичної операції

б. За оцінками, в 2016 році в світі нараховувалося 31,1 млн. внутрішньо переміщених осіб (ВПО). В останні роки одним з найбільших джерел вимушеного внутрішнього переміщення стала Україна. Військова агресія Росії проти України, анексія Автономної Республіки Крим, проведення антитерористичної операції на Донбасі спричинили безпрецедентне внутрішнє і зовнішнє переміщення значної чисельності населення України. За останніми даними Міністерства соціальної політики, кількість ВПО на початок 2018 року в Україні становила 1 млн. 493 тисяч осіб. У 2016 році Україна входила в топ-10 країн за чисельністю ВПО разом з Колумбією, Сирією, Іраком, Республікою Конго, Суданом, Нігерією, Йеменом, Південним Суданом, Афганістаном (*Джерело: GISCO, UNHCR Global Trends report 2016*). Зробіть письмовий аналіз рис. 17-18, відповівши на питання:

а) які регіони України є найпривабливішими для ВПО? Як Ви вважаєте, чому? Подумайте, чому ВПО обирають обмежене коло регіонів України для свого проживання, нехтуючи цілим рядом інших областей?

б) як змінюється чисельність ВПО в Україні протягом останніх років? Як Ви вважаєте, чому? Які регіони України є лідерами зі зменшення чисельності ВПО? В яких регіонах чисельність ВПО, навпаки, продовжує зростати?

Основні терміни і поняття: геодемографія, населення, відтворення населення, щільність населення, природний приріст, депопуляція, рух населення, міграція.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Для виконання завдання 1 слід використати статистичні дані щодо чисельності наявного населення. На осі Х, як правило, відкладають значення чисельності населення, на осі Y – роки. Рекомендований масштаб: вертикальний - в 1 см 1 рік, горизонтальний – в 1 см 100 тис. осіб (для областей), в 1 см 20 тис. осіб (для адміністративних районів).

Завдання 2 передбачає побудову статеві-вікової піраміди та її аналіз. Статеві-вікова пірамід – це графік розподілу населення за статтю та віком, що використовується для характеристики статеві-вікового складу населення. Віково-статевий склад населення являє співвідношення віково-статевих груп – сукупностей людей однакового віку. Це основний елемент вікової структури населення. Залежно від мети дослідження розрізняють вікові групи однорічні та збільшені: п'яти- і десятирічні. Однак для оцінки загальних структурних зрушень застосовують і більші вікові групи.

Статеві-вікова піраміда являє собою двосторонню смугову діаграму, побудовану в звичайній системі координат. По осі ординат в довільному масштабі відображається шкала вікових груп, по осі абсцис - чисельності населення певного віку. Чисельність чоловічого населення відкладається зліва від осі ординат, чисельність жіночого - праворуч. Кожна вікова група відображається у вигляді горизонтальної смуги, площа якої пропорційна чисельності населення відповідного віку. Зазвичай вісь ординат роздвоюється для того, щоб зручніше було всередині між двома осьовими лініями зобразити шкалу віку (на зразок градусника). Для зручності аналізу піраміди корисно по обидва боки зліва і праворуч від неї зобразити ще дві осі, на яких показати календарні роки протягом цілого століття. Тоді дуже зримо можна співвіднести виступи і западини на вікову структуру з тими історичними подіями, які й викликали ці деформації вікової структури.

Вікові піраміди будуються або в однорічних вікових угрупованнях, або в п'ятирічних. Переважно, звичайно ж, однорічні піраміди, вони набагато виразніше і інформативніше п'ятирічних (але з урахуванням вікової акумуляції).

Вікові піраміди будуються або за абсолютними, або за відносними даними про чисельність вікових груп. Абсолютні дані представляють собою просто арифметична кількість людей в складі кожної вікової групи. Вікові піраміди, побудовані за абсолютними даними, мають той серйозний недолік, що вони непорівнянні, якщо чисельності населення, які відображаються цими пірамідами, істотно різняться між собою. Треба пам'ятати, що в піраміді

найголовніше - її конфігурація, а не розміри. Тому краще будувати вікові піраміди за відносними даними. У цьому випадку будь-яка чисельність населення приймається за одну незмінну величину, скажімо 100, 1000 або 10 000 (останнє найбільше переважно), і чисельність кожної статево-віковою групи ділиться на загальну чисельність населення і множиться на вказаний вище множник у вигляді одиниці з декількома нулями. Тоді ми отримуємо піраміди, зіставні для будь-яких населень, незалежно від їх величини. Необхідні дані для побудови піраміди, зокрема розподіл населення за статтю та віковими групами містяться на офіційному сайті Державної служби статистики України та у Статистичному щорічнику 2017.

Під час виконання завдання 3, створення картосхеми необхідно скористатися додатковою літературою, атласами України. Вихідні дані можна знайти на сайті Державної служби статистики України. Для відображення щільності населення рекомендується використати такий спосіб картографування як картограма (колір або штриховка).

Завдання 4 спрямоване на вивчення міграційної ситуації у регіоні. Користуючись статистичними, картографічними даними, додатковою літературою, даними Державної міграційної служби слід зазначити кількість прибулих, вибулих осіб, сальдо міграції вашого регіону, вказати основні напрямки міграцій. Віднайти причини та передумови такого явища, простежити основні тенденції міграційного процесу.

Питання для *самостійного опрацювання*: 1. Особливості міграцій Волинської області. 2. Маятникові міграції у Волинській області: особливості та подальші тенденції. 3. Релігійний склад та віросповідування у Волинській області.

Практична робота № 5

Тема: Зайнятість населення та трудові ресурси

Мета: виявити особливості розміщення трудових ресурсів, визначити структуру зайнятих, розвинути уміння та навички аналізувати статистичні дані та здійснювати інтерпретацію отриманих результатів

Питання для обговорення

1. Поняття «зайнятість населення», трудові ресурси та їх структура
2. Трудоресурсна ситуація регіону дослідження та її внутрішньорегіональні особливості
3. Ринок праці та забезпечення продуктивної зайнятості
4. Особливості розподілу трудових ресурсів по видах зайнятості та галузях господарського комплексу визначеного регіону дослідження
5. Причини безробіття і проблеми раціонального використання трудових ресурсів України

Аудиторні завдання

1. Складіть глосарій з теми «Зайнятість населення та трудові ресурси». Дайте визначення понять: трудові ресурси, економічно-активне населення, безробітні, рівень зайнятості, рівень безробіття, ринок праці, заробітна плата.
2. Графічно у вигляді схеми або діаграми відобразіть структуру зайнятості населення вашого регіону (адміністративного району) за секторами економіки. Проаналізуйте отримані результати.
3. Побудуйте графіки рівня безробіття та обсягу середньомісячної заробітної плати з 2000 -2024 рр. Письмово проаналізуйте територіальний та часовий розподіл цих показників.
4. На кінець 2000 року в Україні було 2516,9 тис. осіб офіційно зареєстрованих безробітних. Встановіть їхню частку від кількості працездатного населення (28,5 млн. осіб).
5. Ідентично 4 завданню виконайте обрахунки у Волинській області та досліджуваному адміністративному районі.

Основні терміни і поняття: трудові ресурси, економічно-активне населення, безробітні, попит на робочі місця, працездатність, праця, ринок праці, робоча сила, пропозиція робочої сили.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Завдання 1 передбачає роботу із термінологією. Необхідно дати визначення основних категорій з теми «Зайнятість населення та трудові ресурси», якими оперує геодемографія. Визначення повинні бути чіткими, відповідати чинному законодавству, містити вікові межі, умови, що відповідають певному явищу або процесу.

Завдання 2 спрямоване на вивчення структури зайнятості населення регіону, виявлення найбільш конкурентоспроможних галузей та вільних сегментів на ринку праці. Для відображення цього явища найкраще підійде кругова діаграма, кількість секторів у якій, їх площа та колір відповідатимуть окремій галузі на ринку праці. Дані для побудови діаграми, зокрема зайнятість населення за видами економічної діяльності містяться на офіційному сайті Державної служби статистики України та у Статистичному щорічнику 2019.

Для виконання завдання 3 слід використати статистичні дані щодо рівня безробіття населення та обсягу середньомісячної номінальної заробітної плати працівників.. На осі X, як правило, відкладають значення рівня безробіття у %, обсяг середньомісячної заробітної плати у грн., на осі Y – роки. Рекомендований масштаб: вертикальний - в 1 см 1 рік, горизонтальний – в 1 см 10 %, в 1 см 500 грн. Графіки можна побудувати в одній системі координат, зобразивши криві різним кольором.

Питання для *самостійного опрацювання*: Роль і значення Державної служби зайнятості. 2. Система показників умов та рівня життя населення та необхідність їхнього регулювання. 3. Демографічна та трудоворесурсна ситуація Європейських країн (порівняльний аналіз).

Практична робота № 6

Тема: Структура та спеціалізація регіонального економічного простору

Мета: розглянути поняття «економічний простір», «регіональний економічний простір» його структура, спеціалізація, регіональні відмінності, особливості розвитку і розміщення галузей спеціалізації

Питання для обговорення

1. Поняття «регіональний економічний простір», зміст і функції, структура, основні економічні пропорції
2. Функціонально – галузева (компонентна) структура господарського комплексу
3. Функціонально – територіальна структура господарського комплексу
4. Функціонально – управлінська структура господарського комплексу
5. Спеціалізація господарського комплексу регіону, методи визначення
6. Основні проблеми розвитку та розміщення господарства України

Аудиторні завдання

1. Проаналізуйте галузеву структуру промисловості вашого регіону (адміністративного району), а також виробництво промислової продукції за видами діяльності, побудуйте діаграми. Які причини зумовили таку ситуацію?
2. Охарактеризуйте частку вашої області/району у структурі господарського комплексу України. Результати відобразіть графічно у вигляді кругових діаграм.
3. Випишіть у зошит та вивчіть найбільш потужні підприємства вашого регіону, які створюють найбільшу частку валового регіонального продукту.
4. На контурній карті позначте промислові вузли вашого регіону, вкажіть їх структуру та спеціалізацію (у тому числі, адміністративного району за ІНДЗ)

Основні терміни і поняття: економіка, господарський комплекс, структура виробництва, галузь господарства, виробнича сфера, невиробнича сфера, галузь промисловості.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Кожен регіон представлений сукупністю підприємств різних галузей, кількість і функціональна спрямованість яких залежать від факторів і умов розміщення, що мають переваги безпосередньо в цьому регіоні порівняно з іншими. 1 завдання має на меті охарактеризувати функціонально – галузеву структуру господарського комплексу регіону, яку доцільно буде представити за допомогою кругової діаграми, а обсяги виробництва промислової продукції за видами діяльності – за допомогою гістограми (стовпчикової діаграми). Дані для побудови діаграм містяться на офіційному сайті Державної служби статистики України та у Статистичному щорічнику 2019.

У завданні 2 необхідно побудувати кругові діаграми, які відобразатимуть частку вашого області (адміністративного району) у структурі господарського комплексу країни(області). Для того, щоб визначити цей показник необхідно поділити обсяг виробництва промислової продукції у вашому регіоні на обсяг виготовлення промислової продукції в Україні і помножити на 100%. Таким чином, менший сектор кругової діаграми показувати частку вашого регіону у господарстві країни, а решта припадатиме на інші регіони. Дане завдання допоможе виявити роль та значимість регіону у господарській системі усієї країни.

Завдання 3 можна виконати скориставшись матеріалами Довідника компаній України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.business-guide.com.ua/enterprises>. Детально ознайомившись із підприємствами конкретно регіону, можна отримати повну картину про галузеву, територіальну та організаційну структуру господарства регіону.

Під час виконання завдання 4, створення картосхеми необхідно скористатися додатковою літературою, атласами України. Також слід пригадати, що таке елементи територіальної структури (промисловий центр, вузол, район).

Промисловий вузол — територіально-виробничий комплекс, розташований у декількох промислових центрах і пунктах, що знаходяться в територіальній близькості та об'єднані спільністю територіальної спеціалізації, матеріально-технічною базою та виробничо-технічними зв'язками. Група підприємств і організацій, які розміщуються на суміжних територіях і спільно використовують виробничу і соціально-побутову інфраструктуру, природні та інші ресурси, створюють спільні види виробництва міжгалузевого і регіонального значення, зберігаючи при цьому свою самостійність.

На контурну карту необхідно нанести при наявності промислові вузли(центри, пункти) території дослідження і показати їх спеціалізацію за допомогою методу значків (розмір значка відобразатиме потужність промислового вузла, а поділ на сектори за галузями промисловості – спеціалізацію).

Питання для *самостійного опрацювання*: 1. Національно-економічна стратегія. 2. Стратегія структурних перетворень. 3. Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 року.

Практична робота №7

Тема: Соціальний комплекс

Мета: проаналізувати сутність і структуру «соціальний комплекс», детально розглянути галузі та види діяльності соціальної сфери, виявити чинники і закономірності їх регіонального розподілу та розвитку

Питання для обговорення

1. Поняття «соціальна сфера», «соціальний комплекс», його структура
2. Роль і місце у соціального комплексу у суспільному розвитку держави
3. Чинники, які визначають розміщення об'єктів соціального комплексу
4. Сучасний стан та особливості розміщення галузей соціальної сфери України, проблеми та шляхи їх вирішення
5. Виробництво товарів народного споживання: сучасний стан та особливості розміщення

Аудиторні завдання

1. Побудуйте схему структури соціального комплексу та покажіть взаємозалежність її складових. Визначте роль та значення кожного структурного елементу схеми.
2. Побудуйте графіки: забезпеченості населення житлом у містах і районах, динаміки дошкільних, загальноосвітніх та вищих навчальних закладів, кількості лікарняних ліжок у містах і районах, бібліотечного фонду за період з 1990 по 2024 рр., у Волинській області та у досліджуваному адміністративному районі. Проаналізуйте хронологічний та територіальний розподіл цих показників.
3. Зберіть інформацію про сучасне місце України в різних рейтингах країн світу за показниками соціального розвитку (наприклад, рейтинг розвитку людського потенціалу, рейтинг за рівнем щастя, рейтинг процвітання, рейтинг гендерної рівності, рейтинг соціального прогресу, рейтинг рівня навмисних вбивств, рейтинг ефективності національних систем освіти, рейтинг за рівнем стійкості суспільства, рейтинг якості життя людей похилого віку та інші) (*не менше 5-ти рейтингів, серед них обов'язково рейтинг розвитку людського потенціалу*). Відзначте, за якими показниками розраховують обрані Вами рейтинги. Заповніть табл. 4.

Джерела:

- 1) Україна [Електронний ресурс] // Інформаційно-аналітичний портал «Гуманітарні технології». Режим доступу : <http://gtmarket.ru/countries/ukraine/ukraine-info>
- 2) Рейтинги країн та регіонів // Інформаційно-аналітичний портал «Гуманітарні технології». Режим доступу : <http://gtmarket.ru/research/countries-ranking>

Таблиця 4

**Місце України в міжнародних рейтингах за соціальними
показниками**

Назва рейтингу	Організація або джерело	Місце / кількість країн	Рік	Показники, за якими розраховується рейтинг

Основні терміни і поняття: культура, рівень життя, соціальна активність, соціальна інфраструктура, соціальна система, соціальний захист, соціальний прогноз, соціальний розвиток, якість життя.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Головною функцією соціального комплексу є підтримка трудових та соціальних здібностей кожної людини в межах суспільно необхідних кількісних та якісних норм шляхом задоволення духовних потреб, підвищення загальноосвітнього і професійного рівня населення та поліпшення його здоров'я. До складу соціального комплексу входять соціальна сфера (сфера послуг) та виробництво товарів народного споживання (насамперед легка промисловість).

Соціальна сфера складається з двох комплексів: соціально-культурного і матеріально-побутового. Соціально-культурний комплекс включає галузі, пов'язані з відтворенням головної продуктивної сили суспільства, відновленням її працездатності і зміцненням здоров'я, з формуванням людського капіталу.

Матеріально-побутовий комплекс. Забезпечує матеріальні умови життя населення.

Виробництво товарів масового споживання. Серед галузей промисловості, які забезпечують виробництво товарів народного споживання, провідне місце займає легка промисловість. У завданні 1 необхідно схематично зобразити структуру соціального комплексу, вказати всі галузі та підгалузі, а також проілюструвати залежність та зв'язки між ними.

Завдання 2 передбачає побудову графіків динаміки окремих показників діяльності соціального комплексу вашого регіону. Для виконання завдання слід

використати дані Державної служби статистики України та Статистичного щорічника 2024. На осі X, як правило, відкладають значення кількості житлового фонду, лікарняних ліжок тощо, на осі Y – роки. Рекомендований масштаб: вертикальний - в 1 см 1 рік, горизонтальний – довільний. Результати виконання завдання у вигляді графіків допоможуть краще прослідкувати тенденції розвитку соціального комплексу.

У 3 завданні слід проаналізувати весь попередній матеріал: теоретичні положення, структуру соціального комплексу, динаміку основних показників роботи соціальної сфери і визначити проблеми, недоліки які існують у соціальному комплексі вашого регіону. Також варто запропонувати пріоритетні напрямки розвитку даної сфери, заходи, які допоможуть подолати негаразди і мінімізувати ризики. Результати можна оформити у вигляді таблиці або текстової частини.

Практична робота № 8

Тема: Логістичний комплекс і транспортна інфраструктура

Мета: розглянути поняття «транспортна система», «транспортний комплекс», «транспортна логістика», проаналізувати основні показники діяльності різних видів транспорту, виявити основні тенденції розвитку логістичного комплексу та розробити прогноз на майбутнє

Питання для обговорення

1. Значення транспорту в господарському комплексі України
2. Транзитний потенціал
3. Характеристика окремих видів транспорту України. Особливості їх функціонування і взаємодії
4. Проблеми та перспективи розвитку транспортної системи України
5. Оцінка системи транспортно-економічних зв'язків Волинської області (за вибором здобувача освіти)

Аудиторні завдання

1. Заповніть таблицю «Техніко-економічні особливості окремих видів транспорту»

Таблиця 6

Техніко-економічні особливості окремих видів транспорту

Вид транспорту	Переваги	Недоліки

2. Створіть картосхеми «Залізничний транспорт України», «Автомобільний транспорт України», позначте основні транспортні магістралі та найбільші транспортні вузли.
3. Побудуйте графіки динаміки довжини автомобільних доріг, довжини залізничних колій, експлуатаційної довжини тролейбусних ліній, щільності шляхів сполучення загального користування, перевезених вантажів, пасажирів у 1990 р., та 2024 р. конкретного регіону(за вибором здобувача освіти). Про що свідчать ці дані? Які чинники зумовили таку ситуацію?
4. Побудуйте картосхему транспортної системи адміністративного району (згідно ІНДЗ). Коротко охарактеризуйте, у тому числі показники діяльності галузі.

Основні терміни і поняття: транспортна система, транспортна інфраструктура, транспорт загального користування, транспортний баланс, транспортний вузол, вантажооборот, пасажирооборот, пропускна спроможність, провізна спроможність.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Транспортна система має свою галузеву (видову) структуру, яка відображає склад та співвідношення різних видів транспорту і визначається техніко-економічними особливостями та рівнем розвитку. Для виконання завдання 1 необхідно скористатись навчальними посібниками, курсом лекцій,

додатковою літературою і заповнити таблицю «Техніко-економічні особливості окремих видів транспорту», де обґрунтувати переваги та недоліки, особливості тих чи інших видів транспорту.

Завдання 2 передбачає візуалізацію структури і розміщення транспортної системи України. Під час виконання завдання, створення картосхеми «Залізничний транспорт України», «Автомобільний транспорт України» слід скористатися додатковою літературою, атласами України. Найбільші транспортні вузли рекомендується позначити за допомогою способу значків, а головні транспортні магістралі – за допомогою лінійних знаків.

Завдання 3 – робота із статистичною інформацією, яку передбачається подати у вигляді графіків динаміки окремих показників роботи логістичного комплексу вашого регіону. Для виконання завдання слід використати дані Державної служби статистики України та Статистичного щорічника 2024. На осі Х, як правило, відкладають довжину автомобільних доріг, залізничних колій, експлуатаційну довжину тролейбусних ліній, щільність шляхів сполучення загального користування, обсяг перевезених вантажів, пасажирів, на осі Y – роки. Рекомендований масштаб: вертикальний - в 1 см 1 рік, горизонтальний – довільний.

Питання для *самостійного опрацювання*: 1. Модальні транспортні перевезення 2. Мультимодальні транспортні перевезення. 3. Транзитний потенціал території та транспортна система. 4. Інтеграційні процеси входження транспортної системи України у Європейську та Світову транспортну систему.

Практична робота № 9

Тема: Конкуреноспроможність та інвестиційна привабливість регіону

Мета: сформулювати уявлення про конкуреноспроможність та інвестиційну привабливість регіону, дослідити групи чинників, що впливають на формування конкуреноспроможності та інвестиційної привабливості регіонів різних таксономічних рівнів, проаналізувати дані поняття.

Питання для обговорення

1. Конкуентоспроможність регіону. Конкуентна позиція. Конкуентні переваги території. Міжрегіональна конкуренція
2. Система показників оцінки регіональної конкуентоспроможності
3. Фактори підвищення конкуентоспроможності регіону та рейтинги конкуентоспроможності регіонів
4. Сутність понять «інвестиційна привабливість», «інвестиційний клімат», «інвестиційний імідж» регіону
5. Чинники, що впливають на формування інвестиційної привабливості регіону

Аудиторні завдання

1. На основі статистичних даних про структуру промислового, сільськогосподарського виробництва, валової доданої вартості, валового регіонального продукту, міжрегіональної торгівлі товарами і послугами визначте п'ять галузей господарства, що здійснюють найбільший вплив на конкуентоспроможність вашої адміністративної області
2. Графічно у вигляді схеми відобразіть чинники формування інвестиційної привабливості вашого регіону (адміністративної області, адміністративного району) та детально охарактеризуйте їх
3. Розробіть власний інвестиційний паспорт вашої області/району
4. Визначте обсяги іноземних інвестицій у галузі економіки, якщо відомо, що у транспорт їх вкладено 7,1%, машинобудування і металообробку - 7,8%, будівництво – 2,6%, освіту – 0,1% (всього 4406,2 млн. дол.)
5. Проаналізуйте статистичні дані про обсяги інвестицій в Україні в XXI ст. (табл. 7). Підрахуйте темпи приросту (зменшення) інвестицій у % (за прикладом для 2000 року).

Приклад обчислення приросту прямих іноземних інвестицій в Україну в 2000 р.:
 $3875,0 \text{ млн. дол. США} / 3281,8 \text{ млн. дол. США} * 100 \% - 100 \% = 18,1$

%

**Динаміка обсягів прямих іноземних та капітальних інвестицій
в Україні в ХХ ст.**

(за даними Держслужби статистики України)

Роки	Обсяги інвестицій					
	прямих іноземних в Україну, млн. дол. США	темпи приросту (зменшення), %	прямих іноземних з України, млн. дол. США	темпи приросту (зменшення), %	капітальних, млн. грн.	темпи приросту (зменшення), %
1999	3281,8		98,5		17552 ²	
2000	3875,0	18,1	170,3		23629 ²	
2001	4555,3		155,7		32573 ²	
2002	5471,8		144,3		46563	
2003	6794,4		166,0		59899	
2004	9047,0		198,6		89314	
2005	16890,0		219,5		111174	
2006	21607,3		243,3		148972	
2007	29542,7		6196,6		222679	
2008	35616,4		6203,1		272074	
2009	38992,9		5760,5		192878	
2010 ¹	45370,0		6402,8		180576	
2011 ¹	48197,6		6435,4		241286	
2012 ¹	51705,3		6568,1		273256	
2013 ¹	53704,0		6702,9		249873	
2014 ¹	40725,4		6456,2		219420	
2015 ¹	36154,5		6315,2		273116	
2016 ¹	37655,5		6340,6		359216	

¹Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, за 2014–2016 рр. – також без частини зони проведення антитерористичної операції). ² в 1999-2001 роках наведені обсяги інвестицій в основний капітал.

Зробіть висновок про динаміку обсягів інвестицій в Україні в ХХ ст., вказавши:

а) роки, коли приріст інвестицій був найвищим:

- прямих іноземних інвестицій в Україну;
- прямих іноземних інвестицій з України;
- капітальних інвестицій;

б) роки, коли приріст інвестицій був негативним:

- прямих іноземних інвестицій в Україну;
- прямих іноземних інвестицій з України;
- капітальних інвестицій;

в) вплив на інвестиційні процеси в Україні того факту, що Автономна Республіка Крим, м. Севастополь та частина Донбасу є тимчасово окупованими територіями.

Поясніть причини виявлених особливостей динаміки обсягів інвестицій в Україні (*усно*).

6. Проаналізуйте статистичні дані про капітальні та іноземні інвестиції в Україну за видами економічної діяльності в 2016 (2021 р) році (табл. 8). Зробіть висновок про структуру капітальних та іноземних інвестицій в економіку України, вказавши:

а) вид економічної діяльності, обсяг інвестицій в який найвищий:

- прямих іноземних інвестицій;
- капітальних інвестицій;

б) галузь промисловості, обсяг інвестицій в яку найвищий:

- прямих іноземних інвестицій;
- капітальних інвестицій;

в) вид економічної діяльності, обсяг інвестицій в який найнижчий:

- прямих іноземних інвестицій;
- капітальних інвестицій;

г) галузь промисловості, обсяг інвестицій в яку найнижчий:

- прямих іноземних інвестицій;
- капітальних інвестицій.

Усно поясніть виявлені особливості структури інвестицій в економіці України.

Таблиця 8

**Капітальні та прямі іноземні інвестиції в Україну
за видами економічної діяльності в 2016 році
(за даними Держслужби статистики України)**

Види економічної діяльності	Прямі іноземні інвестиції в економіку України, млн. дол. США	Капітальні інвестиції в економіку України, млн. грн.
Усього¹	37655,5	359216,1
Сільське, лісове та рибне господарство	500,1	50484,0
Промисловість	9550,2	117753,6
добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1524,5	22545,6
переробна промисловість	7594,3	62223,4
виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	2550,9	21291,0
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	113,8	1795,7
виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	176,6	759,0
виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	644,2	1708,5
виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	50,9	1597,9
виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	1035,2	6255,2
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	1497,9	14662,8
машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	828,5	7645,8

виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	408,3	4958,6
виробництво меблів, іншої продукції переробної промисловості; ремонт і монтаж машин і устаткування	288,1	1549,0
постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	378,6	30733,5
водопостачання; каналізація, поводження з відходами	52,8	2251,2
Будівництво	1074,4	44444,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт	5485,5	29956,8
автотранспортних засобів і мотоциклів		
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1054,0	25107,8
Інформація та телекомунікації	2089,3	15651,2
Тимчасове розміщування й організація харчування	326,7	1477,9
Фінансова та страхова діяльність	10324,4	7678,7
Операції з нерухомим майном	3670,6	19665,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	2196,2	6579,4
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1188,3	10009,2
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	2	22380,8
Освіта	24,1	2257,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	45,7	4479,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	110,4	969,9
Надання інших видів послуг	2	321,6

¹Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, за 2014–2016 рр. – також без частини зони проведення антитерористичної операції). ²Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації.

7. Проаналізуйте статистичні дані про капітальні та іноземні інвестиції в регіони України в 2016 році, (2021р) (табл. 9). Зробіть висновок, письмово відповівши на питання:

а) які фактори обумовлюють інвестиційну привабливість регіонів?

б) які регіони України є інвестиційно найпривабливішими і за капітальними, і за іноземними інвестиціями (3-4 регіони)? Які фактори це обумовили?

в) які регіони України є найменш інвестиційно привабливими за капітальними інвестиціями? Які фактори це обумовили?

г) які регіони України є найменш інвестиційно привабливими за іноземними інвестиціями? Які фактори це обумовили?

Таблиця 9

**Капітальні та прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал)
на одну особу населення за регіонами України в 2016 році
(за даними Держслужби статистики України)**

№ п/п	Регіони України	Капітальні інвестиції, грн.	Прямі іноземні інвестиції в економіку регіонів, дол. США
	Усього¹	8451,6	886,0
<i>області</i>			
1	Вінницька	5224,0	113,1
2	Волинська	6144,0	225,9
3	Дніпропетровська	10239,5	1074,7
4	Донецька	2806,0	385,0
5	Житомирська	4477,5	178,8
6	Закарпатська	3712,2	252,9
7	Запорізька	6323,7	372,3
8	Івано-Франківська	5765,8	593,6
9	Київська	19340,1	869,7
10	Кіровоградська	6599,2	61,3

11	Луганська	1877,4	172,6
12	Львівська	7395,5	434,5
13	Миколаївська	8435,7	197,5
14	Одеська	7036,7	560,0
15	Полтавська	10712,0	704,4
16	Рівненська	3723,7	157,0
17	Сумська	5207,0	171,8
18	Тернопільська	4615,0	45,8
19	Харківська	6141,1	606,1
20	Херсонська	4341,3	191,6
21	Хмельницька	7090,6	124,5
22	Черкаська	5268,7	271,5
23	Чернівецька	2945,9	63,4
24	Чернігівська	5160,3	233,7
<i>міста</i>			
25	Київ	36974,2	7468,8

¹ Без урахування тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Основні терміни і поняття: конкурентоспроможність регіону, фактори конкурентоспроможності регіону (інфраструктура, ефективність бізнесу, продуктивність економіки, ефективність управління), стратегія та організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності регіону, інвестиційна привабливість, інвестиційний імідж, чинники формування інвестиційної привабливості, інвестиційний паспорт регіону.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Завдання 1 вимагає чіткого розуміння суті поняття «конкурентоспроможність регіону». Єдиного визначення не існує, в науковій літературі найчастіше можна зустріти такі трактування даного терміну.

Конкурентоспроможність регіону - це здатність території виробляти продукцію та надавати послуги, які відповідають вимогам зарубіжних ринків, і одночасно підтримувати високий і стабільний рівень доходів населення; - продуктивність (продуктивність) використання регіональних продуктів, і в першу чергу, робочої сили і капіталу, порівняно з іншими регіонами, яка реалізується у величині валового регіонального продукту (ВРП) на душу населення, а також в його динаміці; - це здатність забезпечити високий рівень життя населення і доходу власникам капіталу, а також ефективно використовувати наявний в регіоні економічний потенціал при виробництві товарів і послуг.

Отже, про конкурентоспроможність регіону можуть свідчити основні показники соціально-економічного розвитку території. Проаналізувавши ці показники, зокрема структуру промислового, сільськогосподарського виробництва, валової доданої вартості, валового регіонального продукту, міжрегіональної торгівлі товарами і послугами пропонується, на розсуд студента, виділити п'ять галузей господарства, що є домінуючими в економіці регіону і здійснюють найбільший вплив на його конкурентоспроможність. Статистичні дані для виконання завдання можна знайти на сайті Державної служби статистики України або використати матеріали Статистичного щорічника 2019.

Інвестиційна привабливість території - це інтегральний показник, що об'єднує систему формальних і неформальних критеріїв, за якими визначається доцільність вкладення капіталу в потенційний об'єкт інвестування; сукупність певних параметрів та характеристик, притаманних цьому регіону, які дозволяють йому залучати необхідний обсяг капіталу на взаємовигідних з інвесторами умовах.

У своїх теоретичних дослідженнях науковці узагальнюють сукупність чинників формування інвестиційної привабливості територій. Вибір чинників залежать у першу чергу від вподобань і типів інвесторів, які розглядають територію, у тому числі сільську, з точки зору інвестиційної привабливості.

Кожний чинник включає набір показників, що визначають вплив на інвестиційну привабливість. Основними факторами формування інвестиційної привабливості будь-якої території є геополітичний, виробничий, ресурсно – сировинний, інноваційний, кадровий або трудовий, фінансовий, інфраструктурний.

У завданні 2 необхідно систематизувати та впорядкувати чинники інвестиційної привабливості саме вашої території дослідження, зобразивши їх у вигляді схеми і дати детальну характеристику кожного чинника.

3 завдання – творче і полягає у розробці інвестиційного паспорту вашого адміністративного району.

Інвестиційний паспорт в широкому розумінні означає джерело необхідної інформації для інвестора, який зацікавився особливостями ділового середовища конкретної території. У вузькому розумінні інвестиційний паспорт являє собою аналітичну базу для формування у потенційного інвестора правильного уявлення про інвестиційну привабливість регіону, в який він має намір вкласти грошовий капітал. Якість і коректність складання даного документа безпосередньо впливає на формування остаточного рішення інвестора про доцільність здійснення операції. Якщо паспорт являє неповну або сумнівну інформацію про особливості ділового середовища регіону, це підвищує ймовірність відмови у співпраці з боку інвестора.

Інвестиційний паспорт створюється у формі інвестиційного бюлетеня. Складання цього документа вимагає особливої уваги, адже необхідно зафіксувати всі сильні і слабкі сторони діяльності кожної галузі економіки, представлені в регіоні. Показники розвитку необхідно аналізувати в динаміці. Такий підхід дозволить сформувати об'єктивну оцінку ділового середовища регіону. Якісний інвестиційний паспорт є не тільки джерелом інформації про інвестиційну привабливість, а й своєрідним агітаційним матеріалом. Тому в складанні цього документа має місце маркетингова складова.

Форма представлення інвестиційного паспорту адміністративного району – довільна (опис, таблиця, презентація, макет тощо), однак він обов'язково має містити такі складові елементи:

1. Характеристику адміністративного району (природно-географічні та кліматичні умови, демографічна ситуація, людські ресурси, освіта, житло, офісні та промислово-виробничі приміщення, економічний потенціал, успішні історії, транспорт та комунікації, соціально-культурна сфера, рейтинги району)

2. Пропозиції для інвесторів (пріоритетні галузі для інвестування, національні проекти в регіоні, стратегічні регіональні проекти, промислова нерухомість та земельні ділянки)

3. Контактна інформація

Практична робота №10

Тема: Охорона навколишнього природного середовища у контексті сталого розвитку

Мета: ознайомитись з концепцією сталого розвитку та визначити роль екологічної складової у даній концепції, розглянути сучасний стан природокористування, виявити основні проблеми та запропонувати шляхи оптимізації екологічної ситуації території

Питання для обговорення

1. Суть концепції сталого розвитку
2. Роль екологічної складової в контексті сталого розвитку
3. Сучасний стан природокористування
4. Екологічні проблеми
5. Заходи щодо охорони навколишнього природного середовища

Аудиторні завдання

1. Проведіть систематизований за певною ознакою (часом, країною, змістом) порівняльний аналіз визначень терміну «сталий розвиток».
2. Складіть графічну схему структури сталого розвитку, проілюструйте та поясніть взаємозв'язок та співвідношення складових сталого розвитку.
3. На основі статистичних даних побудуйте графіки динаміки забруднення водних ресурсів, повітряного басейну, утворення твердих побутових відходів, динаміки функціонування об'єктів ПЗФ, інвестицій на охорону

навколишнього природного середовища за період 1995 – 2020 рр., регіону дослідження (області, адміністративного району згідно ІНДЗ). Як змінилась ситуація? Про що свідчать дані показники? Які тенденції можна прослідкувати?

4. Запропонуйте конкретні заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища вашої території дослідження.

Основні терміни і поняття: екологія, навколишнє природне середовище, ресурсоспоживання, ресурсовикористання, управління природокористуванням, екологічна проблема, сталий розвиток продуктивних сил.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

Сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби. Сталий розвиток відноситься до моделі людського розвитку, в рамках якої використання ресурсів спрямоване на задоволення людських потреб з одночасним забезпеченням сталості природних систем та навколишнього середовища, щоб ці потреби могли бути задоволені не тільки для нинішнього, а й для майбутніх поколінь.

Сталий розвиток вимагає чіткого підходу до використання ресурсів. Такий підхід пов'язаний з нашою здатністю розумно використовувати, створювати і фінансувати ресурси, що становлять основу нашої економіки. У завданні 1 необхідно попрацювати із понятійно – категорійним апаратом теорії сталого розвитку, знайти різні трактування поняття «сталий розвиток», виявити їх спільні та відмінні риси.

Концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох основних точок зору: економічної, соціальної та екологічної. Тому здебільшого сталий розвиток розглядають як поняття, основними складовими якого є економічна, соціальна та екологічна компоненти. За С. В. Мартиновим при аналізі складових системи сталого розвитку визначена модель взаємозв'язку

складових, де головними компонентами є економічні та екологічні інтереси. При порушення рівноваги між вказаними компонентами в сторону економічних інтересів, стрілка, що показує рівень суспільного добробуту відхиляється в сторону.

Сталий розвиток – складна категорія, що включає крім перелічених трьох складових, ще три, не менш важливі – правову, політичну, духовну, оскільки без нормативно-правового регулювання процесом сталого розвитку, без політичних програм та спрямувань, без свідомого сприйняття дійсності стає неможливим і сам сталий розвиток.

У 2 завданні необхідно відобразити у вигляді схеми складові елементи, основні сфери життєдіяльності людини, які при гармонійному функціонуванні можуть забезпечити сталий розвиток суспільства.

Завдання 3 передбачає побудову графіків динаміки показників забруднення навколишнього середовища вашої території дослідження. Для виконання завдання слід використати дані Державної служби статистики України та Статистичного щорічника 2019. На осі Х, як правило, відкладають обсяги забруднення, на осі Y – роки. Рекомендований масштаб: вертикальний - в 1 см 1 рік, горизонтальний – довільний. Завдання допоможе оцінити сучасний стан екологічної ситуації, динаміку прояву еколого-географічних проблем.

Надзвичайно важливим завданням концепції сталого розвитку в Україні є перехід до раціонального природокористування. Воно передбачає активне впровадження низки заходів у різних галузях життєдіяльності суспільства – промисловості, сільському господарстві, будівництві, транспорті, житлово – комунальному господарстві, сфері обслуговування і відпочинку населення. Ці заходи можуть мати різний характер: технічний (вдосконалення існуючих і розробка нових технологічних процесів), економічний (встановлення плати за спожиті ресурси, економічних санкцій за заподіяння шкоди навколишньому середовищу), юридичний (розробка і прийняття національного природоохоронного законодавства, приєднання до міжнародних угод), освітньо – виховний (формування екологічної культури населення), громадський

(контроль за екологічною ситуацією з боку громадськості). У 4 завданні потрібно запропонувати перелік заходів, які, на вашу думку, поліпшать екологічну ситуацію, підвищать культуру ресурсоспоживання та гарантуватимуть безпечне майбутнє.

Питання для *самостійного* опрацювання: 1. Теорії сталого розвитку у сучасних наукових дослідженнях. 2. Концепція сталого розвитку продуктивних сил

10.ВАРІАНТИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Варіант №1

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал, мах. – 10 балів).

Можлива лише ОДНА вірна відповідь

1. **Кооперація – це...**
 - А. Взаємозв'язок сільського господарства і промисловості
 - Б. Організований взаємозв'язок спеціалізованих підприємств
 - В. Діяльність лише одного підприємства
 - Г. Немає правильної відповіді
2. **Принцип комплексного розміщення виробництва передбачає...**
 - А. Досягнення рівноваги між попитом та пропозицією
 - Б. Визначення найбільш вигідної спеціалізації території з урахуванням територіального поділу праці
 - В. Використання техніки
 - Г. Мінімальне використання природних ресурсів
3. **Передумовою розвитку регіону є...**
 - А. Оцінка та аналіз територіальних відмінностей в економічному потенціалі та рівнях економічного розвитку
 - Б. Сукупна продуктивність природних ресурсів
 - В. Сумарний обсяг виробництва будь-якої території
4. **Цілісна система із своїми структурою, функціями, зв'язками, із зовнішнім середовищем, історією, культурою, умовами життя населення – це...**
 - А. Підприємство
 - Б. Регіон
 - В. Село
 - Г. Місто
5. **Для якої стадії виробництва продукту важлива наявність наукових підрозділів?**
 - А. Зростання
 - Б. Стандартизації
 - В. Нововведення
6. **Галузь визначає виробничий профіль регіону якщо:**
 - А. Індекс локалізації галузі менше 1
 - Б. Індекс локалізації галузі більше 1
 - В. Індекс локалізації галузі дорівнює 1
 - Г. Неможливо зробити висновок
7. **Оцінювання інвестиційної привабливості регіону може здійснюватися за такими узагальненими показниками:**
 - А. Рівень загальноекономічного розвитку
 - Б. Рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону
 - В. Демографічні характеристики регіону
 - Г. Все вище назване правильно
8. **Як визначається економічна оцінка природних ресурсів регіону?**
 - А. Якісною характеристикою
 - Б. В балах-категоріях
 - В. У вартісному вираженні
 - Г. Все сказане правильно
9. **Енерговиробничий цикл – це...**
 - А. Продуктивне об'єднання підприємств і областей навколо певного виду сировини та енергії

- Б. Форма територіальної організації продуктивних сил, покликана комплексно розвивати територію з максимально ефективними використанням місцевих ресурсів
- В. Наукове обґрунтування меж економічних районів у державі
- Г. Немає правильної відповіді

10. Концентрація на території конкретних видів виробництва називається:

- А. Ресурсна база
- Б. Економічний простір
- В. Спеціалізація
- Г. ТВК

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів). Можлива одна і більше правильних відповідей

1. Валовий національний продукт (ВНП) – це...

- А. Матеріальний дохід країни, сформований як у сфері матеріального виробництва, так і в нематеріальній сфері
- Б. Характеризує кінцеві результати внутрішньої економіки, тобто без урахування надходжень ззовні
- В. Характеризує кінцеві результати діяльності національної економіки і є найбільш загальним показником її рівня розвитку
- Г. Немає правильної відповіді

2. Об'єктом регіонального економічного аналізу може бути:

- А. Країна і область
- Б. Населений пункт і район міста
- В. Промислове підприємство
- Г. Все сказане правильне

3. Основними шляхами санації (оздоровлення) регіону є:

- А. Регулювання міграцій
- Б. Встановлення податкових пільг або канікул
- В. Впорядкування відносин власності
- Г. Ефективне формування та використання коштів місцевих бюджетів
- Д. Підтримка певних форм господарювання

4. До показників загальноекономічної характеристики регіону слід віднести наступні:

- А. Чисельність населення
- Б. Рівень доходу населення
- В. Кількість і структура підприємств базових і соціальних виробництв
- Г. Вартість залученої праці
- Д. Валова додана вартість регіону
- Е. Всі відповіді вірні

5. На продуктивність праці в регіоні позитивно вплинуть:

- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- В. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
- Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні

6. Серед прямих податків і зборів можна виділити:

- А. Податок на додану вартість
- Б. Акцизний збір
- В. Прибутковий податок з громадян
- Г. Податок на землю
- Д. Податок з власників транспортних засобів

7. Споживча кооперація представляє собою:

- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грішми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 8. Основна районотворча роль при збалансованому розвитку території належить галузям:**
- А. Спеціалізації
 - Б. Профільним галузям спеціалізації
 - В. Обслуговуючим
 - Г. Немає правильної відповіді
- 9. Комбінування дозволяє:**
- А. Заощаджувати на транспортних витратах, дає можливість комплексного використання сировини
 - Б. Підвищувати ефективність виробництва за рахунок масовості випуску продукції
 - В. Організовувати взаємозв'язок спеціалізованих підприємств
 - Г. Немає правильної відповіді
- 10. Принцип комплексного розміщення реалізується у:**
- А. Комплексному використанні природних ресурсів
 - Б. Раціональному використанні трудових ресурсів
 - В. Створенні єдиної інфраструктури
 - Г. Немає правильної відповіді
- 11. Принцип пріоритетності передбачає**
- А. Необхідність вибору пріоритетних напрямків діяльності в реалізації завдань соціально-економічного розвитку
 - Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
 - В. Невідкладність виконання першочергових завдань
 - Г. Немає правильної відповіді
- 12. Серед різновидів територіального поділу праці можна виділити:**
- А. Фазовий та епізодичний
 - Б. Генеральний та внутрішньорайонний
 - В. Стоковий та сезонний
 - Г. Всі відповіді вірні
- 13. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками самопізнання, способу мислення, свідомості, ставлення до держави, праці, довкілля, тощо – це:**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 14. Поєднання підприємств, об'єднаних використанням єдиної господарської функції та взаємопов'язаних тісними виробничими стосунками таким чином, що вилучення якихось компонентів або порушень зв'язків знижує ефективність комплексу, обмежує або унеможливує виконання господарських функцій – це...**
- А. Територіально-виробничий комплекс
 - Б. Промисловий центр
 - В. Вузол
 - Г. Промисловий вузол
 - Д. Виробничий комплекс

- 15. Узгоджений розвиток та взаємне доповнення підприємств, галузей господарства, регіонів і держав в інтересах ефективнішого використання ресурсів та повнішого задоволення потреб учасників цього процесу у відповідних товарах і послугах – це**
- А. Економічна інтеграція
 - Б. Економічна диференціація
 - В. Стагнація
 - Г. Санація

Варіант №2

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).

Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Регіон – це економічний район, який виділяється:**
 - А. Спеціалізацією та структурою господарства
 - Б. Природно – ресурсним та демографічним потенціалами
 - В. Соціально – економічними особливостями
 - Г. Всі відповіді вірні
- 2. Нафтове родовище, яке не розробляється, можна оцінити як:**
 - А. Капітал
 - Б. Землю
 - В. Природний ресурс
 - Г. Природну умову
- 3. Які елементи територіальної організації виробництва характеризують технополіс, інкубатор, технопарк?**
 - А. Поселення
 - Б. Виробництво
 - В. Інновації
 - Г. Відповіді у варіантах Б і В
- 4. Обґрунтуйте сутність територіального поділу праці:**
 - А. Спеціалізація виробництва
 - Б. Кооперація виробництва
 - В. Комбінація виробництва
 - Г. Інтеграція виробництва
- 5. Що означає розміщення взаємодіючих між собою підприємств?**
 - А. Диверсифікація
 - Б. Кооперування
 - В. Спеціалізація
- 6. Головною ознакою комплексу є те, що він являє собою**
 - А. Сукупність не пов'язаних між собою елементів
 - Б. Систему
 - В. Один відокремлений елемент
 - Г. Немає правильної відповіді
- 7. Можливість регіональної системи функціонувати на основі комплексного використання наявних ресурсів та єдиної функції управління цим розвитком – це**
 - А. Суть принципу самоорганізації
 - Б. Суть принципу загальності
 - В. Суть принципу цілеспрямованості
 - Г. Суть принципу цілісності
- 8. Недостатнє використання трудових ресурсів як чинник комплексного розвитку регіону належить до групи**
 - А. Економічних чинників

- Б. Соціальних чинників
- В. Демографічних чинників
- Г. Екологічних чинників

9. Принцип пріоритетності передбачає:

- А. Необхідність вибору пріоритетних напрямків діяльності в реалізації завдань соціально-економічного розвитку території
- Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
- В. Невідкладність виконання першочергових завдань
- Г. Вірні відповіді А та В

10. Закономірність економічної цілісності території передбачає:

- А. Невідкладність виконання першочергових завдань
- Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
- В. Єдність природної, матеріальної і соціальної сфер під впливом
- Г. Немає правильної відповіді

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. У якому варіанті відповідей показники регіоналістики виражають загальноекономічну характеристику?**
 - А. Геополітичне розміщення, кількість населення, підприємств, банків, ресурсів
 - Б. Вартість праці, капіталу, грошовий оборот, продуктивність праці, затратність продукції
 - В. Виробництво валової доданої вартості на душу населення, рівень доходів, цін, безробіття
 - Г. В усіх варіантах правильно
- 2. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками здатності до праці, рівня професійної підготовки, складності виконання праці, зайнятості – це...**
 - А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 3. Серед непрямих податків можна виділити:**
 - А. Податок на додану вартість
 - Б. Акцизний збір
 - В. Прибутковий податок з громадян
 - Г. Податок на землю
 - Д. Податок з власників транспортних засобів
- 4. У якому варіанті відповідей у зростаючому за величиною регіону по-порядку правильно подані рівні організації регіональних економічних систем?**
 - А. Мікроекономіка, макроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка, глобальна економіка
 - Б. Мікроекономіка, мезоекономіка, макроекономіка, мегаекономіка, глобальна економіка
 - В. Мікроекономіка, мегаекономіка, мезоекономіка, макроекономіка, глобальна економіка
 - Г. Мікроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка, макроекономіка, глобальна економіка
- 5. У якому варіанті відповідей обґрунтовано загальний поділ праці?**
 - А. Пастух, рільник, лікар, учитель та ін.
 - Б. Тваринництво, освіта, торгівля та ін.
 - В. Промисловість, сільське господарство і т. ін.
 - Г. В усіх варіантах
- 6. До предметів праці, які перебувають на підприємстві як виробничі запаси, відносять:**
 - А. Незавершене виробництво
 - Б. Сировина, основні та допоміжні матеріали
 - В. Витрати на освоєння нової продукції

- Г. Паливо і пальне
 Д. Всі відповіді вірні
- 7. Який рівень поділу праці здебільшого формують виробничі об'єкти – підприємства?**
- А. Одиничний
 Б. Частковий
 В. Загальний
 Г. Територіальний
- 8. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки в теорії «ізольована держава»?**
- А. Й. Тюнен: основні положення – у центрі простору є ринок (поселення), виробництво сільськогосподарської продукції навколо у поясах: вільне господарство, лісове господарство, плодонасінне господарство, вигінне семипільне господарство, трипільне господарство, тваринництво та вівчарство
 Б. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 В. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
 Г. Ф. Перру: основні положення – галузі, що розвиваються повільно і частка їх зменшується у процесі економіки, галузі з високим темпом розвитку, але не впливають на індустріальний розвиток, галузі з високим темпом розвитку і впливають на індустріальний розвиток
- 9. Чим зумовлений вибір методу економічного аналізу?**
- А. Кількістю підприємств, організацій і природних ресурсів у регіоні
 Б. Метою дослідження
 В. Рівнем організації і характером розвитку господарської системи
- 10. Що виражає у процесі проведення регіонального аналізу використання літератури, статистики, опису?**
- А. Прийоми, підходи
 Б. Традиційні методи
 В. Новаційні методи
 Г. Усі відповіді правильні
- 11. Яка сутність балансового методу оцінки регіоналістики?**
- А. Вивчення пропорцій праці, капіталу, продукту
 Б. Вивчення пропорцій розселення, споживання і галузей економіки
 В. Вивчення пропорцій природних умов і ресурсів
- 12. До основних принципів раціонального природокористування належать**
- А. Принцип збалансованості і пропорційності
 Б. Принцип «нульового рівня» споживання природних ресурсів
 В. Принцип відповідності антропогенного навантаження природно-ресурсного потенціалу території
 Г. Принцип обмеженого централізму
 Д. Принцип погодження виробничого і природного рівня
- 13. На продуктивність праці в регіоні вплинуть негативно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 В. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
 Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- 14. Назвіть пріоритети політики оптимізації регіональних економічних структур:**
- А. Адекватність рівнів правової бази і організації виробництва вимогам дії об'єктивних економічних законів
 Б. Регіональні результати виробництва повинні відповідати вимогам розширеного відтворення капіталу

- В. Регіональним результатам виробництва повинна відповідати платоспроможність споживачів
- Г. Усі перелічені пріоритети правильні

15. Назвіть прямі методи державного управління та регулювання економікою в регіоні:

- А. Грошово-кредитна політика, стимулювання розвитку, амортизаційна політика
- Б. Дотації, субсидії, фінансування через бюджети, контрактна система
- В. Амортизаційна політика, грошово-кредитна політика, стимулювання і вирівнювання розвитку регіонів
- Г. Усі методи прямі

Варіант №3

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Розкриває господарську діяльність в межах держави в особі кабінету міністрів, центрального банку, центральних і місцевих органів влади:**
 - А. Мікроекономіка
 - Б. Макроекономіка
 - В. Міжнародна економіка
 - Г. Всі відповіді вірні
- 2. Що є об'єктом державної регіональної політики?**
 - А. Підприємство
 - Б. Регіон
 - В. Територіально-виробничий комплекс
 - Г. Місцеві органи
- 3. Які категорії регіоналістики відображають показники: управління, фінанси, транспорт, житло, комунальна сфера?**
 - А. Виробничого потенціалу
 - Б. Організації виробництва
 - В. Виробничої та соціальної інфраструктури
 - Г. Результатів виробництва
- 4. Що є предметом вивчення регіоналістики?**
 - А. Закономірності розвитку поселень, їх пропорцій по території
 - Б. Закони формування спеціалізованих територіальних економічних систем
 - В. Відтворення населення і виробництва
 - Г. Відповіді у варіантах А і Б
- 5. Чи є зв'язок між способом економічного мислення і результатами економіки?**
 - А. Економічне мислення формує освіта
 - Б. Економічне мислення формує виробничу практику
 - В. Економічне мислення формує знання законів і практики
- 6. Назвіть основи формування засад управління економікою регіону:**
 - А. На основі виконання рішень центральних органів влади
 - Б. На основі формування повного самоуправління економікою регіону
 - В. На основі вимог об'єктивних економічних законів
 - Г. На основі врахування потреб населення регіону
- 7. Назвіть складові елементи територіальної структури економіки:**
 - А. Населення і розселення, природні умови і ресурси
 - Б. Виробництво і споживання, транспортна і виробнича інфраструктура
 - В. Земля, ліси, води, корисні копалини, шляхи
 - Г. Відповіді у варіантах А і Б
- 8. Що характеризує територіальна структура економіки?**
 - А. Зв'язки між складовими елементами обмеженої території, що змінюється під впливом чинників

- Б. Зв'язки між складовими елементами обмеженої території, що не змінюється під впливом чинників
- В. Зв'язки між складовими елементами обмеженої території, що їх змінює центральна влада
- Г. Зв'язки між складовими елементами обмеженої території, що їх змінює регіональна влада

9. Обґрунтуйте поняття економічного районування:

- А. Об'єктивний процес формування економіки окремої території
- Б. Суб'єктивний поділ країни на окремі райони
- В. Обґрунтований поділ країни на економічні райони
- Г. Усі відповіді правильні

10. Який рівень економічної системи відображають ознаки: сукупність населених пунктів, розміщене виробництво, наявність центру з функціями управління, інфраструктури?

- А. Мікроекономічний
- Б. Мезоекономічний
- В. Макроекономічний
- Г. Усі відповіді правильні

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

1. До предметів праці, які залучені у процесі виробництва, відносять:

- А. Незавершене виробництво
- Б. Сировина, основні і допоміжні матеріали
- В. Витрати на освоєння продукції
- Г. Паливо і пальне
- Д. Всі відповіді вірні

2. Назвіть непрямі методи державного управління та регулювання економікою в регіоні:

- А. Амортизаційна політика, грошово-кредитна політика, стимулювання і вирівнювання розвитку регіонів
- Б. Дотації, субсидії, фінансування через бюджети, контрактна система
- В. Усі методи непрямі

3. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «місць оптимального розміщення»?

- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
- Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
- В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
- Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села

4. На трудомісткість одиниці продукції в регіоні впливає позитивно:

- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- В. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- Г. Збільшення кількості зайнятих в регіоні

5. Що виражає у процесі проведення регіонального аналізу застосування моделювання, факторної оцінки, кластерної оцінки?

- А. Прийоми, підходи
- Б. Традиційні методи
- В. Новаційні методи

- Г. Усі відповіді правильні
- 6. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками розселення, природного відтворення та переміщення – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 7. У якому варіанті відповідей обґрунтовано одиничний поділ праці?**
- А. Пастух, рільник, лікар, учитель та ін.
 - Б. Тваринництво, освіта, торгівля та ін.
 - В. Промисловість, сільське господарство і т. ін.
 - Г. В усіх варіантах
- 8. Сільськогосподарська кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 9. Стратегічне управління збалансованого розвитку території включає:**
- А. Адміністративно-правове регулювання
 - Б. Централізоване економічне регулювання
 - В. Регіонально-територіальне регулювання
 - Г. Світове регулювання
- 10. У якому варіанті показники регіоналістики виражають рівень життя населення?**
- А. Геополітичне розміщення, кількість населення, підприємств, банків, ресурсів
 - Б. Вартість праці, капіталу, грошовий оборот, продуктивність праці, затратність продукції
 - В. Виробництво валової доданої вартості на душу населення, рівень доходів, цін, безробіття
 - Г. В усіх варіантах правильно
- 11. До виробничих факторів, які впливають на підвищення продуктивності праці, відносять:**
- А. Структурні зрушення у виробництві
 - Б. Підвищення технічного рівня виробництва
 - В. Забезпечення організаційного процесу оновлення техніки
 - Г. Поглиблення спеціалізації
 - Д. Створення умов для поширення горизонтальної промислової політики
 - Е. Лібералізація організації видів діяльності і торгівлі
- 12. Які з властивостей характерні процесу районоутворення?**
- А. Диференціювання, нівелювання, концентрування, деконцентрування
 - Б. Розмежування, з'єднання, виділення, сполучення
 - В. Агломерування, деагломерування, поляризація, деполіаризація
- 13. Застій в економіці, виробництві, соціальній сфері: стан тривалої суспільно-економічної депресії, що виявляється у припиненні чи зупинці економічного зростання, загальному згортанні виробництва – це...**
- А. Економічна інтеграція
 - Б. Економічна диференціація
 - В. Стагнація
 - Г. Санація

- 14. Частина населення країни, що володіє необхідними фізичними і духовними здібностями, загальноосвітніми і професійними знаннями для роботи в господарстві – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудові ресурси
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
- 15. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «гравітаційна модель просторової взаємодії»?**
- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села.

Варіант № 4

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 бал).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Які елементи територіальної організації виробництва характеризують: об'єкт, центр, вузол, комплекс?**
- А. Поселення
 - Б. Виробництво
 - В. Інновації
 - Г. Відповіді у варіантах Б та В
- 2. Територіально-адміністративний район – це:**
- А. Частина територіального простору, в межах якого проявляються природні господарські та інші явища, відсутні на суміжних територіях
 - Б. Частина території із сукупністю природних чи господарських явищ, які характеризуються показниками певного рівня інтенсивності їх прояву
 - В. Частина території з особливими якісними і кількісними характеристиками природних явищ, які визначають розміщення і характер видів господарської діяльності
 - Г. Частина територіального простору, яка має населений пункт з заданими йому адміністративними функціями, наповнена природними і господарськими елементами
- 3. Населений пункт чисельністю до 50 000 осіб, населення якого здебільшого зайнято в місцевій промисловості та закладах інфраструктури – це:**
- А. Селище
 - Б. Мікрополіс (мале місто)
 - В. Мезополіс (середнє місто)
 - Г. Макрополіс (велике місто)
 - Д. Мегаполіс (дуже велике місто)
- 4. Метою якого суб'єкта економічної політики є підтримка виробників, соціальний розвиток і захист?**
- А. Держави
 - Б. Підприємства
 - В. Регіону

- Г. Усіх суб'єктів
- 5. Які принципи проведення економічної політики владою регіону?**
- А. Гармонізація соціальних відносин в регіоні
 - Б. Економічний моніторинг і визначення завдань собі й держави
 - В. Розмежування функцій держави, підприємств і влади регіону, збалансованість зв'язків
 - Г. Усі відповіді правильні
- 6. Демографічні фактори розвитку й розміщення продуктивних сил у комплексному розвитку території враховують:**
- А. Чисельність трудових ресурсів, їхній територіально-галузевий розподіл і якісні характеристики
 - Б. Розташування регіону
 - В. Наявність розвиненої транспортної мережі міжнародного значення
 - Г. Стан навколишнього середовища й природоохоронну діяльність
- 7. У якому варіанті правильно подано економічний інтерес найманого працівника?**
- А. Обсяг заробітної платні у вартості продукту
 - Б. Вартість створення продукту
 - В. Матеріальні затрати і прибуток
 - Г. Усі відповіді правильні
- 8. На яких принципах повинна формуватись система управління регіоном?**
- А. Дотримання рішень органів центральної влади
 - Б. Ефективності підприємств регіону і гуманізації відносин
 - В. Формування бюджету регіону і створення робочих місць
 - Г. Залучення капіталовкладень, створення робочих місць і захист
- 9. Яка з концепцій галузевої системи управління у регіоні краще відповідає засадам ринкової економіки?**
- А. За вектором «згори – вниз»
 - Б. За вектором «уряд – підприємство»
 - В. За вектором «знизу – вгору»
 - Г. Усі однаково важливі
- 10. Група промислових підприємств, взаємопов'язаних спільними допоміжними виробництвами, а у низці випадків – спільністю технологічного процесу, що мають єдину систему розселення і обслуговуються спільною інфраструктурою – це:**
- А. Центр
 - Б. Промисловий центр
 - В. Вузол
 - Г. Промисловий вузол
 - Д. Виробничий комплекс

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Кредитна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 2. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «місць оптимального розміщення»?**

- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
- Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
- В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
- Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 3. Розміщення виробництва вільного ринкового господарства характеризується:**
- А. Планомірністю та передбачуваністю
- Б. Необмеженою кількістю учасників конкуренції
- В. Обмеженою роллю уряду в економіці
- Г. Вільним доступом уряду в економіці
- 4. На трудомісткість одиниці продукції в регіоні впливає позитивно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- В. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- Г. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
- 5. Частина населення, здатного до участі у трудовому процесі, яке володіє високим рівнем знань і професійної кваліфікації, здатна створювати нові системи знань, техніки, технології, форм організації праці та виробництва – це...**
- А. Працездатне населення
- Б. Трудові ресурси
- В. Економічна категорія населення
- Г. Соціальна категорія населення
- Д. Національна категорія населення
- 6. Транспортна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
- Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
- В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 7. Що виражає базовий метод у дослідженні регіоналістики, який передбачає урахування знань відомих законів природи і суспільства при оцінці просторової економіки?**
- А. Методологію дослідження регіоналістики
- Б. Геопросторову парадигму
- В. Метод дослідження регіоналістики
- Г. Методику дослідження регіоналістики
- 8. Що характеризує система показників: постановка цін, вибір об'єкта, критеріїв, якісних і кількісних шкал, виявлення патологій, обґрунтування рекомендацій?**
- А. Територіально-економічний аналіз
- Б. Територіально-економічна діагностика
- В. Регіонально-економічна оцінка
- 9. Які структурні зміни політики підприємства впливають на прискорення їх адаптації до ринкових умов?**
- А. Удосконалення управління, обліку, гарантійного обслуговування
- Б. Створення відділу маркетингу, ресурсів капіталовкладень, поглиблення спеціалізації виробництва продукції

- В. Посилення зв'язків з управлінням регіону
- 10. Політика регіональної диверсифікації виробництва і замкнутих технологічних циклів передбачає кооперативні технологічні зв'язки розширювати:**
- А. Максимально – у даному регіоні, середньо – в межах національної держави, мінімально – за межами національної держави
 - Б. Максимально – в межах національної держави, середньо – у даному регіоні, мінімально – за межами національної держави
 - В. Максимально – за межами національної держави, середньо – в межах національної держави, мінімально – у даному регіоні
 - Г. Максимально – за межами національної держави, середньо – у даному регіоні, мінімально – в межах національної держави
- 11. За яких умов можливе зростання інтенсивності праці і відповідно зростання продукту?**
- А. За зростання капіталоозброєності одного зайнятого активною і пасивною частинами капіталу
 - Б. За однакового зростання кількості зайнятих і кількості капіталу
 - В. За зростання капіталоозброєності на основі активної частини капіталу
 - Г. Відповіді у варіантах А та Б
- 12. Яка категорія характеризує економічну сутність природних ресурсів?**
- А. Оборотні фонди
 - Б. Оборотні ресурси
 - В. Оборотний капітал
- 13. Як оборотний капітал впливає на фізичний обсяг виробництва товарів і послуг?**
- А. Чим більша фізична кількість оборотного капіталу і менша його вартість
 - Б. Чим більша вартість оборотного капіталу і незмінна його фізична кількість
 - В. Чим менша маса одиниці продукції і більша її вартість оборотного капіталу
 - Г. Чим менша маса одиниці продукції і більший фізичний обсяг оборотного капіталу
- 14. За яких умов можливе зростання інтенсивності праці і відповідно зростання продукту?**
- А. За зростання капіталоозброєності одного зайнятого активною і пасивною частинами капіталу
 - Б. За однакового зростання кількості зайнятих і кількості капіталу
 - В. За зростання капіталоозброєності на основі активної частини капіталу
- 15. До об'єктів регіонального управління належать:**
- А. Регіональний господарський комплекс та місцеве господарство
 - Б. Держава в особі органів влади
 - В. Населення, трудові ресурси та соціальна інфраструктура
 - Г. Природне середовище

Варіант № 5

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Переробна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму добровільного об'єднання людей і їх капіталів для спільної організації підприємств переробки сільськогосподарської сировини, ресурсів лісу, виробництва будівельних матеріалів, сувенірів, тощо
 - В. Форму добровільного об'єднання транспортних засобів для здійснення перевезень вантажів і пасажирів

- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 2. Назвіть цілі органів місцевого самоврядування в системі управління регіоном:**
- А. Бюджет
 - Б. Прибуток
 - В. Ціна, попит і пропозиція
 - Г. Усі цілі важливі
- 3. Обґрунтуйте сутність економічної оцінки природних ресурсів. Отже, економічна оцінка природних ресурсів зводиться:**
- А. До порівняння фізичного обсягу природних ресурсів і їх споживчих якостей
 - Б. До порівняння природних ресурсів з потребами виробництва і споживання
 - В. До порівняння затрат на перетворення природних ресурсів у продукт з корисністю самого продукту
 - Г. До порівняння затрат на перетворення природних ресурсів у продукт з вартістю самого продукту
- 4. Яка теорія чи концепція регіоналістики виділяє можливі 3 випадки визначення зон впливу (економічної регіоналізації) центрів різного ієрархічного рівня (обсяги споживання і збуту, обсяги транспортних витрат, адміністративний контроль):**
- А. Теорія Й. Тюнера
 - Б. Теорія В. Лаунгардта
 - В. Теорія А. Вебера
 - Г. Теорія центральних місць (В. Крісталлера)
- 5. Назвіть найважливішу змінну регіоналістики (економіки загалом) з погляду її зростання**
- А. Кількість зайнятих в регіоні
 - Б. Кількість залученого основного капіталу
 - В. Кількість регіонального продукту
 - Г. Усі відповіді правильні
- 6. Як впливає на прибутковість (рентабельність) виробництва екстенсивна функція праці?**
- А. Прибуток зростає
 - Б. Прибуток знижується
 - В. Прибуток незмінний
 - Г. Немає вірної відповіді
- 7. Який пріоритетний чинник економічної регіоналізації в умовах ринку?**
- А. Економічна самодостатність підприємств регіону
 - Б. Тіснота виробничих і соціальних зв'язків на даній території
 - В. Наявність центру управління і регулювання
 - Г. Усі відповіді правильні
- 8. Назвіть джерела регіонального економічного зростання:**
- А. Зростання капіталовіддачі, інтенсифікації виробництва, активізація експорту, оптимізація імпорту
 - Б. Зростання капіталовкладень, зайнятості, експорту, імпорту
 - В. Зростання робочих місць, споживання, зниження капіталовкладень, зростання імпорту
 - Г. Усі відповіді правильні
- 9. Що має бути джерелом оподаткування?**
- А. Джерело оподаткування
 - Б. Дохід виробника
 - В. Витрати держави, регіону
 - Г. Усі відповіді правильні
- 10. Головним фінансовим документом регіону є бюджет. Які сьогодні фінансові проблеми регіонального і місцевого самоврядування?**
- А. Формування витрат фінансування місцевого бюджету

- Б. Формування доходів до місцевого бюджету
- В. Формування фінансових відносин з державою
- Г. Усі відповіді правильні

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

1. Переробна кооперація представляє собою:

- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
- Б. Форму добровільного об'єднання людей і їх капіталів для спільної організації підприємств переробки сільськогосподарської сировини, ресурсів лісу, виробництва будівельних матеріалів, сувенірів, тощо
- В. Форму добровільного об'єднання транспортних засобів для здійснення перевезень вантажів і пасажирів
- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів

2. Систем стійких товарно-грошових відносин між суб'єктами виробництва і суб'єктами споживання продукту окремої країни, що встановлюються та регулюються конституцією, законами країни в межах державних кордонів – це:

- А. Внутрішньо регіональний ринок
- Б. Національний ринок
- В. Міжнародний ринок
- Г. Глобальний ринок

3. Чи може кооперація впливати на регіональне економічне зростання?

- А. Виробнича кооперація лише поглиблює і поширює виробничі зв'язки і процеси
- Б. Споживча кооперація поліпшує діяльність споживчого ринку
- В. Усі види кооперації впливають на економічне зростання

4. Обґрунтуйте сутність мегаекономічного району

- А. Поєднання територіально-адміністративних областей країни, країн
- Б. Поєднання територіально-адміністративних районів областей країни
- В. Поєднання країн континенту
- Г. Усі відповіді правильні

5. В якому варіанті відповідей правильно описано властивість інтенсивної виробничої функції?

- А. Збільшує кількість праці загалом і в одиниці продукції
- Б. Зменшує кількість праці загалом і в одиниці продукції
- В. Не впливає на кількість праці загалом і в одиниці продукції
- Г. Прямо пропорційна зміна праці від зміни кількості капіталу і рівня технологій

6. За яких умов податки є обґрунтовані?

- А. Якщо вони потрібні для державних витрат стратегічних пріоритетів
- Б. Якщо сума податку дорівнює вартості отримуваних благ
- В. Якщо інших джерел надходження немає

7. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «центральної місць»?

- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
- Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
- В. Г. Рітчль, А. Льош, У. Айзард: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території

- Г. В. Кристаллер, А. Льюш: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 8. З точки зору внутрішньої просторової структури, території поділяються на такі типи:**
- А. Периферійні
 - Б. Однорідні
 - В. Вузлові
 - Г. Немає правильних відповідей
- 9. Основними характеристиками якості економічного простору є:**
- А. Щільність
 - Б. Протяжність
 - В. Територіальна зв'язність
 - Г. Розміщення
- 10. Основними шляхами санації (оздоровлення) регіону є:**
- А. Регулювання міграцій
 - Б. Встановлення податкових пільг або канікул
 - В. Впорядкування відносин власності
 - Г. Ефективне формування і використання коштів місцевих бюджетів
- 11. Для групи відсталих (слаборозвинених) регіонів характерні:**
- А. Величина ВВП та грошових доходів на душу населення становить 50% і більше від середнього по країні
 - Б. Переважання політичних, етнічних, кримінальних, екологічних проблем
 - В. Слаборозвинена галузева структура
 - Г. Низький рівень життя
- 12. Критерії виділення кризових регіонів**
- А. Неприятлива екологічна ситуація
 - Б. Високий рівень депопуляції населення
 - В. Швидке зростання безробіття та рівня бідності
 - Г. Складна фінансова ситуація
 - Д. Всі відповіді правильні
- 13. Регіональний економічний діагноз містить в собі**
- А. Процес дослідження об'єкта
 - Б. Висновки про стан об'єкта
 - В. Все вище сказане правильне
 - Г. Правильних відповідей немає
- 14. Які складові регіональної економічної політики є пріоритетні?**
- А. Інституційна, національна, ринкова, соціальна
 - Б. Фінансова, виробнича, економічна
 - В. Інтеграційна, торговельна, екологічна, військова
 - Г. Відповіді у варіантах А і Б
- 15. Назвіть основні вимоги об'єктивних економічних законів, які є в основі політики оптимізації взаємодії підприємств регіону та органів регіональної влади:**
- А. Наявність реального власника на капітал
 - Б. Виробництво доданої вартості
 - В. Відшкодування матеріальних затрат і повторення виробництва
 - Г. Усі відповіді правильні

Варіант № 6

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).

Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Системний опис та діагностика соціально-економічного розвитку регіону – це...**
- А. Суть методу системного аналізу

- Б. Суть методу територіальних пропорцій
 В. Суть методу типізації
 Г. Суть методу порівняння
- 2. Кооперація – це...**
 А. Взаємозв'язок сільського господарства і промисловості
 Б. Організований взаємозв'язок спеціалізованих підприємств
 В. Діяльність лише одного підприємства
 Г. Немає правильної відповіді
- 3. З метою розробки і впровадження нових технологій створюються...**
 А. Виробничі комплекси
 Б. Технопарки
 В. Райони
 Г. Немає правильної відповіді
- 4. Передумовою розвитку території є...**
 А. Оцінка та аналіз територіальних відмінностей в економічному потенціалі та рівнях економічного розвитку
 Б. Сукупна продуктивність природних ресурсів
 В. Сумарний обсяг виробництва будь-якої території
- 5. Фактор кон'юнктури ринку виявляється...**
 А. У взаємодії споживачів та виробників
 Б. У взаємодії попиту та пропозиції
 В. У взаємодії ринкового механізму та держави
 Г. Немає правильних відповідей
- 6. Цілісна система із своїми структурою, функціями, зв'язками, із зовнішнім середовищем, історією, культурою, умовами життя населення – це...**
 А. Підприємство
 Б. Регіон
 В. Село
 Г. Місто
- 7. Оцінювання інвестиційної привабливості регіону може здійснюватися за такими узагальненими показниками:**
 А. Рівень загальноекономічного розвитку
 Б. Рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону
 В. Демографічні характеристики регіону
 Г. Все вище назване правильно
- 8. Для якої стадії виробництва продукту важлива наявність наукових підрозділів?**
 А. Зростання
 Б. Стандартизації
 В. Нововведення
- 9. Концентрація в регіоні конкретних видів виробництва називається:**
 А. Ресурсна база
 Б. Економічний простір
 В. Спеціалізація
 Г. ТВК
- 10. Галузь визначає виробничий профіль території якщо:**
 А. Індекс локалізації галузі менше 1
 Б. Індекс локалізації галузі більше 1
 В. Індекс локалізації галузі дорівнює 1
 Г. Неможливо зробити висновок

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
 Можлива одна і більше правильних відповідей

1. **Узгоджений розвиток та взаємне доповнення підприємств, галузей господарства, регіонів і держав в інтересах ефективнішого використання ресурсів та повнішого задоволення потреб учасників цього процесу у відповідних товарах і послугах – це**
 - А. Економічна інтеграція
 - Б. Економічна диференціація
 - В. Стагнація
 - Г. Санація
2. **Валовий національний продукт (ВНП) – це...**
 - А. Матеріальний дохід країни, сформований як у сфері матеріального виробництва, так і в нематеріальній сфері
 - Б. Характеризує кінцеві результати внутрішньої економіки, тобто без урахування надходжень ззовні
 - В. Характеризує кінцеві результати діяльності національної економіки і є найбільш загальним показником її рівня розвитку
 - Г. Немає правильної відповіді
3. **Поєднання підприємств, об'єднаних використанням єдиної господарської функції та взаємопов'язаних тісними виробничими стосунками таким чином, що вилучення якихось компонентів або порушень зв'язків знижує ефективність комплексу, обмежує або унеможлиблює виконання господарських функцій – це...**
 - А. Територіально-виробничий комплекс
 - Б. Промисловий центр
 - В. Вузол
 - Г. Промисловий вузол
 - Д. Виробничий комплекс
4. **Об'єктом регіонального економічного аналізу може бути:**
 - А. Країна і область
 - Б. Населений пункт і район міста
 - В. Промислове підприємство
 - Г. Все сказане правильне
5. **Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками самопізнання, способу мислення, свідомості, ставлення до держави, праці, довкілля, тощо – це:**
 - А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
6. **Основними шляхами санації (оздоровлення) території є:**
 - А. Регулювання міграцій
 - Б. Встановлення податкових пільг або канікул
 - В. Впорядкування відносин власності
 - Г. Ефективне формування та використання коштів місцевих бюджетів
 - Д. Підтримка певних форм господарювання
7. **Серед різновидів територіального поділу можна виділити:**
 - А. Фазовий та епізодичний
 - Б. Генеральний та внутрішньорайонний
 - В. Стоковий та сезонний
 - Г. Всі відповіді вірні
8. **До показників загальноекономічної характеристики регіону слід віднести наступні:**
 - А. Чисельність населення
 - Б. Рівень доходу населення
 - В. Кількість і структура підприємств базових і соціальних виробництв
 - Г. Вартість залученої праці
 - Д. Валова додана вартість регіону

- Е. Всі відповіді вірні
- 9. Принцип пріоритетності передбачає**
- А. Необхідність вибору пріоритетних напрямків діяльності в реалізації завдань соціально-економічного розвитку
 - Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
 - В. Невідкладність виконання першочергових завдань
 - Г. Немає правильної відповіді
- 10. На продуктивність праці в регіоні позитивно вплинуть:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - В. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
 - Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- 11. Принцип комплексного розміщення реалізується у:**
- А. Комплексному використанні природних ресурсів
 - Б. Раціональному використанні трудових ресурсів
 - В. Створенні єдиної інфраструктури
 - Г. Немає правильної відповіді
- 12. Серед прямих податків і зборів можна виділити:**
- А. Податок на додану вартість
 - Б. Акцизний збір
 - В. Прибутковий податок з громадян
 - Г. Податок на землю
 - Д. Податок з власників транспортних засобів
- 13. Комбінування дозволяє:**
- А. Заощаджувати на транспортних витратах, дає можливість комплексного використання сировини
 - Б. Підвищувати ефективність виробництва за рахунок масовості випуску продукції
 - В. Організовувати взаємозв'язок спеціалізованих підприємств
 - Г. Немає правильної відповіді
- 14. Основна районотворча роль при збалансованому розвитку регіону належить галузям:**
- Д. Спеціалізації
 - Е. Профільним галузям спеціалізації
 - Ж. Обслуговуючим
 - З. Немає правильної відповіді
- 15. Споживча кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів

Варіант №7

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Регіон – це економічний район, який виділяється:**
- А. Спеціалізацією та структурою господарства
 - Б. Природно – ресурсним та демографічним потенціалами

- В. Соціально – економічними особливостями
Г. Всі відповіді вірні
- 2. Регіони пріоритетного розвитку створюються з метою:**
А. Подолання депресивності господарства
Б. Зміни нераціональної галузевої структури
В. Вирішення проблем зайнятості
Г. Всі відповіді правильні
- 3. Розкриває господарську діяльність окремих економічних суб'єктів – підприємств, фірм, домогосподарств, галузей тощо:**
А. Мікроекономіка
Б. Макроекономіка
В. Міжнародна економіка
Г. Всі відповіді вірні
- 4. Нафтове родовище, яке не розробляється, можна оцінити як:**
А. Капітал
Б. Землю
В. Природний ресурс
Г. Природну умову
- 5. Що входить до складу науково-технічних розробок?**
А. Конструкторські розробки
Б. Проектні розробки
В. Організаційні розробки
Г. Всі відповіді вірні
- 6. Які елементи територіальної організації виробництва характеризують технополіс, інкубатор, технопарк?**
А. Поселення
Б. Виробництво
В. Інновації
Г. Відповіді у варіантах Б і В
- 7. Що таке ВВП?**
А. Дохід від іноземних підприємств
Б. Кінцеві результати внутрішньої економіки, тобто без урахування находжень ззовні
В. Кінцеві результати внутрішньої економіки з урахуванням надходжень ззовні
Г. Немає правильної відповіді
- 8. Обґрунтуйте сутність територіального поділу праці:**
А. Спеціалізація виробництва
Б. Кооперація виробництва
В. Комбінація виробництва
Г. Інтеграція виробництва
- 9. Закономірність економічної цілісності регіону передбачає:**
А. Невідкладність виконання першочергових завдань
Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
В. Єдність природної, матеріальної і соціальної сфер під впливом
Г. Немає правильної відповіді
- 10. Що означає розміщення взаємодіючих між собою підприємств?**
А. Диверсифікація
Б. Кооперування
В. Спеціалізація

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Назвіть прямі методи державного управління та регулювання економікою в регіоні:**

- A. Грошово-кредитна політика, стимулювання розвитку, амортизаційна політика
 - B. Дотації, субсидії, фінансування через бюджети, контрактна система
 - B. Амортизаційна політика, грошово-кредитна політика, стимулювання і вирівнювання розвитку регіонів
 - Г. Усі методи прями
- 2. У якому варіанті відповідей показники регіоналістики виражають загальноекономічну характеристику?**
- A. Геополітичне розміщення, кількість населення, підприємств, банків, ресурсів
 - B. Вартість праці, капіталу, грошовий оборот, продуктивність праці, затратність продукції
 - B. Виробництво валової доданої вартості на душу населення, рівень доходів, цін, безробіття
 - Г. В усіх варіантах правильно
- 3. Назвіть пріоритети політики оптимізації регіональних економічних структур:**
- A. Адекватність рівнів правової бази і організації виробництва вимогам дії об'єктивних економічних законів
 - B. Регіональні результати виробництва повинні відповідати вимогам розширеного відтворення капіталу
 - B. Регіональним результатам виробництва повинна відповідати платоспроможність споживачів
 - Г. Усі перелічені пріоритети правильні
- 4. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками здатності до праці, рівня професійної підготовки, складності виконання праці, зайнятості – це...**
- A. Працездатне населення
 - B. Трудовий капітал
 - B. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 5. На продуктивність праці в регіоні вплинуть негативно:**
- A. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - B. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - B. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
 - Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- 6. Серед непрямих податків можна виділити:**
- A. Податок на додану вартість
 - B. Акцизний збір
 - B. Прибутковий податок з громадян
 - Г. Податок на землю
 - Д. Податок з власників транспортних засобів
- 7. До основних принципів раціонального природокористування належать**
- A. Принцип збалансованості і пропорційності
 - B. Принцип «нульового рівня» споживання природних ресурсів
 - B. Принцип відповідності антропогенного навантаження природно-ресурсного потенціалу території
 - Г. Принцип обмеженого централізму
 - Д. Принцип погодження виробничого і природного рівня
- 8. У якому варіанті відповідей у зростаючому за величиною регіону по-порядку правильно подані рівні організації регіональних економічних систем?**
- A. Мікроекономіка, макроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка, глобальна економіка
 - B. Мікроекономіка, мезоекономіка, макроекономіка, мегаекономіка, глобальна економіка
 - B. Мікроекономіка, мегаекономіка, мезоекономіка, макроекономіка, глобальна економіка
 - Г. Мікроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка, макроекономіка, глобальна економіка
- 9. Яка сутність балансового методу оцінки економіки регіону?**
- A. Вивчення пропорцій праці, капіталу, продукту

- Б. Вивчення пропорцій розселення, споживання і галузей економіки
 В. Вивчення пропорцій природних умов і ресурсів
- 10. У якому варіанті відповідей обґрунтовано загальний поділ праці?**
 А. Пастух, рільник, лікар, учитель та ін.
 Б. Тваринництво, освіта, торгівля та ін.
 В. Промисловість, сільське господарство і т. ін.
 Г. В усіх варіантах
- 11. Що виражає у процесі проведення регіонального аналізу використання літератури, статистики, опису?**
 А. Прийоми, підходи
 Б. Традиційні методи
 В. Новаційні методи
 Г. Усі відповіді правильні
- 12. До предметів праці, які перебувають на підприємстві як виробничі запаси, відносять:**
 А. Незавершене виробництво
 Б. Сировина, основні та допоміжні матеріали
 В. Витрати на освоєння нової продукції
 Г. Паливо і пальне
 Д. Всі відповіді вірні
- 13. Чим зумовлений вибір методу економічного аналізу?**
 А. Кількістю підприємств, організацій і природних ресурсів у регіоні
 Б. Метою дослідження
 В. Рівнем організації і характером розвитку господарської системи
- 14. Який рівень поділу праці здебільшого формує виробничі об'єкти – підприємства?**
 А. Одиничний
 Б. Частковий
 В. Загальний
 Г. Територіальний
- 15. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки в теорії «ізольована держава»?**
 А. Й. Тюнен: основні положення – у центрі простору є ринок (поселення), виробництво сільськогосподарської продукції навколо у поясах: вільне господарство, лісове господарство, плодонасінне господарство, вигінне семипільне господарство, трипільне господарство, тваринництво та вівчарство
 Б. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 В. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
 Г. Ф. Перру: основні положення – галузі, що розвиваються повільно і частка їх зменшується у процесі економіки, галузі з високим темпом розвитку, але не впливають на індустріальний розвиток, галузі з високим темпом розвитку і впливають на індустріальний розвиток

Варіант № 8

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
 Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Закономірність територіальної збалансованості передбачає:**
 А. Формування взаємозалежностей елементів регіонального господарства з метою упорядкування їх в регіональну економічну систему
 Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією

- В. Невідкладність виконання першочергових завдань
Г. Немає правильної відповіді
- 2. Розкриває господарську діяльність в межах держави в особі кабінету міністрів, центрального банку, центральних і місцевих органів влади:**
- А. Мікроекономіка
Б. Макроекономіка
В. Міжнародна економіка
Г. Всі відповіді вірні
- 3. Процес відтворення певних пропорцій, що забезпечують стабільність у кожний конкретно взятий момент, з метою забезпечення прогнозу розвитку і його сходження від простого до складного – це...**
- А. Збалансованість
Б. Періодичність
В. Компактність
Г. Системність
- 4. Що є об'єктом державної регіональної політики?**
- А. Підприємство
Б. Регіон
В. Територіально-виробничий комплекс
Г. Місцеві органи
- 5. Які елементи територіальної організації виробництва характеризують: агломерація, мегаполіс, населений пункт?**
- А. Поселення
Б. Виробництво
В. Інновації
Г. Відповіді у варіантах В і Г
- 6. Які категорії регіоналістики відображають показники: управління, фінанси, транспорт, житло, комунальна сфера?**
- А. Виробничого потенціалу
Б. Організації виробництва
В. Виробничої та соціальної інфраструктури
Г. Результатів виробництва
- 7. Які категорії регіоналістики відображають показники: регіональний продукт, регіональні затрати, амортизація, прибуток?**
- А. Виробничого потенціалу
Б. Організації виробництва
В. Виробничої та соціальної інфраструктури
Г. Результатів виробництва
- 8. Що є предметом дослідження регіоналістики?**
- А. Закономірності розвитку поселень, їх пропорцій по території
Б. Закони формування спеціалізованих територіальних економічних систем
В. Відтворення населення і виробництва
Г. Відповіді у варіантах А і Б
- 9. Який рівень економічної системи відображають ознаки: сукупність населених пунктів, розміщене виробництво, наявність центру з функціями управління, інфраструктури?**
- А. Мікроекономічний
Б. Мезоекономічний
В. Макроекономічний
Г. Усі відповіді правильні
- 10. Чи є зв'язок між способом економічного мислення і результатами економіки?**
- А. Економічне мислення формує освіта
Б. Економічне мислення формує виробнича практика

- В. Економічне мислення формує знання законів і практики
- Г. Економічне мислення може впливати на практику

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

1. **В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «гравітаційна модель просторової взаємодії»?**
 - А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
2. **До предметів праці, які залучені у процесі виробництва, відносять:**
 - А. Незавершене виробництво
 - Б. Сировина, основні і допоміжні матеріали
 - В. Витрати на освоєння продукції
 - Г. Паливо і пальне
 - Д. Всі відповіді вірні
3. **Частина населення країни, що володіє необхідними фізичними і духовними здібностями, загальноосвітніми і професійними знаннями для роботи в господарстві – це...**
 - А. Працездатне населення
 - Б. Трудові ресурси
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
4. **Назвіть непрямі методи державного управління та регулювання економікою в регіоні:**
 - А. Амортизаційна політика, грошово-кредитна політика, стимулювання і вирівнювання розвитку регіонів
 - Б. Дотації, субсидії, фінансування через бюджети, контрактна система
 - В. Усі методи непрямі
5. **Застій в економіці, виробництві, соціальній сфері: стан тривалої суспільно-економічної депресії, що виявляється у припиненні чи зупинці економічного зростання, загальному згортанні виробництва – це...**
 - А. Економічна інтеграція
 - Б. Економічна диференціація
 - В. Стагнація
 - Г. Санація
6. **В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «місце оптимального розміщення»?**
 - А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
7. **Які з властивостей характерні процесу районоутворення?**

- А. Диференціювання, нівелювання, концентрування, деконцентрування
 - Б. Розмежування, з'єднання, виділення, сполучення
 - В. Агломерування, деагломерування, поляризація, деполяризація
- 8. На трудомісткість одиниці продукції в регіоні впливає позитивно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - В. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
 - Г. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
- 9. До виробничих факторів, які впливають на підвищення продуктивності праці, відносять:**
- А. Структурні зрушення у виробництві
 - Б. Підвищення технічного рівня виробництва
 - В. Забезпечення організаційного процесу оновлення техніки
 - Г. Поглиблення спеціалізації
 - Д. Створення умов для поширення горизонтальної промислової політики
 - Е. Лібералізація організації видів діяльності і торгівлі
- 10. Що виражає у процесі проведення регіонального аналізу застосування моделювання, факторної оцінки, кластерної оцінки?**
- А. Прийоми, підходи
 - Б. Традиційні методи
 - В. Новаційні методи
 - Г. Усі відповіді правильні
- 11. У якому варіанті показники регіоналістики виражають рівень життя населення?**
- А. Геополітичне розміщення, кількість населення, підприємств, банків, ресурсів
 - Б. Вартість праці, капіталу, грошовий оборот, продуктивність праці, затратність продукції
 - В. Виробництво валової доданої вартості на душу населення, рівень доходів, цін, безробіття
 - Г. В усіх варіантах правильно
- 12. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками розселення, природного відтворення та переміщення – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 13. Стратегічне управління комплексного розвитку території включає:**
- А. Адміністративно-правове регулювання
 - Б. Централізоване економічне регулювання
 - В. Регіонально-територіальне регулювання
 - Г. Світове регулювання
- 14. У якому варіанті відповідей обґрунтовано одиничний поділ праці?**
- А. Пастух, рільник, лікар, учитель та ін.
 - Б. Тваринництво, освіта, торгівля та ін.
 - В. Промисловість, сільське господарство і т. ін.
 - Г. В усіх варіантах
- 15. Сільськогосподарська кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок

- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів

Білет № 9

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

1. **Як теорія ринкової економіки обґрунтовує формування регіональних фінансів?**
 - А. Держава визначає розмір бюджету регіону
 - Б. Створена в регіоні додана вартість визначає рівень його бюджету
 - В. Потреби регіону визначають кошти для їх фінансування
 - Г. Планові витрати регіону визначають розмір його бюджету
2. **Які елементи територіальної організації виробництва характеризують: об'єкт, центр, вузол, комплекс?**
 - А. Поселення
 - Б. Виробництво
 - В. Інновації
 - Г. Відповіді у варіантах Б та В
3. **Внутрішньорайонний поділ праці у межах однієї країни передбачає:**
 - А. Спеціалізацію окремих виробництв усередині економічного району
 - Б. Спеціалізацію районів та обмін товарами між ними
 - В. Спеціалізацію населення в окремих районах країни
 - Г. Всі відповіді вірні
4. **Територіально-адміністративний район – це:**
 - А. Частина територіального простору, в межах якого проявляються природні господарські та інші явища, відсутні на суміжних територіях
 - Б. Частина території із сукупністю природних чи господарських явищ, які характеризуються показниками певного рівня інтенсивності їх прояву
 - В. Частина території з особливими якісними і кількісними характеристиками природних явищ, які визначають розміщення і характер видів господарської діяльності
 - Г. Частина територіального простору, яка має населений пункт з заданими йому адміністративними функціями, наповнена природними і господарськими елементами
5. **Товарно-виробничі комплекси, які орієнтуються на випуск одного основного кінцевого виробу є:**
 - А. Монопродуктові
 - Б. Субпродуктові
 - В. Поліпродуктові
 - Г. Немає правильної відповіді
6. **Населений пункт чисельністю до 50 000 осіб, населення якого здебільшого зайнято в місцевій промисловості та закладах інфраструктури – це:**
 - А. Селище
 - Б. Мікрополіс (мале місто)
 - В. Мезополіс (середнє місто)
 - Г. Макрополіс (велике місто)
 - Д. Мегаполіс (дуже велике місто)
7. **Науково-технічний центр, що забезпечує створення та впровадження нових розробок – це:**
 - А. Територіально-виробничий комплекс
 - Б. Промисловий центр
 - В. Район
 - Г. Технополіс
 - Д. Виробничий комплекс

8. Метою якого суб'єкта економічної політики є підтримка виробників, соціальний розвиток і захист?
- Держави
 - Підприємства
 - Регіону
 - Усіх суб'єктів
9. Група промислових підприємств, взаємопов'язаних спільними допоміжними виробництвами, а у низці випадків – спільністю технологічного процесу, що мають єдину систему розселення і обслуговуються спільною інфраструктурою – це:
- Центр
 - Промисловий центр
 - Вузол
 - Промисловий вузол
 - Виробничий комплекс
10. Що таке ВВП?
- Дохід від іноземних підприємств
 - Кінцеві результати внутрішньої економіки, тобто без урахування надходжень ззовні
 - Кінцеві результати внутрішньої економіки з урахуванням надходжень ззовні
 - Немає правильної відповіді

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

1. До об'єктів регіонального управління належать:
- Регіональний господарський комплекс та місцеве господарство
 - Держава в особі органів влади
 - Населення, трудові ресурси та соціальна інфраструктура
 - Природне середовище
2. Кредитна кооперація представляє собою:
- Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків,
 - гаражів
3. За яких умов можливе зростання інтенсивності праці і відповідно зростання продукту?
- За зростання капіталоозброєності одного зайнятого активною і пасивною частинами капіталу
 - За однакового зростання кількості зайнятих і кількості капіталу
 - За зростання капіталоозброєності на основі активної частини капіталу
4. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «місць оптимального розміщення»?
- А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал

- В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
- Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 5. Як оборотний капітал впливає на фізичний обсяг виробництва товарів і послуг?**
- А. Чим більша фізична кількість оборотного капіталу і менша його вартість
- Б. Чим більша вартість оборотного капіталу і незмінна його фізична кількість
- В. Чим менша маса одиниці продукції і більша її вартість оборотного капіталу
- Г. Чим менша маса одиниці продукції і більший фізичний обсяг оборотного капіталу
- 6. Розміщення виробництва вільного ринкового господарства характеризується:**
- А. Планомірністю та передбачуваністю
- Б. Необмеженою кількістю учасників конкуренції
- В. Обмеженою роллю уряду в економіці
- Г. Вільним доступом уряду в економіці
- 7. Які категорії характеризує економічну сутність природних ресурсів?**
- А. Оборотні фонди
- Б. Оборотні ресурси
- В. Оборотний капітал
- 8. На трудомісткість одиниці продукції в регіоні впливає позитивно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- В. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- Г. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
- 9. За яких умов можливе зростання інтенсивності праці і відповідно зростання продукту?**
- А. За зростання капіталоозброєності одного зайнятого активною і пасивною частинами капіталу
- Б. За однакового зростання кількості зайнятих і кількості капіталу
- В. За зростання капіталоозброєності на основі активної частини капіталу
- Г. Відповіді у варіантах А та Б
- 10. Частина населення, здатного до участі у трудовому процесі, яке володіє високим рівнем знань і професійної кваліфікації, здатна створювати нові системи знань, техніки, технології, форм організації праці та виробництва – це...**
- А. Працездатне населення
- Б. Трудові ресурси
- В. Економічна категорія населення
- Г. Соціальна категорія населення
- Д. Національна категорія населення
- 11. Політика регіональної диверсифікації виробництва і замкнутих технологічних циклів передбачає кооперативні технологічні зв'язки розширювати:**
- А. Максимально – у даному регіоні, середньо – в межах національної держави, мінімально – за межами національної держави
- Б. Максимально – в межах національної держави, середньо – у даному регіоні, мінімально – за межами національної держави
- В. Максимально – за межами національної держави, середньо – в межах національної держави, мінімально – у даному регіоні
- Г. Максимально – за межами національної держави, середньо – у даному регіоні, мінімально – в межах національної держави
- 12. Територіальна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
- Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів

- В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грішми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 13. Які структурні зміни політики підприємства пливають на прискорення їх адаптації до ринкових умов?**
- А. Удосконалення управління, обліку, гарантійного обслуговування
- Б. Створення відділу маркетингу, ресурсів капіталовкладень, поглиблення спеціалізації виробництва продукції
- В. Посилення зв'язків з управлінням регіону
- 14. Що виражає базовий метод у дослідженні регіональної економіки, який передбачає урахування знань відомих законів природи і суспільства при оцінці просторової економіки?**
- А. Методологію дослідження регіональної економіки
- Б. Геопросторову парадигму
- В. Метод дослідження регіональної економіки
- Г. Методику дослідження регіональної економіки
- 15. Що характеризує система показників: постановка цін, вибір об'єкта, критеріїв, якісних і кількісних шкал, виявлення патологій, обґрунтування рекомендацій?**
- А. Територіально-економічний аналіз
- Б. Територіально-економічна діагностика
- В. Регіонально-економічна оцінка

Варіант № 10

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Принцип обмеженого централізму розміщення виробництва означає, що:**
- А. Таке розміщення виробництва, за якого витримувалася б рівновага між виробничими потужностями, обсягом виробництва – з одного боку, та наявністю сировинних, енергетичних, водних, земельних, трудових, фінансових ресурсів регіону – з іншого
- Б. Визначення найвигіднішої спеціалізації району з урахуванням територіального поділу
- В. Спосіб розміщення виробництва повинен стимулювати ефективний розвиток національних форм його організації
- Г. Органічно поєднуються стратегічні інтереси країни й інтереси регіонів, підприємців, населення
- 2. Переробна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
- Б. Форму добровільного об'єднання людей і їх капіталів для спільної організації підприємств переробки сільськогосподарської сировини, ресурсів лісу, виробництва будівельних матеріалів, сувенірів, тощо
- В. Форму добровільного об'єднання транспортних засобів для здійснення перевезень вантажів і пасажирів
- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 3. Назвіть цілі підприємства і органів місцевого самоврядування у системі управління регіоном**
- А. Бюджет
- Б. Прибуток

- В. Ціна, попит і пропозиція
Г. Усі цілі важливі
- 4. Назвіть цілі органів місцевого самоврядування в системі управління регіоном:**
А. Бюджет
Б. Прибуток
В. Ціна, попит і пропозиція
Г. Усі цілі важливі
- 5. Як здійснюється оборот грошей і товарів у ринковій економіці, у тому числі на рівні окремого регіону?**
А. Гроші і товар рухаються в одному напрямі
Б. Гроші і товар рухаються назустріч одне одному
В. Гроші рухаються назустріч товару швидше, ніж товар
Г. Гроші рухаються паралельно з товаром повільніше, ніж товар
- 6. Обґрунтуйте сутність економічної оцінки природних ресурсів. Отже, економічна оцінка природних ресурсів зводиться:**
А. До порівняння фізичного обсягу природних ресурсів і їх споживчих якостей
Б. До порівняння природних ресурсів з потребами виробництва і споживання
В. До порівняння затрат на перетворення природних ресурсів у продукт з корисністю самого продукту
Г. До порівняння затрат на перетворення природних ресурсів у продукт з вартістю самого продукту
- 7. Міжрайонний поділ праці у межах однієї країни передбачає:**
А. Спеціалізацію окремих виробництв усередині економічного району
Б. Спеціалізацію районів та обмін товарами між ними
В. Спеціалізацію населення в окремих районах країни
Г. Усі відповіді вірні
- 8. Яка теорія чи концепція регіоналістики виділяє можливі 3 випадки визначення зон впливу (економічної регіоналізації) центрів різного ієрархічного рівня (обсяги споживання і збуту, обсяги транспортних витрат, адміністративний контроль):**
А. Теорія Й. Тюнера
Б. Теорія В. Лаунгардта
В. Теорія А. Вебера
Г. Теорія центральних місць (В. Крісталлера)
- 9. Головним фінансовим документом регіону є бюджет. Які сьогодні фінансові проблеми регіонального і місцевого самоврядування?**
А. Формування витрат фінансування місцевого бюджету
Б. Формування доходів до місцевого бюджету
В. Формування фінансових відносин з державою
Г. Усі відповіді правильні
- 10. Назвіть найважливішу змінну регіональної економіки (економіки загалом) з погляду її зростання**
А. Кількість зайнятих в регіоні
Б. Кількість залученого основного капіталу
В. Кількість регіонального продукту
Г. Усі відповіді правильні

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Назвіть основні вимоги об'єктивних економічних законів, які є в основі політики оптимізації взаємодії підприємств регіону та органів регіональної влади:**
А. Наявність реального власника на капітал
Б. Виробництво доданої вартості

- В. Відшкодування матеріальних затрат і повторення виробництва
Г. Усі відповіді правильні
- 2. Переробна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
Б. Форму добровільного об'єднання людей і їх капіталів для спільної організації підприємств переробки сільськогосподарської сировини, ресурсів лісу, виробництва будівельних матеріалів, сувенірів, тощо
В. Форму добровільного об'єднання транспортних засобів для здійснення перевезень вантажів і пасажирів
Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 3. Які складові регіональної економічної політики є пріоритетні?**
- А. Інституційна, національна, ринкова, соціальна
Б. Фінансова, виробнича, економічна
В. Інтеграційна, торговельна, екологічна, військова
Г. Відповіді у варіантах А і Б
- 4. Систем стійких товарно-грошових відносин між суб'єктами виробництва і суб'єктами споживання продукту окремої країни, що встановлюються та регулюються конституцією, законами країни в межах державних кордонів – це:**
- А. Внутрішньо регіональний ринок
Б. Національний ринок
В. Міжнародний ринок
Г. Глобальний ринок
- 5. Регіональний економічний діагноз містить в собі**
- А. Процес дослідження об'єкта
Б. Висновки про стан об'єкта
В. Все вище сказане правильне
Г. Правильних відповідей немає
- 6. Чи може кооперація впливати на регіональне економічне зростання?**
- А. Виробнича кооперація лише поглиблює і поширює виробничі зв'язки і процеси
Б. Споживча кооперація поліпшує діяльність споживчого ринку
В. Усі види кооперації впливають на економічне зростання
- 7. Критерії виділення кризових територій**
- А. Неприятлива екологічна ситуація
Б. Високий рівень депопуляції населення
В. Швидке зростання безробіття та рівня бідності
Г. Складна фінансова ситуація
Д. Всі відповіді правильні
- 8. Обґрунтуйте сутність мегаекономічного району**
- А. Поєднання територіально-адміністративних областей країни, країн
Б. Поєднання територіально-адміністративних районів областей країни
В. Поєднання країн континенту
Г. Усі відповіді правильні
- 9. Для групи відсталих (слаборозвинених) територій характерні:**
- А. Величина ВВП та грошових доходів на душу населення становить 50% і більше від середнього по країні
Б. Переважання політичних, етнічних, кримінальних, екологічних проблем
В. Слаборозвинена галузева структура
Г. Низький рівень життя
- 10. В якому варіанті відповідей правильно описано властивість інтенсивної виробничої функції?**
- А. Збільшує кількість праці загалом і в одиниці продукції

- Б. Зменшує кількість праці загалом і в одиниці продукції
 - В. Не впливає на кількість праці загалом і в одиниці продукції
 - Г. Прямо пропорційна зміна праці від зміни кількості капіталу і рівня технологій
- 11. Основними шляхами санації (оздоровлення) територій є:**
- А. Регулювання міграцій
 - Б. Встановлення податкових пільг або канікул
 - В. Впорядкування відносин власності
 - Г. Ефективне формування і використання коштів місцевих бюджетів
- 12. За яких умов податки є обґрунтовані?**
- А. Якщо вони потрібні для державних витрат стратегічних пріоритетів
 - Б. Якщо сума податку дорівнює вартості отримуваних благ
 - В. Якщо інших джерел надходження немає
- 13. Основними характеристиками якості економічного простору є:**
- А. Щільність
 - Б. Протяжність
 - В. Територіальна зв'язність
 - Г. Розміщення
- 14. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «центрального місця»?**
- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - В. Г. Рітчль, А. Льош, У. Айзард: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - Г. В. Кристаллер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 15. З точки зору внутрішньої просторової структури, території поділяються на такі типи:**
- А. Периферійні
 - Б. Однорідні
 - В. Вузлові
 - Г. Немає правильних відповідей

Варіант № 11

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. З метою розробки і впровадження нових технологій створюються...**
- А. Виробничі комплекси
 - Б. Технопарки
 - В. Райони
 - Г. Немає правильної відповіді
- 2. Принцип комплексного розміщення виробництва передбачає:**
- А. Досягнення рівноваги між попитом та пропозицією
 - Б. Визначення найбільш вигідної спеціалізації території з урахуванням територіального поділу праці
 - В. Використання техніки
 - Г. Мінімальне використання природних ресурсів
- 3. Фактор кон'юнктури ринку виявляється...**
- А. У взаємодії споживачів та виробників

- Б. У взаємодії попиту та пропозиції
 - В. У взаємодії ринкового механізму та держави
 - Г. Немає правильних відповідей
- 4. Передумовою розвитку території є...**
- А. Оцінка та аналіз територіальних відмінностей в економічному потенціалі та рівнях економічного розвитку
 - Б. Сукупна продуктивність природних ресурсів
 - В. Сумарний обсяг виробництва будь-якої території
- 5. Назвіть змінні чинники районування:**
- А. Поселення, шляхи, виробничі об'єкти
 - Б. Води, ґрунти, ліси, сума вегетаційних температур
 - В. Віддаленість між населеними пунктами, рельєф, корисні копалини
- 6. Цілісна система із своїми структурою, функціями, зв'язками, із зовнішнім середовищем, історією, культурою, умовами життя населення – це...**
- А. Підприємство
 - Б. Регіон
 - В. Село
 - Г. Місто
- 7. Концентрація на території конкретних видів виробництва називається:**
- А. Ресурсна база
 - Б. Економічний простір
 - В. Спеціалізація
 - Г. ТВК
- 8. Для якої стадії виробництва продукту важлива наявність наукових підрозділів?**
- А. Зростання
 - Б. Стандартизації
 - В. Нововведення
- 9. Енерговиробничий цикл – це...**
- А. Продуктивне об'єднання підприємств і областей навколо певного виду сировини та енергії
 - Б. Форма територіальної організації продуктивних сил, покликана комплексно розвивати територію з максимально ефективними використанням місцевих ресурсів
 - В. Наукове обґрунтування меж економічних районів у державі
 - Г. Немає правильної відповіді
- 10. Галузь визначає виробничий профіль території якщо:**
- А. Індекс локалізації галузі менше 1
 - Б. Індекс локалізації галузі більше 1
 - В. Індекс локалізації галузі дорівнює 1
 - Г. Неможливо зробити висновок

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками самопізнання, способу мислення, свідомості, ставлення до держави, праці, довкілля, тощо – це:**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 2. Об'єктом регіонального економічного аналізу може бути:**
- А. Країна і область
 - Б. Населений пункт і район міста

- В. Промислове підприємство
Г. Все сказане правильне
- 3. Серед різновидів територіального поділу можна виділити:**
А. Фазовий та епізодичний
Б. Генеральний та внутрішньорайонний
В. Стоковий та сезонний
Г. Всі відповіді вірні
- 4. Валовий національний продукт (ВНП) – це...**
А. Матеріальний дохід країни, сформований як у сфері матеріального виробництва, так і в нематеріальній сфері
Б. Характеризує кінцеві результати внутрішньої економіки, тобто без урахування надходжень ззовні
В. Характеризує кінцеві результати діяльності національної економіки і є найбільш загальним показником її рівня розвитку
Г. Немає правильної відповіді
- 5. Принцип пріоритетності передбачає**
А. Необхідність вибору пріоритетних напрямків діяльності в реалізації завдань соціально-економічного розвитку
Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
В. Невідкладність виконання першочергових завдань
Г. Немає правильної відповіді
- 6. Основними шляхами санації (оздоровлення) території є:**
А. Регулювання міграцій
Б. Встановлення податкових пільг або канікул
В. Впорядкування відносин власності
Г. Ефективне формування та використання коштів місцевих бюджетів
Д. Підтримка певних форм господарювання
- 7. Принцип комплексного розміщення реалізується у:**
А. Комплексному використанні природних ресурсів
Б. Раціональному використанні трудових ресурсів
В. Створенні єдиної інфраструктури
Г. Немає правильної відповіді
- 8. До показників загальноекономічної характеристики регіону слід віднести наступні:**
А. Чисельність населення
Б. Рівень доходу населення
В. Кількість і структура підприємств базових і соціальних виробництв
Г. Вартість залученої праці
Д. Валова додана вартість регіону
Е. Всі відповіді вірні
- 9. Комбінування дозволяє:**
А. Заощаджувати на транспортних витратах, дає можливість комплексного використання сировини
Б. Підвищувати ефективність виробництва за рахунок масовості випуску продукції
В. Організувати взаємозв'язок спеціалізованих підприємств
Г. Немає правильної відповіді
- 10. На продуктивність праці в регіоні позитивно вплинуть:**
А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
В. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- 11. Основна районотворча роль при збалансованому розвитку території належить галузям:**
А. Спеціалізації

- Б. Профільним галузям спеціалізації
 - В. Обслуговуючим
 - Г. Немає правильної відповіді
- 12. На продуктивність праці в регіоні позитивно вплинуть:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - В. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
 - Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- 13. Узгоджений розвиток та взаємне доповнення підприємств, галузей господарства, регіонів і держав в інтересах ефективнішого використання ресурсів та повнішого задоволення потреб учасників цього процесу у відповідних товарах і послугах – це**
- А. Економічна інтеграція
 - Б. Економічна диференціація
 - В. Стагнація
 - Г. Санація
- 14. Споживча кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 15. Поєднання підприємств, об'єднаних використанням єдиної господарської функції та взаємопов'язаних тісними виробничими стосунками таким чином, що вилучення якихось компонентів або порушень зв'язків знижує ефективність комплексу, обмежує або унеможлиблює виконання господарських функцій – це...**
- А. Територіально-виробничий комплекс
 - Б. Промисловий центр
 - В. Вузол
 - Г. Промисловий вузол
 - Д. Виробничий комплекс

Варіант №12

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Розкриває господарську діяльність окремих економічних суб'єктів – підприємств, фірм, домогосподарств, галузей тощо:**
 - А. Мікроекономіка
 - Б. Макроекономіка
 - В. Міжнародна економіка
 - Г. Всі відповіді вірні
- 2. Нафтове родовище, яке не розробляється, можна оцінити як:**
 - А. Капітал
 - Б. Землю
 - В. Природний ресурс
 - Г. Природну умову
- 3. Що входить до складу науково-технічних розробок?**

- А. Конструкторські розробки
 - Б. Проектні розробки
 - В. Організаційні розробки
 - Г. Всі відповіді вірні
- 4. Які елементи територіальної організації виробництва характеризують технополіс, інкубатор, технопарк?**
- А. Поселення
 - Б. Виробництво
 - В. Інновації
 - Г. Відповіді у варіантах Б і В
- 5. Що таке ВВП?**
- Д. Дохід від іноземних підприємств
 - Е. Кінцеві результати внутрішньої економіки, тобто без урахування надходжень ззовні
 - Ж. Кінцеві результати внутрішньої економіки з урахуванням надходжень ззовні
 - З. Немає правильної відповіді
- 6. Обґрунтуйте сутність територіального поділу праці:**
- А. Спеціалізація виробництва
 - Б. Кооперація виробництва
 - В. Комбінація виробництва
 - Г. Інтеграція виробництва
- 7. Закономірність економічної цілісності території передбачає:**
- А. Невідкладність виконання першочергових завдань
 - Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
 - В. Єдність природної, матеріальної і соціальної сфер під впливом
 - Г. Немає правильної відповіді
- 8. Що означає розміщення взаємодіючих між собою підприємств?**
- А. Диверсифікація
 - Б. Кооперування
 - В. Спеціалізація
- 9. Принцип пріоритетності передбачає:**
- А. Необхідність вибору пріоритетних напрямків діяльності в реалізації завдань соціально-економічного розвитку території
 - Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
 - В. Невідкладність виконання першочергових завдань
 - Г. Вірні відповіді А та В
- 10. Головною ознакою комплексу є те, що він являє собою**
- А. Сукупність не пов'язаних між собою елементів
 - Б. Систему
 - В. Один відокремлений елемент
 - Г. Немає правильної відповіді

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).

Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. На продуктивність праці в регіоні вплинуть негативно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - В. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
 - Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- 2. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками здатності до праці, рівня професійної підготовки, складності виконання праці, зайнятості – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал

- В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 3. До основних принципів раціонального природокористування належать**
- А. Принцип збалансованості і пропорційності
 - Б. Принцип «нульового рівня» споживання природних ресурсів
 - В. Принцип відповідності антропогенного навантаження природно-ресурсного потенціалу території
 - Г. Принцип обмеженого централізму
 - Д. Принцип погодження виробничого і природного рівня
- 4. У якому варіанті відповідей показники регіональної економіки виражають загальноекономічну характеристику?**
- А. Геополітичне розміщення, кількість населення, підприємств, банків, ресурсів
 - Б. Вартість праці, капіталу, грошовий оборот, продуктивність праці, затратність продукції
 - В. Виробництво валової доданої вартості на душу населення, рівень доходів, цін, безробіття
 - Г. В усіх варіантах правильно
- 5. Яка сутність балансового методу оцінки економіки регіону?**
- А. Вивчення пропорцій праці, капіталу, продукту
 - Б. Вивчення пропорцій розселення, споживання і галузей економіки
 - В. Вивчення пропорцій природних умов і ресурсів
- 6. Серед непрямих податків можна виділити:**
- А. Податок на додану вартість
 - Б. Акцизний збір
 - В. Прибутковий податок з громадян
 - Г. Податок на землю
 - Д. Податок з власників транспортних засобів
- 7. Що виражає у процесі проведення регіонального аналізу використання літератури, статистики, опису?**
- А. Прийоми, підходи
 - Б. Традиційні методи
 - В. Новаційні методи
 - Г. Усі відповіді правильні
- 8. У якому варіанті відповідей у зростаючому за величиною регіону по-порядку правильно подані рівні організації регіональних економічних систем?**
- А. Мікроекономіка, макроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка, глобальна економіка
 - Б. Мікроекономіка, мезоекономіка, макроекономіка, мегаекономіка, глобальна економіка
 - В. Мікроекономіка, мегаекономіка, мезоекономіка, макроекономіка, глобальна економіка
 - Г. Мікроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка, макроекономіка, глобальна економіка
- 9. Чим зумовлений вибір методу економічного аналізу?**
- А. Кількістю підприємств, організацій і природних ресурсів у регіоні
 - Б. Метою дослідження
 - В. Рівнем організації і характером розвитку господарської системи
- 10. У якому варіанті відповідей обґрунтовано загальний поділ праці?**
- А. Пастух, рільник, лікар, учитель та ін.
 - Б. Тваринництво, освіта, торгівля та ін.
 - В. Промисловість, сільське господарство і т. ін.
 - Г. В усіх варіантах
- 11. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки в теорії «ізольована держава»?**
- А. Й. Тюнен: основні положення – у центрі простору є ринок (поселення), виробництво сільськогосподарської продукції навколо у поясах: вільне господарство, лісове господарство, плодонасінне господарство, вигінне семипільне господарство, трипільне господарство, тваринництво та вівчарство

- Б. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
- В. В. Крісталлер, А. Льюїс: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- Г. Ф. Перру: основні положення – галузі, що розвиваються повільно і частка їх зменшується у процесі економіки, галузі з високим темпом розвитку, але не впливають на індустріальний розвиток, галузі з високим темпом розвитку і впливають на індустріальний розвиток
- 12. До предметів праці, які перебувають на підприємстві як виробничі запаси, відносять:**
- А. Незавершене виробництво
 - Б. Сировина, основні та допоміжні матеріали
 - В. Витрати на освоєння нової продукції
 - Г. Паливо і пальне
 - Д. Всі відповіді вірні
- 13. Назвіть прямі методи державного управління та регулювання економікою в регіоні:**
- А. Грошово-кредитна політика, стимулювання розвитку, амортизаційна політика
 - Б. Дотації, субсидії, фінансування через бюджети, контрактна система
 - В. Амортизаційна політика, грошово-кредитна політика, стимулювання і вирівнювання розвитку регіонів
 - Г. Усі методи прямі
- 14. Який рівень поділу праці здебільшого формує виробничі об'єкти – підприємства?**
- А. Одиничний
 - Б. Частковий
 - В. Загальний
 - Г. Територіальний
- 15. Назвіть пріоритети політики оптимізації регіональних економічних структур:**
- А. Адекватність рівнів правової бази і організації виробництва вимогам дії об'єктивних економічних законів
 - Б. Регіональні результати виробництва повинні відповідати вимогам розширеного відтворення капіталу
 - В. Регіональним результатам виробництва повинна відповідати платоспроможність споживачів
 - Г. Усі перелічені пріоритети правильні

Варіант № 13

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Процес відтворення певних пропорцій, що забезпечують стабільність у кожний конкретно взятий момент, з метою забезпечення прогнозу розвитку і його сходження від простого до складного – це...**
- А. Збалансованість
 - Б. Періодичність
 - В. Компактність
 - Г. Системність
- 2. Що є об'єктом державної регіональної політики?**
- А. Підприємство
 - Б. Регіон
 - В. Територіально-виробничий комплекс
 - Г. Місцеві органи

3. **Які елементи територіальної організації виробництва характеризують: агломерація, мегаполіс, населений пункт?**
 - А. Поселення
 - Б. Виробництво
 - В. Інновації
 - Г. Відповіді у варіантах В і Г
4. **Які категорії регіоналістики відображають показники: управління, фінанси, транспорт, житло, комунальна сфера?**
 - А. Виробничого потенціалу
 - Б. Організації виробництва
 - В. Виробничої та соціальної інфраструктури
 - Г. Результатів виробництва
5. **Які категорії регіоналістики відображають показники: регіональний продукт, регіональні затрати, амортизація, прибуток?**
 - А. Виробничого потенціалу
 - Б. Організації виробництва
 - В. Виробничої та соціальної інфраструктури
 - Г. Результатів виробництва
6. **Що є предметом дослідження регіоналістики?**
 - А. Закономірності розвитку поселень, їх пропорцій по території
 - Б. Закони формування спеціалізованих територіальних економічних систем
 - В. Відтворення населення і виробництва
 - Г. Відповіді у варіантах А і Б
7. **Який рівень економічної системи відображають ознаки: сукупність населених пунктів, розміщене виробництво, наявність центру з функціями управління, інфраструктури?**
 - А. Мікроекономічний
 - Б. Мезоекономічний
 - В. Макроекономічний
 - Г. Усі відповіді правильні
8. **Чи є зв'язок між способом економічного мислення і результатами економіки?**
 - А. Економічне мислення формує освіта
 - Б. Економічне мислення формує виробнича практика
 - В. Економічне мислення формує знання законів і практики
9. **Обґрунтуйте поняття економічного районування:**
 - А. Об'єктивний процес формування економіки окремої території
 - Б. Суб'єктивний поділ країни на окремі райони
 - В. Обґрунтований поділ країни на економічні райони
 - Г. Усі відповіді правильні

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

1. **Застій в економіці, виробництві, соціальній сфері: стан тривалої суспільно-економічної депресії, що виявляється у припиненні чи зупинці економічного зростання, загальному згортанні виробництва – це...**
 - А. Економічна інтеграція
 - Б. Економічна диференціація
 - В. Стагнація
 - Г. Санація
2. **Назвіть непрямі методи державного управління та регулювання економікою в регіоні:**
 - А. Амортизаційна політика, грошово-кредитна політика, стимулювання і вирівнювання розвитку регіонів
 - Б. Дотації, субсидії, фінансування через бюджети, контрактна система

- В. Усі методи непрямі
- 3. Які з властивостей характерні процесу районоутворення?**
- А. Диференціювання, нівелювання, концентрування, деконцентрування
 Б. Розмежування, з'єднання, виділення, сполучення
 В. Агломерування, деагломерування, поляризація, деполіаризація
- 4. До предметів праці, які залучені у процесі виробництва, відносять:**
- А. Незавершене виробництво
 Б. Сировина, основні і допоміжні матеріали
 В. Витрати на освоєння продукції
 Г. Паливо і пальне
 Д. Всі відповіді вірні
- 5. До виробничих факторів, які впливають на підвищення продуктивності праці, відносять:**
- А. Структурні зрушення у виробництві
 Б. Підвищення технічного рівня виробництва
 В. Забезпечення організаційного процесу оновлення техніки
 Г. Поглиблення спеціалізації
 Д. Створення умов для поширення горизонтальної промислової політики
 Е. Лібералізація організації видів діяльності і торгівлі
- 6. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «місце оптимального розміщення»?**
- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 7. У якому варіанті показники регіональної економіки виражають рівень життя населення?**
- А. Геополітичне розміщення, кількість населення, підприємств, банків, ресурсів
 Б. Вартість праці, капіталу, грошовий оборот, продуктивність праці, затратність продукції
 В. Виробництво валової доданої вартості на душу населення, рівень доходів, цін, безробіття
 Г. В усіх варіантах правильно
- 8. На трудомісткість одиниці продукції в регіоні впливає позитивно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 В. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
 Г. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
- 9. Стратегічне управління комплексно-регіонального розвитку включає:**
- А. Адміністративно-правове регулювання
 Б. Централізоване економічне регулювання
 В. Регіонально-територіальне регулювання
 Г. Світове регулювання
- 10. Що виражає у процесі проведення регіонального аналізу застосування моделювання, факторної оцінки, кластерної оцінки?**
- А. Прийоми, підходи
 Б. Традиційні методи
 В. Новаційні методи
 Г. Усі відповіді правильні
- 11. Сільськогосподарська кооперація представляє собою:**

- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грішми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 12. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками розселення, природного відтворення та переміщення – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 13. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «гравітаційна модель просторової взаємодії»?**
- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 14. У якому варіанті відповідей обґрунтовано одиничний поділ праці?**
- А. Пастух, рільник, лікар, учитель та ін.
 - Б. Тваринництво, освіта, торгівля та ін.
 - В. Промисловість, сільське господарство і т. ін.
 - Г. В усіх варіантах
- 15. Частина населення країни, що володіє необхідними фізичними і духовними здібностями, загальноосвітніми і професійними знаннями для роботи в господарстві – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудові ресурси
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення

Варіант № 14

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Внутрішньорайонний поділ праці у межах однієї країни передбачає:**
- А. Спеціалізацію окремих виробництв усередині економічного району
 - Б. Спеціалізацію районів та обмін товарами між ними
 - В. Спеціалізацію населення в окремих районах країни
 - Г. Всі відповіді вірні
- 2. Територіально-адміністративний район – це:**
- А. Частина територіального простору, в межах якого проявляються природні господарські та інші явища, відсутні на суміжних територіях

- Б. Частина території із сукупністю природних чи господарських явищ, які характеризуються показниками певного рівня інтенсивності їх прояву
- В. Частина території з особливими якісними і кількісними характеристиками природних явищ, які визначають розміщення і характер видів господарської діяльності
- Г. Частина територіального простору, яка має населений пункт з заданими йому адміністративними функціями, наповнена природними і господарськими елементами
- 3. Товарно-виробничі комплекси, які орієнтуються на випуск одного основного кінцевого виробу є:**
- А. Монопродуктові
- Б. Субпродуктові
- В. Поліпродуктові
- Г. Немає правильної відповіді
- 4. Населений пункт чисельністю до 50 000 осіб, населення якого здебільшого зайнято в місцевій промисловості та закладах інфраструктури – це:**
- А. Селище
- Б. Мікрополіс (мале місто)
- В. Мезополіс (середнє місто)
- Г. Макрополіс (велике місто)
- Д. Мегаполіс (дуже велике місто)
- 5. Науково-технічний центр, що забезпечує створення та впровадження нових розробок – це:**
- А. Територіально-виробничий комплекс
- Б. Промисловий центр
- В. Район
- Г. Технополіс
- Д. Виробничий комплекс
- 6. Метою якого суб'єкта економічної політики є підтримка виробників, соціальний розвиток і захист?**
- А. Держави
- Б. Підприємства
- В. Регіону
- Г. Усіх суб'єктів
- 7. Група промислових підприємств, взаємопов'язаних спільними допоміжними виробництвами, а у низці випадків – спільністю технологічного процесу, що мають єдину систему розселення і обслуговуються спільною інфраструктурою – це:**
- А. Центр
- Б. Промисловий центр
- В. Вузол
- Г. Промисловий вузол
- Д. Виробничий комплекс
- 8. Які принципи проведення економічної політики владою регіону?**
- А. Гармонізація соціальних відносин в регіоні
- Б. Економічний моніторинг і визначення завдань собі й держави
- В. Розмежування функцій держави, підприємств і влади регіону, збалансованість зв'язків
- Г. Усі відповіді правильні
- 9. Яка з концепцій галузевої системи управління у регіоні краще відповідає засадам ринкової економіки?**
- А. За вектором «згори – вниз»
- Б. За вектором «уряд – підприємство»
- В. За вектором «знизу – вгору»
- Г. Усі однаково важливі
- 10. Демографічні фактори розвитку й розміщення продуктивних сил у комплексному розвитку території враховують:**

- А. Чисельність трудових ресурсів, їхній територіально-галузевий розподіл і якісні характеристики
- Б. Розташування регіону
- В. Наявність розвиненої транспортної мережі міжнародного значення
- Г. Стан навколишнього середовища й природоохоронну діяльність

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Як оборотний капітал впливає на фізичний обсяг виробництва товарів і послуг?**
 - А. Чим більша фізична кількість оборотного капіталу і менша його вартість
 - Б. Чим більша вартість оборотного капіталу і незмінна його фізична кількість
 - В. Чим менша маса одиниці продукції і більша її вартість оборотного капіталу
 - Г. Чим менша маса одиниці продукції і більший фізичний обсяг оборотного капіталу
- 2. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «місце оптимального розміщення»?**
 - А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 3. Яка категорія характеризує економічну сутність природних ресурсів?**
 - А. Оборотні фонди
 - Б. Оборотні ресурси
 - В. Оборотний капітал
- 4. Кредитна кооперація представляє собою:**
 - А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 5. За яких умов можливе зростання інтенсивності праці і відповідно зростання продукту?**
 - А. За зростання капіталоозброєності одного зайнятого активною і пасивною частинами капіталу
 - Б. За однакового зростання кількості зайнятих і кількості капіталу
 - В. За зростання капіталоозброєності на основі активної частини капіталу
 - Г. Відповіді у варіантах А та Б
- 6. Розміщення виробництва вільного ринкового господарства характеризується:**
 - А. Планомірністю та передбачуваністю
 - Б. Необмеженою кількістю учасників конкуренції
 - В. Обмеженою роллю уряду в економіці
 - Г. Вільним доступом уряду в економіці
- 7. Політика регіональної диверсифікації виробництва і замкнутих технологічних циклів передбачає кооперативні технологічні зв'язки розширювати:**

- А. Максимально – у даному регіоні, середньо – в межах національної держави, мінімально – за межами національної держави
 - Б. Максимально – в межах національної держави, середньо – у даному регіоні, мінімально – за межами національної держави
 - В. Максимально – за межами національної держави, середньо – в межах національної держави, мінімально – у даному регіоні
 - Г. Максимально – за межами національної держави, середньо – у даному регіоні, мінімально – в межах національної держави
- 8. На трудомісткість одиниці продукції в регіоні впливає позитивно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - В. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
 - Г. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
- 9. Які структурні зміни політики підприємства пливують на прискорення їх адаптації до ринкових умов?**
- А. Удосконалення управління, обліку, гарантійного обслуговування
 - Б. Створення відділу маркетингу, ресурсів капіталовкладень, поглиблення спеціалізації виробництва продукції
 - В. Посилення зв'язків з управлінням регіону
- 10. Частина населення, здатного до участі у трудовому процесі, яке володіє високим рівнем знань і професійної кваліфікації, здатна створювати нові системи знань, техніки, технології, форм організації праці та виробництва – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудові ресурси
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 11. Що характеризує система показників: постановка цін, вибір об'єкта, критеріїв, якісних і кількісних шкал, виявлення патологій, обґрунтування рекомендацій?**
- А. Територіально-економічний аналіз
 - Б. Територіально-економічна діагностика
 - В. Регіонально-економічна оцінка
- 12. Транспортна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 13. До об'єктів регіонального управління належать:**
- А. Регіональний господарський комплекс та місцеве господарство
 - Б. Держава в особі органів влади
 - В. Населення, трудові ресурси та соціальна інфраструктура
 - Г. Природне середовище
- 14. Що виражає базовий метод у дослідженні регіональної економіки, який передбачає урахування знань відомих законів природи і суспільства при оцінці просторової економіки?**
- А. Методологію дослідження регіональної економіки
 - Б. Геопросторову парадигму
 - В. Метод дослідження регіональної економіки

Г. Методику дослідження регіональної економіки

15. За яких умов можливе зростання інтенсивності праці і відповідно зростання продукту?

- А. За зростання капіталоозброєності одного зайнятого активною і пасивною частинами капіталу
- Б. За однакового зростання кількості зайнятих і кількості капіталу
- В. За зростання капіталоозброєності на основі активної частини капіталу

Варіант № 15

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Назвіть цілі підприємства і органів місцевого самоврядування у системі управління регіоном**
 - А. Бюджет
 - Б. Прибуток
 - В. Ціна, попит і пропозиція
 - Г. Усі цілі важливі
- 2. Назвіть цілі органів місцевого самоврядування в системі управління регіоном:**
 - А. Бюджет
 - Б. Прибуток
 - В. Ціна, попит і пропозиція
 - Г. Усі цілі важливі
- 3. Як здійснюється оборот грошей і товарів у ринковій економіці, у тому числі на рівні окремого регіону?**
 - А. Гроші і товар рухаються в одному напрямі
 - Б. Гроші і товар рухаються назустріч одне одному
 - В. Гроші рухаються назустріч товару швидше, ніж товар
 - Г. Гроші рухаються паралельно з товаром повільніше, ніж товар
- 4. Обґрунтуйте сутність економічної оцінки природних ресурсів. Отже, економічна оцінка природних ресурсів зводиться:**
 - А. До порівняння фізичного обсягу природних ресурсів і їх споживчих якостей
 - Б. До порівняння природних ресурсів з потребами виробництва і споживання
 - В. До порівняння затрат на перетворення природних ресурсів у продукт з корисністю самого продукту
 - Г. До порівняння затрат на перетворення природних ресурсів у продукт з вартістю самого продукту
- 5. Міжрайонний поділ праці у межах однієї країни передбачає:**
 - А. Спеціалізацію окремих виробництв усередині економічного району
 - Б. Спеціалізацію районів та обмін товарами між ними
 - В. Спеціалізацію населення в окремих районах країни
 - Г. Усі відповіді вірні
- 6. Яка теорія чи концепція регіональної економіки виділяє можливі 3 випадки визначення зон впливу (економічної регіоналізації) центрів різного ієрархічного рівня (обсяги споживання і збуту, обсяги транспортних витрат, адміністративний контроль):**
 - А. Теорія Й. Тюнера
 - Б. Теорія В. Лаунгардта
 - В. Теорія А. Вебера
 - Г. Теорія центральних місць (В. Крісталлера)

7. Головним фінансовим документом регіону є бюджет. Які сьогодні фінансові проблеми регіонального і місцевого самоврядування?
- Формування витрат фінансування місцевого бюджету
 - Формування доходів до місцевого бюджету
 - Формування фінансових відносин з державою
 - Усі відповіді правильні
8. Назвіть найважливішу змінну економіки регіону (економіки загалом) з погляду її зростання
- Кількість зайнятих в регіоні
 - Кількість залученого основного капіталу
 - Кількість регіонального продукту
 - Усі відповіді правильні
9. Що має бути джерелом оподаткування?
- Джерело оподаткування
 - Дохід виробника
 - Витрати держави, регіону
 - Усі відповіді правильні
10. Як впливає на прибутковість (рентабельність) виробництва екстенсивна функція праці?
- Прибуток зростає
 - Прибуток знижується
 - Прибуток незмінний
 - Немає вірної відповіді

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

1. Регіональний економічний діагноз містить в собі
- Процес дослідження об'єкта
 - Висновки про стан об'єкта
 - Все вище сказане правильне
 - Правильних відповідей немає
2. Систем стійких товарно-грошових відносин між суб'єктами виробництва і суб'єктами споживання продукту окремої країни, що встановлюються та регулюються конституцією, законами країни в межах державних кордонів – це:
- Внутрішньо регіональний ринок
 - Національний ринок
 - Міжнародний ринок
 - Глобальний ринок
3. Критерії виділення кризових територій
- Несприятлива екологічна ситуація
 - Високий рівень депопуляції населення
 - Швидке зростання безробіття та рівня бідності
 - Складна фінансова ситуація
 - Всі відповіді правильні
4. Переробна кооперація представляє собою:
- Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Форму добровільного об'єднання людей і їх капіталів для спільної організації підприємств переробки сільськогосподарської сировини, ресурсів лісу, виробництва будівельних матеріалів, сувенірів, тощо
 - Форму добровільного об'єднання транспортних засобів для здійснення перевезень вантажів і пасажирів

- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 5. Для групи відсталих (слаборозвинених) територій характерні:**
- А. Величина ВВП та грошових доходів на душу населення становить 50% і більше від середнього по країні
 - Б. Переважання політичних, етнічних, кримінальних, екологічних проблем
 - В. Слаборозвинена галузева структура
 - Г. Низький рівень життя
- 6. Чи може кооперація впливати на регіональне економічне зростання?**
- А. Виробнича кооперація лише поглиблює і поширює виробничі зв'язки і процеси
 - Б. Споживча кооперація поліпшує діяльність споживчого ринку
 - В. Усі види кооперації впливають на економічне зростання
- 7. Основними шляхами санації (оздоровлення) територій є:**
- А. Регулювання міграцій
 - Б. Встановлення податкових пільг або канікул
 - В. Впорядкування відносин власності
 - Г. Ефективне формування і використання коштів місцевих бюджетів
- 8. Обґрунтуйте сутність мегаекономічного району**
- А. Поєднання територіально-адміністративних областей країни, країн
 - Б. Поєднання територіально-адміністративних районів областей країни
 - В. Поєднання країн континенту
 - Г. Усі відповіді правильні
- 9. Основними характеристиками якості економічного простору єб**
- А. Щільність
 - Б. Протяжність
 - В. Територіальна зв'язність
 - Г. Розміщення
- 10. В якому варіанті відповідей правильно описано властивість інтенсивної виробничої функції?**
- А. Збільшує кількість праці загалом і в одиниці продукції
 - Б. Зменшує кількість праці загалом і в одиниці продукції
 - В. Не впливає на кількість праці загалом і в одиниці продукції
 - Г. Прямо пропорційна зміна праці від зміни кількості капіталу і рівня технологій
- 11. З точки зору внутрішньої просторової структури, території поділяються на такі типи:**
- А. Периферійні
 - Б. Однорідні
 - В. Вузлові
 - Г. Немає правильних відповідей
- 12. За яких умов податки є обґрунтовані?**
- А. Якщо вони потрібні для державних витрат стратегічних пріоритетів
 - Б. Якщо сума податку дорівнює вартості отримуваних благ
 - В. Якщо інших джерел надходження немає
- 13. Назвіть основні вимоги об'єктивних економічних законів, які є в основі політики оптимізації взаємодії підприємств регіону та органів регіональної влади:**
- А. Наявність реального власника на капітал
 - Б. Виробництво доданої вартості
 - В. Відшкодування матеріальних затрат і повторення виробництва
 - Г. Усі відповіді правильні
- 14. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «центральної місць»?**
- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)

- Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
- В. Г. Рітчль, А. Льош, У. Айзард: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
- Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села

15. Які складові регіональної економічної політики є пріоритетні?

- А. Інституційна, національна, ринкова, соціальна
- Б. Фінансова, виробнича, економічна
- В. Інтеграційна, торговельна, екологічна, військова
- Г. Відповіді у варіантах А і Б

Варіант № 16

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

1. Передумовою розвитку території є...

- А. Оцінка та аналіз територіальних відмінностей в економічному потенціалі та рівнях економічного розвитку
- Б. Сукупна продуктивність природних ресурсів
- В. Сумарний обсяг виробництва будь-якої території

2. Назвіть змінні чинники районування:

- А. Поселення, шляхи, виробничі об'єкти
- Б. Води, ґрунти, ліси, сума вегетаційних температур
- В. Віддаленість між населеними пунктами, рельєф, корисні копалини

3. Оцінювання інвестиційної привабливості території може здійснюватися за такими узагальненими показниками:

- А. Рівень загальноекономічного розвитку
- Б. Рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону
- В. Демографічні характеристики регіону
- Г. Все вище назване правильно

4. Кооперація – це...

- А. Взаємозв'язок сільського господарства і промисловості
- Б. Організований взаємозв'язок спеціалізованих підприємств
- В. Діяльність лише одного підприємства
- Г. Немає правильної відповіді

5. Для якої стадії виробництва продукту важлива наявність наукових підрозділів?

- А. Зростання
- Б. Стандартизації
- В. Нововведення

6. Енерговиробничий цикл – це...

- А. Продуктивне об'єднання підприємств і областей навколо певного виду сировини та енергії
- Б. Форма територіальної організації продуктивних сил, покликана комплексно розвивати територію з максимально ефективними використанням місцевих ресурсів
- В. Наукове обґрунтування меж економічних районів у державі
- Г. Немає правильної відповіді

7. З метою розробки і впровадження нових технологій створюються...

- А. Виробничі комплекси
- Б. Технопарки
- В. Райони
- Г. Немає правильної відповіді

- 8. Принцип комплексного розміщення виробництва передбачає...**
- А. Досягнення рівноваги між попитом та пропозицією
 - Б. Визначення найбільш вигідної спеціалізації території з урахуванням територіального поділу праці
 - В. Використання техніки
 - Г. Мінімальне використання природних ресурсів
- 9. Галузь визначає виробничий профіль території якщо:**
- А. Індекс локалізації галузі менше 1
 - Б. Індекс локалізації галузі більше 1
 - В. Індекс локалізації галузі дорівнює 1
 - Г. Неможливо зробити висновок
- 10. Як визначається економічна оцінка природних ресурсів регіону?**
- А. Якісною характеристикою
 - Б. В балах-категоріях
 - В. У вартісному вираженні
 - Г. Все сказане правильне

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Основними шляхами санації (оздоровлення) території є:**
- А. Регулювання міграцій
 - Б. Встановлення податкових пільг або канікул
 - В. Впорядкування відносин власності
 - Г. Ефективне формування та використання коштів місцевих бюджетів
 - Д. Підтримка певних форм господарювання
- 2. Споживча кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 3. Принцип пріоритетності передбачає**
- А. Необхідність вибору пріоритетних напрямків діяльності в реалізації завдань соціально-економічного розвитку
 - Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
 - В. Невідкладність виконання першочергових завдань
 - Г. Немає правильної відповіді
- 4. Валовий національний продукт (ВНП) – це...**
- А. Матеріальний дохід країни, сформований як у сфері матеріального виробництва, так і в нематеріальній сфері
 - Б. Характеризує кінцеві результати внутрішньої економіки, тобто без урахування надходжень ззовні
 - В. Характеризує кінцеві результати діяльності національної економіки і є найбільш загальним показником її рівня розвитку
 - Г. Немає правильної відповіді
- 5. На продуктивність праці в регіоні позитивно вплинуть:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні

- В. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- 6. Комбінування дозволяє:**
- А. Заощаджувати на транспортних витратах, дає можливість комплексного використання сировини
Б. Підвищувати ефективність виробництва за рахунок масовості випуску продукції
В. Організувати взаємозв'язок спеціалізованих підприємств
Г. Немає правильної відповіді
- 7. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками самопізнання, способу мислення, свідомості, ставлення до держави, праці, довкілля, тощо – це:**
- А. Працездатне населення
Б. Трудовий капітал
В. Економічна категорія населення
Г. Соціальна категорія населення
Д. Національна категорія населення
- 8. Об'єктом регіонального економічного аналізу може бути:**
- А. Країна і область
Б. Населений пункт і район міста
В. Промислове підприємство
Г. Все сказане правильне
- 9. Серед прямих податків і зборів можна виділити:**
- А. Податок на додану вартість
Б. Акцизний збір
В. Прибутковий податок з громадян
Г. Податок на землю
Д. Податок з власників транспортних засобів
- 10. Поєднання підприємств, об'єднаних використанням єдиної господарської функції та взаємопов'язаних тісними виробничими стосунками таким чином, що вилучення якихось компонентів або порушень зв'язків знижує ефективність комплексу, обмежує або унеможливорює виконання господарських функцій – це...**
- А. Територіально-виробничий комплекс
Б. Промисловий центр
В. Вузол
Г. Промисловий вузол
Д. Виробничий комплекс
- 11. Основна районотворча роль при сталому (комплексному) розвитку території належить галузям:**
- А. Спеціалізації
Б. Профільним галузям спеціалізації
В. Обслуговуючим
Г. Немає правильної відповіді
- 12. Серед різновидів територіального поділу можна виділити:**
- А. Фазовий та епізодичний
Б. Генеральний та внутрішньорайонний
В. Стоковий та сезонний
Г. Всі відповіді вірні
- 13. До показників загальноекономічної характеристики регіону слід віднести наступні:**
- А. Чисельність населення
Б. Рівень доходу населення
В. Кількість і структура підприємств базових і соціальних виробництв
Г. Вартість залученої праці
Д. Валова додана вартість регіону
Е. Всі відповіді вірні

- 14. Узгоджений розвиток та взаємне доповнення підприємств, галузей господарства, регіонів і держав в інтересах ефективнішого використання ресурсів та повнішого задоволення потреб учасників цього процесу у відповідних товарах і послугах – це**
- А. Економічна інтеграція
 - Б. Економічна диференціація
 - В. Стагнація
 - Г. Санація
- 15. Принцип комплексного розміщення реалізується у:**
- А. Комплексному використанні природних ресурсів
 - Б. Раціональному використанні трудових ресурсів
 - В. Створенні єдиної інфраструктури
 - Г. Немає правильної відповіді

Варіант № 17

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бала; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Які елементи територіальної організації виробництва характеризують технополіс, інкубатор, технопарк?**
- А. Поселення
 - Б. Виробництво
 - В. Інновації
 - Г. Відповіді у варіантах Б і В
- 2. Можливість регіональної системи функціонувати на основі комплексного використання наявних ресурсів та єдиної функції управління цим розвитком – це**
- А. Суть принципу самоорганізації
 - Б. Суть принципу загальності
 - В. Суть принципу цілеспрямованості
 - Г. Суть принципу цілісності
- 3. Що таке ВВП?**
- А. Дохід від іноземних підприємств
 - Б. Кінцеві результати внутрішньої економіки, тобто без урахування надходжень ззовні
 - В. Кінцеві результати внутрішньої економіки з урахуванням надходжень ззовні
 - Г. Немає правильної відповіді
- 4. Регіон – це економічний район, який виділяється:**
- А. Спеціалізацією та структурою господарства
 - Б. Природно – ресурсним та демографічним потенціалами
 - В. Соціально – економічними особливостями
 - Г. Всі відповіді вірні
- 5. Що означає розміщення взаємодіючих між собою підприємств?**
- А. Диверсифікація
 - Б. Кооперування
 - В. Спеціалізація
- 6. Принцип пріоритетності передбачає:**
- А. Необхідність вибору пріоритетних напрямків діяльності в реалізації завдань соціально-економічного розвитку території
 - Б. Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
 - В. Невідкладність виконання першочергових завдань
 - Г. Вірні відповіді А та В
- 7. Розкриває господарську діяльність окремих економічних суб'єктів – підприємств, фірм, домогосподарств, галузей тощо:**

- А. Мікроекономіка
 - Б. Макроекономіка
 - В. Міжнародна економіка
 - Г. Всі відповіді вірні
- 8. Нафтове родовище, яке не розробляється, можна оцінити як:**
- А. Капітал
 - Б. Землю
 - В. Природний ресурс
 - Г. Природну умову
- 9. Головною ознакою комплексу є те, що він являє собою**
- А. Сукупність не пов'язаних між собою елементів
 - Б. Систему
 - В. Один відокремлений елемент
 - Г. Немає правильної відповіді
- 10. Території пріоритетного розвитку створюються з метою:**
- А. Подолання депресивності господарства
 - Б. Зміни нераціональної галузевої структури
 - В. Вирішення проблем зайнятості
 - Г. Всі відповіді правильні

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Серед непрямих податків можна виділити:**
- А. Податок на додану вартість
 - Б. Акцизний збір
 - В. Прибутковий податок з громадян
 - Г. Податок на землю
 - Д. Податок з власників транспортних засобів
- 2. Який рівень поділу праці здебільшого формує виробничі об'єкти – підприємства?**
- А. Одиничний
 - Б. Частковий
 - В. Загальний
 - Г. Територіальний
- 3. Яка сутність балансового методу оцінки регіональної економіки?**
- А. Вивчення пропорцій праці, капіталу, продукту
 - Б. Вивчення пропорцій розселення, споживання і галузей економіки
 - В. Вивчення пропорцій природних умов і ресурсів
- 4. У якому варіанті відповідей показники регіонального розвитку виражають загальноекономічну характеристику?**
- А. Геополітичне розміщення, кількість населення, підприємств, банків, ресурсів
 - Б. Вартість праці, капіталу, грошовий оборот, продуктивність праці, затратність продукції
 - В. Виробництво валової доданої вартості на душу населення, рівень доходів, цін, безробіття
 - Г. В усіх варіантах правильно
- 5. У якому варіанті відповідей обґрунтовано загальний поділ праці?**
- А. Пастух, рільник, лікар, учитель та ін.
 - Б. Тваринництво, освіта, торгівля та ін.
 - В. Промисловість, сільське господарство і т. ін.
 - Г. В усіх варіантах
- 6. Чим зумовлений вибір методу економічного аналізу?**
- А. Кількістю підприємств, організацій і природних ресурсів у регіоні
 - Б. Метою дослідження
 - В. Рівнем організації і характером розвитку господарської системи

- 7. На продуктивність праці в регіоні вплинуть негативно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - В. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
 - Г. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- 8. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками здатності до праці, рівня професійної підготовки, складності виконання праці, зайнятості – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 9. До предметів праці, які перебувають на підприємстві як виробничі запаси, відносять:**
- А. Незавершене виробництво
 - Б. Сировина, основні та допоміжні матеріали
 - В. Витрати на освоєння нової продукції
 - Г. Паливо і пальне
 - Д. Всі відповіді вірні
- 10. Назвіть пріоритети політики оптимізації регіональних економічних структур:**
- А. Адекватність рівнів правової бази і організації виробництва вимогам дії об'єктивних економічних законів
 - Б. Регіональні результати виробництва повинні відповідати вимогам розширеного відтворення капіталу
 - В. Регіональним результатам виробництва повинна відповідати платоспроможність споживачів
 - Г. Усі перелічені пріоритети правильні
- 11. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки в теорії «ізольована держава»?**
- А. Й. Тюнен: основні положення – у центрі простору є ринок (поселення), виробництво сільськогосподарської продукції навколо у поясах: вільне господарство, лісове господарство, плодонасінне господарство, вигінне семипільне господарство, трипільне господарство, тваринництво та вівчарство
 - Б. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - В. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
 - Г. Ф. Перру: основні положення – галузі, що розвиваються повільно і частка їх зменшується у процесі економіки, галузі з високим темпом розвитку, але не впливають на індустріальний розвиток, галузі з високим темпом розвитку і впливають на індустріальний розвиток
- 12. До основних принципів раціонального природокористування належать**
- А. Принцип збалансованості і пропорційності
 - Б. Принцип «нульового рівня» споживання природних ресурсів
 - В. Принцип відповідності антропогенного навантаження природно-ресурсного потенціалу території
 - Г. Принцип обмеженого централізму
 - Д. Принцип погодження виробничого і природного рівня
- 13. У якому варіанті відповідей у зростаючому за величиною регіону по-порядку правильно подані рівні організації регіональних економічних систем?**
- А. Мікроекономіка, макроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка, глобальна економіка
 - Б. Мікроекономіка, мезоекономіка, макроекономіка, мегаекономіка, глобальна економіка
 - В. Мікроекономіка, мегаекономіка, мезоекономіка, макроекономіка, глобальна економіка

- Г. Мікроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка, макроекономіка, глобальна економіка
- 14. Назвіть прямі методи державного управління та регулювання економікою в регіоні:**
- А. Грошово-кредитна політика, стимулювання розвитку, амортизаційна політика
 Б. Дотації, субсидії, фінансування через бюджети, контрактна система
 В. Амортизаційна політика, грошово-кредитна політика, стимулювання і вирівнювання розвитку регіонів
 Г. Усі методи прямі
- 15. Що виражає у процесі проведення регіонального аналізу використання літератури, статистики, опису?**
- А. Прийоми, підходи
 Б. Традиційні методи
 В. Новаційні методи
 Г. Усі відповіді правильні

Варіант № 18

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
 Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Які категорії регіоналістики відображають показники: управління, фінанси, транспорт, житло, комунальна сфера?**
- А. Виробничого потенціалу
 Б. Організації виробництва
 В. Виробничої та соціальної інфраструктури
 Г. Результатів виробництва
- 2. Назвіть складові елементи територіальної структури економіки:**
- А. Населення і розселення, природні умови і ресурси
 Б. Виробництво і споживання, транспортна і виробнича інфраструктура
 В. Земля, ліси, води, корисні копалини, шляхи
 Г. Відповіді у варіантах А і Б
- 3. Які категорії регіоналістики відображають показники: регіональний продукт, регіональні затрати, амортизація, прибуток?**
- А. Виробничого потенціалу
 Б. Організації виробництва
 В. Виробничої та соціальної інфраструктури
 Г. Результатів виробництва
- 4. Розкриває господарську діяльність в межах держави в особі кабінету міністрів, центрального банку, центральних і місцевих органів влади:**
- А. Мікроекономіка
 Б. Макроекономіка
 В. Міжнародна економіка
 Г. Всі відповіді вірні
- 5. Чи є зв'язок між способом економічного мислення і результатами економіки?**
- А. Економічне мислення формує освіта
 Б. Економічне мислення формує виробнича практика
 В. Економічне мислення формує знання законів і практики
- 6. Обґрунтуйте поняття економічного районування:**
- А. Об'єктивний процес формування економіки окремої території
 Б. Суб'єктивний поділ країни на окремі райони
 В. Обґрунтований поділ країни на економічні райони
 Г. Усі відповіді правильні

7. Процес відтворення певних пропорцій, що забезпечують стабільність у кожний конкретно взятий момент, з метою забезпечення прогнозу розвитку і його сходження від простого до складного – це...
- Збалансованість
 - Періодичність
 - Компактність
 - Системність
8. Що є об'єктом державної регіональної політики?
- Підприємство
 - Регіон
 - Територіально-виробничий комплекс
 - Місцеві органи
9. Назвіть основи формування засад управління економікою регіону:
- На основі виконання рішень центральних органів влади
 - На основі формування повного самоуправління економікою регіону
 - На основі вимог об'єктивних економічних законів
 - На основі врахування потреб населення регіону
10. Закономірність територіальної комплексності території передбачає:
- Формування взаємозалежностей елементів регіонального господарства з метою упорядкування їх в регіональну економічну систему
 - Досягнення рівноваги між попитом і пропозицією
 - Невідкладність виконання першочергових завдань
 - Немає правильної відповіді

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

1. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «місць оптимального розміщення»?
- А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
2. У якому варіанті відповідей обґрунтовано одиничний поділ праці?
- Пастух, рільник, лікар, учитель та ін.
 - Тваринництво, освіта, торгівля та ін.
 - Промисловість, сільське господарство і т. ін.
 - В усіх варіантах
3. До виробничих факторів, які впливають на підвищення продуктивності праці, відносять:
- Структурні зрушення у виробництві
 - Підвищення технічного рівня виробництва
 - Забезпечення організаційного процесу оновлення техніки
 - Поглиблення спеціалізації
 - Створення умов для поширення горизонтальної промислової політики
 - Лібералізація організації видів діяльності і торгівлі
4. До предметів праці, які залучені у процесі виробництва, відносять:
- Незавершене виробництво
 - Сировина, основні і допоміжні матеріали

- В. Витрати на освоєння продукції
 - Г. Паливо і пальне
 - Д. Всі відповіді вірні
- 5. Що виражає у процесі проведення регіонального аналізу застосування моделювання, факторної оцінки, кластерної оцінки?**
- А. Прийоми, підходи
 - Б. Традиційні методи
 - В. Новаційні методи
 - Г. Усі відповіді правильні
- 6. Стратегічне управління збалансованого розвитку території включає:**
- А. Адміністративно-правове регулювання
 - Б. Централізоване економічне регулювання
 - В. Регіонально-територіальне регулювання
 - Г. Світове регулювання
- 7. Застій в економіці, виробництві, соціальній сфері: стан тривалої суспільно-економічної депресії, що виявляється у припиненні чи зупинці економічного зростання, загальному згортанні виробництва – це...**
- А. Економічна інтеграція
 - Б. Економічна диференціація
 - В. Стагнація
 - Г. Санація
- 8. Назвіть непрямі методи державного управління та регулювання економікою в регіоні:**
- А. Амортизаційна політика, грошово-кредитна політика, стимулювання і вирівнювання розвитку регіонів
 - Б. Дотації, субсидії, фінансування через бюджети, контрактна система
 - В. Усі методи непрямі
- 9. Група населення, об'єднана за певними якісними ознаками розселення, природного відтворення та переміщення – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудовий капітал
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
 - Д. Національна категорія населення
- 10. Частина населення країни, що володіє необхідними фізичними і духовними здібностями, загальноосвітніми і професійними знаннями для роботи в господарстві – це...**
- А. Працездатне населення
 - Б. Трудові ресурси
 - В. Економічна категорія населення
 - Г. Соціальна категорія населення
- 11. Сільськогосподарська кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
 - В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грішми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 12. Які з властивостей характерні процесу районоутворення?**
- А. Диференціювання, нівелювання, концентрування, деконцентрування
 - Б. Розмежування, з'єднання, виділення, сполучення

- В. Агломерування, деагломерування, поляризація, деполіаризація
- 13. На трудомісткість одиниці продукції в регіоні впливає позитивно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
 - В. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
 - Г. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
- 14. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «гравітаційна модель просторової взаємодії»?**
- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 15. У якому варіанті показники регіоналістики виражають рівень життя населення?**
- А. Геополітичне розміщення, кількість населення, підприємств, банків, ресурсів
 - Б. Вартість праці, капіталу, грошовий оборот, продуктивність праці, затратність продукції
 - В. Виробництво валової доданої вартості на душу населення, рівень доходів, цін, безробіття
 - Г. В усіх варіантах правильно

Білет №19

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Населений пункт чисельністю до 50 000 осіб, населення якого здебільшого зайнято в місцевій промисловості та закладах інфраструктури – це:**
- А. Селище
 - Б. Мікрополіс (мале місто)
 - В. Мезополіс (середнє місто)
 - Г. Макрополіс (велике місто)
 - Д. Мегарполіс (дуже велике місто)
- 2. У якому варіанті правильно подано економічний інтерес найманого працівника?**
- А. Обсяг заробітної платні у вартості продукту
 - Б. Вартість створення продукту
 - В. Матеріальні затрати і прибуток
 - Г. Усі відповіді правильні
- 3. Науково-технічний центр, що забезпечує створення та впровадження нових розробок – це:**
- А. Територіально-виробничий комплекс
 - Б. Промисловий центр
 - В. Район
 - Г. Технополіс
 - Д. Виробничий комплекс
- 4. Які елементи територіальної організації виробництва характеризують: об'єкт, центр, вузол, комплекс?**
- А. Поселення
 - Б. Виробництво
 - В. Інновації

- Г. Відповіді у варіантах Б та В
- 5. Які принципи проведення економічної політики владою регіону?**
- А. Гармонізація соціальних відносин в регіоні
 Б. Економічний моніторинг і визначення завдань собі й держави
 В. Розмежування функцій держави, підприємств і влади регіону, збалансованість зв'язків
 Г. Усі відповіді правильні
- 6. Яка з концепцій галузевої системи управління у регіоні краще відповідає засадам ринкової економіки?**
- А. За вектором «згори – вниз»
 Б. За вектором «уряд – підприємство»
 В. За вектором «знизу – вгору»
 Г. Усі однаково важливі
- 7. Внутрішньорайонний поділ праці у межах однієї країни передбачає:**
- А. Спеціалізацію окремих виробництв усередині економічного району
 Б. Спеціалізацію районів та обмін товарами між ними
 В. Спеціалізацію населення в окремих районах країни
 Г. Всі відповіді вірні
- 8. Територіально-адміністративний район – це:**
- А. Частина територіального простору, в межах якого проявляються природні господарські та інші явища, відсутні на суміжних територіях
 Б. Частина території із сукупністю природних чи господарських явищ, які характеризуються показниками певного рівня інтенсивності їх прояву
 В. Частина території з особливими якісними і кількісними характеристиками природних явищ, які визначають розміщення і характер видів господарської діяльності
 Г. Частина територіального простору, яка має населений пункт з заданими йому адміністративними функціями, наповнена природними і господарськими елементами
- 9. Демографічні фактори розвитку й розміщення продуктивних сил у комплексному розвитку території враховують:**
- А. Чисельність трудових ресурсів, їхній територіально-галузевий розподіл і якісні характеристики
 Б. Розташування регіону
 В. Наявність розвиненої транспортної мережі міжнародного значення
 Г. Стан навколишнього середовища й природоохоронну діяльність
- 10. Як територія ринкової економіки обґрунтовує формування регіональних фінансів?**
- А. Держава визначає розмір бюджету регіону
 Б. Створена в регіоні додана вартість визначає рівень його бюджету
 В. Потреби регіону визначають кошти для їх фінансування
 Г. Планові витрати регіону визначають розмір його бюджету

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
 Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Розміщення виробництва вільного ринкового господарства характеризується:**
- А. Планомірністю та передбачуваністю
 Б. Необмеженою кількістю учасників конкуренції
 В. Обмеженою роллю уряду в економіці
 Г. Вільним доступом уряду в економіці
- 2. Що виражає базовий метод у дослідженні регіональної економіки, який передбачає урахування знань відомих законів природи і суспільства при оцінці просторової економіки?**
- А. Методологію дослідження регіональної економіки
 Б. Геопросторову парадигму
 В. Метод дослідження регіональної економіки

- Г. Методику дослідження регіональної економіки
- 3. За яких умов можливе зростання інтенсивності праці і відповідно зростання продукту?**
- А. За зростання капіталоозброєності одного зайнятого активною і пасивною частинами капіталу
- Б. За однакового зростання кількості зайнятих і кількості капіталу
- В. За зростання капіталоозброєності на основі активної частини капіталу
- Г. Відповіді у варіантах А та Б
- 4. Кредитна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
- Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів
- В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грошми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 5. Частина населення, здатного до участі у трудовому процесі, яке володіє високим рівнем знань і професійної кваліфікації, здатна створювати нові системи знань, техніки, технології, форм організації праці та виробництва – це...**
- А. Працездатне населення
- Б. Трудові ресурси
- В. Економічна категорія населення
- Г. Соціальна категорія населення
- Д. Національна категорія населення
- 6. Які структурні зміни політики підприємства пливають на прискорення їх адаптації до ринкових умов?**
- А. Удосконалення управління, обліку, гарантійного обслуговування
- Б. Створення відділу маркетингу, ресурсів капіталовкладень, поглиблення спеціалізації виробництва продукції
- В. Посилення зв'язків з управлінням регіону
- 7. Як оборотний капітал впливає на фізичний обсяг виробництва товарів і послуг?**
- А. Чим більша фізична кількість оборотного капіталу і менша його вартість
- Б. Чим більша вартість оборотного капіталу і незмінна його фізична кількість
- В. Чим менша маса одиниці продукції і більша її вартість оборотного капіталу
- Г. Чим менша маса одиниці продукції і більший фізичний обсяг оборотного капіталу
- 8. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «місць оптимального розміщення»?**
- А. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
- Б. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
- В. Г. Рітчль, А. Льош: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
- Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 9. Територіальна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
- Б. Форму об'єднання власників землі, землеробної сільськогосподарської техніки, грошей та інших форм капіталів

- В. Форму добровільного об'єднання людей для нагромадження вільних грошових ресурсів, здійснення взаємної допомоги грішми, кредитування підприємницької діяльності членів кредитних спілок
- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 10. За яких умов можливе зростання інтенсивності праці і відповідно зростання продукту?**
- А. За зростання капіталоозброєності одного зайнятого активною і пасивною частинами капіталу
- Б. За однакового зростання кількості зайнятих і кількості капіталу
- В. За зростання капіталоозброєності на основі активної частини капіталу
- Г. Відповіді у варіантах А та Б
- 11. Що характеризує система показників: постановка цін, вибір об'єкта, критеріїв, якісних і кількісних шкал, виявлення патологій, обґрунтування рекомендацій?**
- А. Територіально-економічний аналіз
- Б. Територіально-економічна діагностика
- В. Регіонально-економічна оцінка
- 12. Яка категорія характеризує економічну сутність природних ресурсів?**
- А. Оборотні фонди
- Б. Оборотні ресурси
- В. Оборотний капітал
- 13. На трудомісткість одиниці продукції в регіоні впливає позитивно:**
- А. Збільшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- Б. Зменшення обсягу виробленої продукції в регіоні
- В. Зменшення кількості зайнятих в регіоні
- Г. Збільшення кількості зайнятих в регіоні
- 14. До об'єктів регіонального управління належать:**
- А. Регіональний господарський комплекс та місцеве господарство
- Б. Держава в особі органів влади
- В. Населення, трудові ресурси та соціальна інфраструктура
- Г. Природне середовище
- 15. Політика регіональної диверсифікації виробництва і замкнутих технологічних циклів передбачає кооперативні технологічні зв'язки розширювати:**
- А. Максимально – у даному регіоні, середньо – в межах національної держави, мінімально – за межами національної держави
- Б. Максимально – в межах національної держави, середньо – у даному регіоні, мінімально – за межами національної держави
- В. Максимально – за межами національної держави, середньо – в межах національної держави, мінімально – у даному регіоні
- Г. Максимально – за межами національної держави, середньо – у даному регіоні, мінімально – в межах національної держави

Варіант № 20

Завдання I рівня складності (правильна відповідь оцінюється в 1 бал; max – 10 балів).
Можлива лише ОДНА вірна відповідь

- 1. Обґрунтуйте сутність економічної оцінки природних ресурсів. Отже, економічна оцінка природних ресурсів зводиться:**
- А. До порівняння фізичного обсягу природних ресурсів і їх споживчих якостей
- Б. До порівняння природних ресурсів з потребами виробництва і споживання

- В. До порівняння затрат на перетворення природних ресурсів у продукт з корисністю самого продукту
- Г. До порівняння затрат на перетворення природних ресурсів у продукт з вартістю самого продукту
- 2. Який пріоритетний чинник економічної регіоналізації в умовах ринку?**
- А. Економічна самодостатність підприємств регіону
- Б. Тіснота виробничих і соціальних зв'язків на даній території
- В. Наявність центру управління і регулювання
- Г. Усі відповіді правильні
- 3. Міжрайонний поділ праці у межах однієї країни передбачає:**
- А. Спеціалізацію окремих виробництв усередині економічного району
- Б. Спеціалізацію районів та обмін товарами між ними
- В. Спеціалізацію населення в окремих районах країни
- Г. Усі відповіді вірні
- 4. Переробна кооперація представляє собою:**
- А. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
- Б. Форму добровільного об'єднання людей і їх капіталів для спільної організації підприємств переробки сільськогосподарської сировини, ресурсів лісу, виробництва будівельних матеріалів, сувенірів, тощо
- В. Форму добровільного об'єднання транспортних засобів для здійснення перевезень вантажів і пасажирів
- Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 5. Назвіть найважливішу змінну регіонального розвитку (економіки загалом) з погляду її зростання**
- А. Кількість зайнятих в регіоні
- Б. Кількість залученого основного капіталу
- В. Кількість регіонального продукту
- Г. Усі відповіді правильні
- 6. Що має бути джерелом оподаткування?**
- А. Джерело оподаткування
- Б. Дохід виробника
- В. Витрати держави, регіону
- Г. Усі відповіді правильні
- 7. Назвіть цілі підприємства і органів місцевого самоврядування у системі управління регіоном**
- А. Бюджет
- Б. Прибуток
- В. Ціна, попит і пропозиція
- Г. Усі цілі важливі
- 8. Назвіть цілі органів місцевого самоврядування в системі управління регіоном:**
- А. Бюджет
- Б. Прибуток
- В. Ціна, попит і пропозиція
- Г. Усі цілі важливі
- 9. Як впливає на прибутковість (рентабельність) виробництва екстенсивна функція праці?**
- А. Прибуток зростає
- Б. Прибуток знижується
- В. Прибуток незмінний
- Г. Немає вірної відповіді
- 10. Принцип обмеженого централізму розміщення виробництва означає, що:**

- A. Таке розміщення виробництва, за якого витримувалася б рівновага між виробничими потужностями, обсягом виробництва – з одного боку, та наявністю сировинних, енергетичних, водних, земельних, трудових, фінансових ресурсів регіону – з іншого
- B. Визначення найвигіднішої спеціалізації району з урахуванням територіального поділу
- B. Спосіб розміщення виробництва повинен стимулювати ефективний розвиток національних форм його організації
- Г. Органічно поєднуються стратегічні інтереси країни й інтереси регіонів, підприємців, населення

Завдання II рівня складності (правильна відповідь оцінюється у 2 бали; max – 30 балів).
Можлива одна і більше правильних відповідей

- 1. Чи може кооперація впливати на регіональне економічне зростання?**
 - A. Виробнича кооперація лише поглиблює і поширює виробничі зв'язки і процеси
 - B. Споживча кооперація поліпшує діяльність споживчого ринку
 - B. Усі види кооперації впливають на економічне зростання
- 2. В якому із варіантів подано автора і його метод просторової оцінки економіки в теорії «центральної місцевості»?**
 - A. А. Вебер: основні положення – транспортна орієнтація (мінімальні витрати), трудова орієнтація (мінімальні витрати), агломераційна орієнтація (мінімальні капіталовкладення)
 - B. У Рейчлі, Г. Ціпф, Д. Стюарт: основні положення – демографічна сила, демографічна енергія, демографічний потенціал
 - B. Г. Рітчль, А. Льош, У. Айзард: основні положення – «господарське коло», взаємозв'язок галузей, аналіз взаємозв'язку галузей, економія ресурсів від розміщення по території
 - Г. В. Крісталлер, А. Льош: основні положення – ієрархія поселень: центральне поселення, містечка, поселення, села
- 3. Для групи відсталих (слаборозвинених) територій характерні:**
 - A. Величина ВВП та грошових доходів на душу населення становить 50% і більше від середнього по країні
 - B. Переважання політичних, етнічних, кримінальних, екологічних проблем
 - B. Слаборозвинена галузева структура
 - Г. Низький рівень життя
- 4. Переробна кооперація представляє собою:**
 - A. Форму добровільного об'єднання людей для організації торгівлі, громадського харчування на селі, а також заготівлі сільськогосподарських продуктів і сировини
 - B. Форму добровільного об'єднання людей і їх капіталів для спільної організації підприємств переробки сільськогосподарської сировини, ресурсів лісу, виробництва будівельних матеріалів, сувенірів, тощо
 - B. Форму добровільного об'єднання транспортних засобів для здійснення перевезень вантажів і пасажирів
 - Г. Форму добровільного об'єднання людей з приводу будівництва житлових будинків, гаражів
- 5. В якому варіанті відповідей правильно описано властивість інтенсивної виробничої функції?**
 - A. Збільшує кількість праці загалом і в одиниці продукції
 - B. Зменшує кількість праці загалом і в одиниці продукції
 - B. Не впливає на кількість праці загалом і в одиниці продукції
 - Г. Прямо пропорційна зміна праці від зміни кількості капіталу і рівня технологій
- 6. Основними характеристиками якості економічного простору єб**
 - A. Щільність
 - B. Протяжність

- В. Територіальна зв'язність
Г. Розміщення
- 7. Регіональний економічний діагноз містить в собі**
А. Процес дослідження об'єкта
Б. Висновки про стан об'єкта
В. Все вище сказане правильне
Г. Правильних відповідей немає
- 8. Систем стійких товарно-грошових відносин між суб'єктами виробництва і суб'єктами споживання продукту окремої країни, що встановлюються та регулюються конституцією, законами країни в межах державних кордонів – це:**
А. Внутрішньо регіональний ринок
Б. Національний ринок
В. Міжнародний ринок
Г. Глобальний ринок
- 9. За яких умов податки є обґрунтовані?**
А. Якщо вони потрібні для державних витрат стратегічних пріоритетів
Б. Якщо сума податку дорівнює вартості отримуваних благ
В. Якщо інших джерел надходження немає
- 10. Які складові регіональної економічної політики є пріоритетні?**
А. Інституційна, національна, ринкова, соціальна
Б. Фінансова, виробнича, економічна
В. Інтеграційна, торговельна, екологічна, військова
Г. Відповіді у варіантах А і Б
- 11. З точки зору внутрішньої просторової структури, території поділяються на такі типи:**
А. Периферійні
Б. Однорідні
В. Вузлові
Г. Немає правильних відповідей
- 12. Критерії виділення кризових територій**
А. Неприятлива екологічна ситуація
Б. Високий рівень депопуляції населення
В. Швидке зростання безробіття та рівня бідності
Г. Складна фінансова ситуація
Д. Всі відповіді правильні
- 13. Обґрунтуйте сутність мегаекономічного району**
А. Поєднання територіально-адміністративних областей країни, країн
Б. Поєднання територіально-адміністративних районів областей країни
В. Поєднання країн континенту
Г. Усі відповіді правильні
- 14. Назвіть основні вимоги об'єктивних економічних законів, які є в основі політики оптимізації взаємодії підприємств регіону та органів регіональної влади:**
А. Наявність реального власника на капітал
Б. Виробництво доданої вартості
В. Відшкодування матеріальних затрат і повторення виробництва
Г. Усі відповіді правильні
- 15. Основними шляхами санації (оздоровлення) територій є:**
А. Регулювання міграцій
Б. Встановлення податкових пільг або канікул
В. Впорядкування відносин власності
Г. Ефективне формування і використання коштів місцевих бюджетів

Завдання 3 рівня складності (60 балів)

ПЛАН-СХЕМА

Економіко-географічна характеристика регіону

План

1. Адміністративний склад регіону та ЕГП
2. Природні умови і ресурси
3. Населення і трудові ресурси
4. Суспільно-географічний комплекс
 - 4.1. Промисловість
 - 4.2. Сільське господарство
5. Соціальна сфера
6. Інвестиційно-інноваційна, зовнішньоекономічна діяльність
7. Транспортна система
8. Проблеми та перспективи регіону

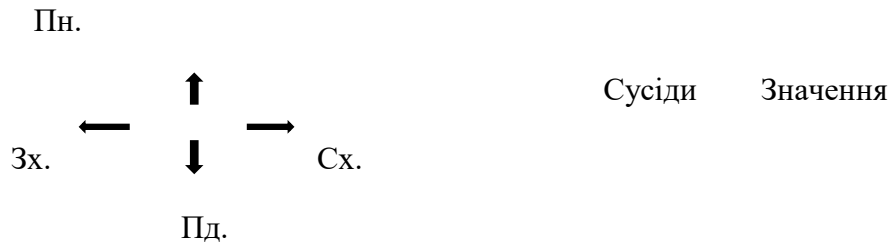
Адміністративний склад регіону та ЕГП

S=

Населення – млн. осіб

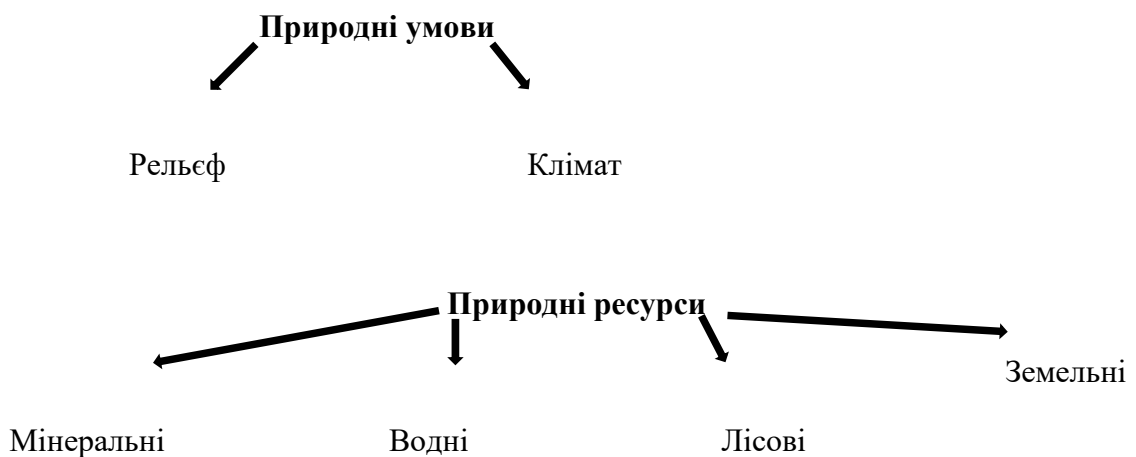
Склад регіону –

ЕГП

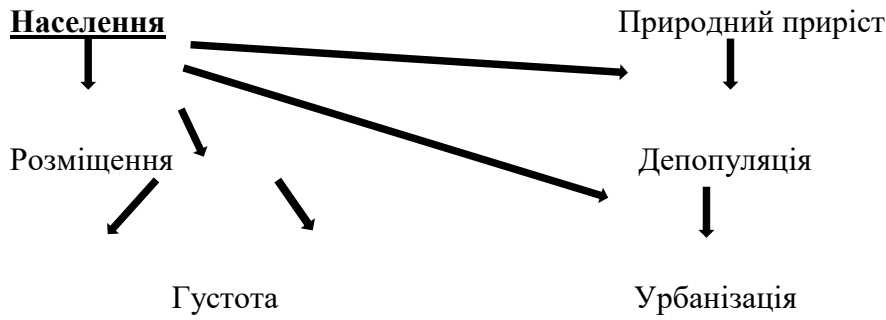

Висновок:

Природні умови і ресурси

Висновок:

Середня

Найбільша

Великі міста

Висновок:

Промисловість

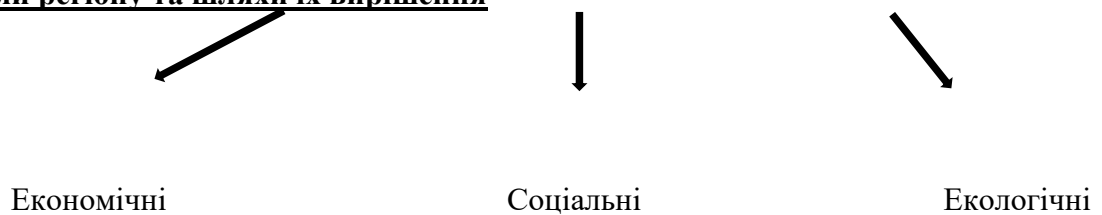
Галузі	Продукція	Центри

Висновок:

Висновок:

Проблеми регіону та шляхи їх вирішення

Перспективи району –

Висновок:

11. ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТОВИХ ЗВАДАНОЇ

№ Завдання / Правильна відповідь Варіанту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	13	14	15
1 РІВЕНЬ СКЛАДНОСТІ															
1	Б	Б	А	Б	В	Б	Г	В	А	В					
2	Г	В	В	А	Б	Б	Г	А	Г	В					
3	Б	Б	В	Г	В	В	Г	В	В	Б					
4	Б	Г	Г	А	Г	А	А	Б	В	Б					
5	Б	А	Г	Г	В	Б	Г	А	Б	Г					
6	А	Б	Б	А	Б	Б	Г	В	В	Б					
7	Г	Г	Б	В	Г	В	Б	А	Б	Б					
8	А	Б	А	Б	А	В	Г	А	Б	В					
9	Б	Б	А	Г	А	Г	Г	А	Б	Б					
10	Г	Б	Г	А	Б	Г	Б	Г	Г	В					
2 РІВЕНЬ СКЛАДНОСТІ															
1	А, В	А, Б	А, В, Г	А, В	А, Г	В, Г, Д	А	А, Б	А	А, Б, В	А, В	А, В	Д	Д	А
2	А	В	А, Б	Б	В	А, В	А	А	Б, В	Б	А, Б	А, В, Д	Б, В	Г	Б
3	Б, Г	А	А	Б, Г	В	Г	В	Б	А, Б, В	В	А, Б	А, Б	В	Б	Б
4	В	А	Б, В, Г	А, В	Б	В	Б	А, Б, В	А, Б	А	В	А, Б, В	Б	В	А, В, Г
5	Б	Б	В	В	Б	А, Б, В	Г	Б, В	А, Г	А, В, Г	Б, В, Г	Д	В	Г	Г
6	А	А, В	Д	А, Б	Д	А, В, Г	А, В	А, В	А, В	А, Г	А, Б, В	В, Г, Д	А	А	А, Б

7	Б	А	Г	В	Б, В	А, Б	А, В, Д	Б	А, Б	В	Б	А, В	Б, В	А	А
8	Б	Б, Г	Б	А	В	А	А, Б	Б, Г	А, Б	В	В	Г	А, Б, В	В	Б
9	А, В, Г	В	В	А	Б	Б, В, Г	А, Б, В	А, В	В	Б	А	В	А, Б	Б	А, Б, В
10	Г	Б	Г	Б	В	В	Д	В	Б, В, Г	Б	А, В, Г	А, Б, В	А, Г	Г	Б, В
11	Д	А, Б	А,В	А, В	А, В	А, В, Г	А, Б, В	А, В	А	А, Г	А, Б	В, Г, Д	А	А	Д
12	Б, В	В	А,Д	А	А, Б	А, Б	Б	Б	Б, В	В	А	А, В	Б	А	Г
13	В	А	А,Б	Б, Г	А, Б	А	В	Б, Г	А, Б, В	В	Б	Г	Б	В	Б
14	Б	А	А, Б,В	В	В	Б, В, Г	А	А, В	А, Б	Б	А, Б, В	В	А, В, Г	Б	В
15	В	Б	Д	Б	Б, В, Г	В	А, В, Г	В	А, Г	Б	Б, В	А, Б, В	Г	Г	Г
16	А, В,Г	А	А,В	А, В	А, Г	А, Б	Д	А, Б	В, Г, Д	А, Б	А, В	А, В	А, В	А	А, Б, В
17	А, Б	А	А,Б	А	В	Б, В	Б, В	В	А, В	Г	А	А, В, Д	Б	Б	Б
18	А	В	А,Б	Б, Г	В	А, Б, В	А, Б	А	Г	Б	Б	А, Б	Б, Г	Б	Б
19	Б, В, Г	Б	В	В	Б	А, Б	Б	А	В	В	А, Б, В	А, Б, В	А, В	А, В, Г	А
20	В	Г	Б, В,Г	Б	Б	А, Г	В	Б	А, Б, В	Г	Б, В	Д	В	Г	А, В, Г

ДЛЯ ЗАМІТОК

Навчально–методичне видання

Маковецька Лариса Олексіївна

РЕГІОНАЛІСТИКА

**Навчально-методичні рекомендації для проведення
практичних та семінарських занять з освітнього компоненту**

Видання друкується в авторській редакції